

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
และความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
ที่เรียนโดยการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์กับการสอนแบบโครงการ

ปริญญาณิพนธ์
ของ
สมศักดิ์ นุชมิตร

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา
พฤษภาคม 2547

300.712
ดล ๒๒๓
๗๓

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
และความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
ที่เรียนโดยการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์กับการสอนแบบโครงการ

15 ก.ย. 2547

บทคัดย่อ
ของ
สมศักดิ์ นุชมิตร

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา
พฤษภาคม 2547

สมศักดิ์ นุชมิตร. (2547). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์กับการสอนแบบโครงการ. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
คณะกรรมการควบคุม : รองศาสตราจารย์ ดร.เนตร อัจฉรสวัสดิ์, อาจารย์ ดร.สุพร เข้มเฮง.

การศึกษาครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์กับการสอนแบบโครงการ

ประชากรเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเซนต์ดอมินิก แขวงมักกะสัน เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 จำนวน 170 คน กลุ่มตัวอย่างมาจากการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 80 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองที่ 1 จำนวน 40 คน และกลุ่มทดลองที่ 2 จำนวน 40 คน กลุ่มทดลองที่ 1 เรียนโดยการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์ และกลุ่มทดลองที่ 2 เรียนโดยการสอนแบบโครงการ ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลองกลุ่มละ 20 คาบ คาบละ 1 ชั่วโมง โดยทั้งสองกลุ่มใช้เนื้อหาเดียวกัน

การดำเนินการทดลองครั้งนี้ใช้แผนวิจัยแบบ Randomized Control Group Pretest – Posttest Design เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง สิ่งแวดล้อมในภูมิภาคเอเชีย ออสเตรเลีย และโอเชียเนีย มีความเชื่อมั่น 0.77 และแบบทดสอบวัดความรับผิดชอบมีค่าความเชื่อมั่น 0.75 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ t-test ในรูปผลต่างของคะแนน (Difference Score)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า นักเรียนที่เรียนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์กับการสอนแบบโครงการ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความรับผิดชอบต่อสังคมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

A STUDY ON MATHAYOM SUKSA II STUDENTS' SOCIAL STUDIES OUTCOME
AND RESPONSIBILITY FOR STUDENTS LEARNING SOCIAL STUDIES BY
USING DYNAMIC GROUP AND PROJECT – ORIENTED PROGRAMS

AND ABSTRACT
BY
SOMSAK NUCHMIT

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Secondary Education
at Srinakharinwirot University
May 2004

Somsak Nuchmit. (2004). *A Study on Mathayom Suksa II Students' Social Studies Outcome and Responsibility for Students Learning Social Studies by Using Dynamic Group and Project- Oriented Programs*. Master Thesis, M.Ed. (Secondary Education). Bangkok : Graduate School. Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Asst. Prof. Trunetra Achasawat, Asst. Prof. Dr. Suwaporn Semheng.

This study is aimed at studying Mathayom Suksa students' social studies outcomes and responsibility for students learning social studies by using dynamic groups and project – oriented teaching programs.

Eighty Mathayom Suksa II students at Saint Dominic school, Makkasan Bangkok in the second semester of the 2003 Academic year, were randomly selected and deviled into 2 experimental groups of 40; the first one used dynamic groups and the other used project – oriented programs as teaching techniques. It took 20 teaching periods for the experiment.

Randomized Control Group Pretest Protest design was used in the study. Learning achievement test on Asia Australia and Oceania regional environments with reliability of 0.71 and responsibility test with reliability of 0.75 were used as research instruments. T- test difference score was statistically used for data analysis.

The results of the study revealed that there was significant difference in learning achievement, between the students learning through dynamic group and project – oriented teaching programs, at the .01 level, but there was no significant difference in their responsibility for society between the both experimental groups.

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
และความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
ที่เรียนโดยการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์กับการสอนแบบโครงการ

ของ

นายสมศักดิ์ นุชมิตร

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

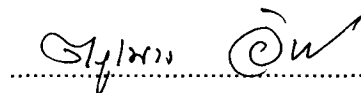

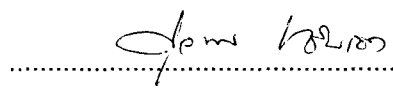
.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

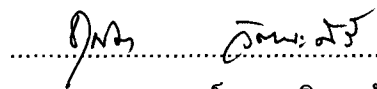
(รองศาสตราจารย์ ดร. นภาพร หะวานนท์)

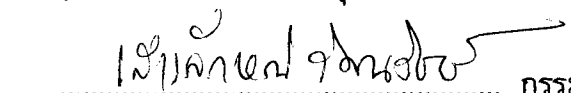
วันที่ 13 พฤษภาคม พ.ศ. 2547

คณะกรรมการคุมสอบปริญญานิพนธ์

..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร. เนตร อัสชสวัสดิ์)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร. สุวพร เข้มเฮง)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่ม
(รองศาสตราจารย์ ดร. ชุติมา วัฒนศิริ)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่ม
(รองศาสตราจารย์ ดร. เสาวลักษณ์ รัตนวิชัย)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญาโทฉบับนี้ มีความสมบูรณ์ได้เพราะได้รับความเมตตา และความอนุเคราะห์ จากรองศาสตราจารย์ ดร.เนตร อชชสวัสดิ์ ประธานที่ปรึกษา อาจารย์ ดร. สุวพร เข้มเฮง กรรมการที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. เสาวลักษณ์ รัตนวิชัย และรองศาสตราจารย์ ดร. ชุตินา วัฒนาศิริ ที่ให้ความรู้ แนวคิด และคำแนะนำในการปรับปรุง แก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่มีคุณค่า เพื่อให้ปริญญาโทฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูง ไว้ ณ โอกาสนี้ ขอกราบนมัสการขอบพระคุณพระอาจารย์พระครูพิศาล สรนาท อาจารย์ พระขวัญชัย ศรีพรรณ และขอบพระคุณอาจารย์กิตติคุณ รุ่งเรือง อาจารย์ธำรัตน์ ยิ่งยง อาจารย์เคน จันทรวงษ์ อาจารย์พิพัฒน์ เกิดปราโมทย์ ที่ได้กรุณาตรวจ แก้ไข เครื่องมือที่ใช้ ในการวิจัย พร้อมทั้งให้คำแนะนำ ให้ข้อคิดที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณ อธิการโรงเรียนเซนต์ดอมินิก และคณะอาจารย์ในระดับชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2 ที่ได้ให้ความสะดวกในการแลกเปลี่ยนตารางจัดเวลาเรียนในการวิจัย

ขอขอบคุณรุ่นพี่ เพื่อน ๆ นิสิตปริญญาโท ปีการศึกษา 2544 ทุกคน เพื่อนนิสิตปริญญาโท กลุ่มการสอนสังคมศึกษา ที่ได้ให้กำลังใจ ให้คำปรึกษาแนะนำ และให้ความช่วยเหลือมาตลอด

ขอขอบพระคุณเป็นพิเศษสำหรับ คุณพ่อ คุณแม่ และภรรยา คือ อาจารย์จรัรัตน์ นุชมิตร ที่คอยช่วยเหลือ สนับสนุน ให้คำปรึกษา และเป็นกำลังใจสำคัญในการทำให้งานวิจัยนี้ได้สำเร็จลุล่วง ไปด้วยดี

คุณประโยชน์ใด ที่พึงมีพึงได้ จากปริญญาโทฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องสักการะบูชาต่อพระคุณบิดา มารดา ครู อาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่าน

สมศักดิ์ นุชมิตร

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการวิจัยค้นคว้า	2
	ความสำคัญของการวิจัย	3
	ขอบเขตของการวิจัย	3
	นิยามศัพท์เฉพาะ	4
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์	
	ความหมายของการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์	9
	กลุ่มสัมพันธ์กับการเรียนการสอน	10
	ลำดับขั้นการเรียนรู้ของกลุ่มสัมพันธ์	13
	ขนาดของกลุ่มสัมพันธ์	16
	เวลาและจำนวนครั้งในการเข้ากลุ่ม	17
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสัมพันธ์	17
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสอนแบบโครงการ	19
	ความหมายและรูปแบบของวิธีการสอนแบบโครงการ	19
	ประเภทของโครงการ	20
	จุดประสงค์วิธีการสอนแบบโครงการ	22
	วิธีการสอนแบบโครงการ	22
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบโครงการ	42
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	31
	เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ	
3	วิธีการดำเนินการวิจัย	39
	การกำหนดประชากรและการกลุ่มตัวอย่าง	39
	แบบแผนการทดลอง	39
	เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองและวิธีสร้างเครื่องมือ	40

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
3(ต่อ)	ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ	40
	วิธีดำเนินการทดลอง	45
	การวิเคราะห์ข้อมูล	46
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	46
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	49
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	49
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	50
5	สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	53
	ความมุ่งหมายของการวิจัย	53
	สมมติฐานของการวิจัย	53
	ขอบเขตของการวิจัย	53
	เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย	54
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	54
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	55
	การวิเคราะห์ข้อมูล	55
	สรุปผลการวิจัย	56
	อภิปรายผล	56
	ข้อสังเกต	57
	ข้อเสนอแนะ	57
	บรรณานุกรม	58
	ภาคผนวก	65
	ประวัติย่อผู้วิจัย	110

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 เปรียบเทียบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์กับการสอนแบบ โครงการ	8
2 แบบแผนการทดลอง	40
3 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่ได้ รับการเรียนรู้ โดยการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์ กับการสอนแบบโครงการ ระหว่างกลุ่มทดลอง 1 และกลุ่มทดลอง 2	50
4 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่ได้รับการเรียนรู้ โดยการสอน แบบกลุ่มสัมพันธ์ กับการสอนแบบโครงการ ระหว่างกลุ่มทดลองที่ 1 และ กลุ่มทดลองที่ 2	51
5 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความรับผิดชอบของผู้เรียนที่ได้รับการ การเรียนรู้ โดยการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์ กับการสอนแบบโครงการ ระหว่าง กลุ่มทดลอง 1 และกลุ่มทดลอง 2	51
6 เปรียบเทียบความรับผิดชอบของผู้เรียนที่ได้รับการเรียนรู้ โดยการสอนแบบ กลุ่มสัมพันธ์ กับการสอนแบบโครงการ ระหว่างกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่ม ทดลองที่ 2	52
7 วิเคราะห์ความยากง่าย (P) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผล สัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง สิ่งแวดล้อมในภูมิภาคเอเชีย ออสเตรเลียและโอเชียเนีย	79
8 แสดงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนสาระสังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรมหน่วยเรื่องสิ่งแวดล้อมในภูมิภาคเอเชีย ออสเตรเลียและ โอเชียเนียระหว่างกลุ่มทดลอง 1 กับกลุ่มทดลอง 2	80
9 แสดงคะแนนความรับผิดชอบของนักเรียนที่เรียนสาระสังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรมหน่วยเรื่องสิ่งแวดล้อมในภูมิภาคเอเชีย ออสเตรเลีย และ โอเชียเนียระหว่างกลุ่มทดลอง 1 กับกลุ่มทดลอง 2	82

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อสังคมโลกและมีผลกระทบต่อสังคม ตลอดจนทั้งการพัฒนาทางการศึกษาของประเทศเนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยให้ความก้าวหน้าและสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงคุณค่าที่ดีในสังคมไทย บนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อสังคม ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ทางสังคมไทยที่พึงประสงค์ โดยมุ่งพัฒนาสังคมที่เข้มแข็ง และมีคุณภาพที่ยึดหลักความสมดุล ความพอดีสามารถสร้างทุกคนให้เป็นคนดี คนเก่ง พร้อมด้วยคุณภาพจริยธรรม มีวินัย มีความรับผิดชอบ สภาพจิตสำนึกที่ดี สามารถพึ่งตนเองได้ มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุขอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี เปิดโอกาสให้คนไทยทุกคนคิดเป็น ทำเป็น มีเหตุผล รู้เท่าทันโลก เพื่อพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545 – 2549) การเร่งรัดพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว เป็นผลทำให้สังคมไทยเป็นสังคมเพื่อความอยู่รอดและความสุขสบายของตนมากกว่า ขาดน้ำใจต่อกันไม่คำนึงถึงคุณธรรม ทำเพื่อประโยชน์ตนเอง ไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และระเบียบของสังคมจนทำให้คนขาดคุณภาพ หรือเสียสมดุลของความเป็นคนที่แท้จริง (พจน์ สะเพียรชัย. 2516 : 71) ฉะนั้นการที่สมาชิกของสังคมจะอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข จึงต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคม ต่อหน้าที่การงาน แต่ที่ผ่านมามักประสบปัญหาการทำงานตามสบาย และสภาพปัญหาสังคมที่พบเห็นอยู่ในปัจจุบันเป็นประจำ ได้แก่ การเกิดกรณีทุจริตในหน้าที่ความไม่ซื่อสัตย์สุจริต เห็นแก่ตัว เห็นแก่ได้ เบียดเบียนผู้อื่น ไม่เสียสละ ปราศจากความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนร่วม (ธรรมศักดิ์ มีอิสระ. 2528 : 25)

คุณธรรมด้านความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นคุณธรรมที่สำคัญ จะต้องปลูกฝังให้แก่เยาวชนไทย (กรมสามัญศึกษา. 2526 : 1) จากการจัดการศึกษาที่จะช่วยให้คนในสังคมเกิดความสำนึกในความรับผิดชอบต่อการอยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วยความเป็นธรรม สามารถทำงานกับผู้อื่นได้ (ระพี สาคริก. 2527 : 42) เมื่อขาดความรับผิดชอบต่อสังคมแล้ว พฤติกรรมไม่พึงประสงค์จะเกิดขึ้น คือไม่สนใจการเรียน ละเลยต่อการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในการเรียน การทำงานอย่างล่าช้า ไม่เสร็จตามเวลาที่กำหนด (เกษม ศิริสัมพันธ์. 2530 : 13)

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ได้มุ่งเน้นผู้เรียนทุกคนให้สามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ถือว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด มุ่งปลูกฝังทางด้านปัญญา พัฒนาการคิดของผู้เรียนให้มีความรับผิดชอบต่อสังคม และส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มศักยภาพโดยยึดความแตกต่างระหว่างบุคคลมุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และด้านสังคมเป็นสำคัญ สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน

ชุมชน และสังคม (กระทรวงศึกษาธิการ. 2544 : 12 –13) ดังนั้นตามที่พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ 2542 มาตรา 24 มุ่งเน้นในการจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระ ความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณภาพ ค่านิยมที่ดีงามและคุณภาพ อันพึงประสงค์ได้ทุกวิชา

* → เนื่องจากผลการวิจัยและผลการประชุมสัมมนา พบว่า ระบบการศึกษาไม่สามารถช่วย ดำรงไว้ซึ่งศีลธรรมในสังคม และจากการศึกษาศักยภาพของเด็กไทย (กรมวิชาการ. 2544 : 38) จากการประเมินระดับประเทศ ในปีการศึกษา 2536 และ 2537 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 ซึ่งเป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า ด้านความรู้ ด้านความคิดอยู่ในเกณฑ์ พอใช้ ส่วนด้านคุณลักษณะ ค่านิยม คุณธรรม ความรับผิดชอบอยู่ในเกณฑ์พอใช้เช่นกัน ส่วน คุณลักษณะทั่วไป ค่านึงถึงส่วนร่วม เช่น การเสียสละมุ่งพัฒนา การพัฒนาสังคม การพัฒนา สุขภาพ และการพัฒนาอาชีพ ถึงจะอยู่ในระดับ 3 ที่ค่อนข้างดี แต่มีแนวโน้มที่มีความรู้สึก ว่า ควรปฏิบัติตามเงื่อนไขของคุณลักษณะนั้น ๆ จึงต้องจัดการในชั้นเรียนให้ผู้เรียนปฏิบัติตน โดย ปราศจากเงื่อนไขกำหนดโดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่เน้นประสบการณ์ การเรียนรู้ของผู้เรียน มารวมความคิด ลงมือปฏิบัติ ตัดสินใจและมีการรับผิดชอบร่วมกัน ทำให้ผู้เรียนเกิดการ ควบคุมจิตใจ บังคับตนเองได้ สามารถเรียนด้วยตนเองอย่างอิสระ (เดชา จันทศิริ. 2542 : 4)

ส่วนการสอนแบบโครงการ เป็นการเรียนการสอนที่ฝึกให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ทำงานได้คิดและตัดสินใจร่วมกัน มีความรับผิดชอบต่องานร่วมกัน เน้นให้ผู้เรียนได้จัดทำ กิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง มีโครงการ แผนงาน มีอิสระในการคิด และตัดสินใจร่วมกับผู้อื่นได้ และสามารถลงมือปฏิบัติตามความคิดของตนเองได้อย่างอิสระ เพื่อนำไปพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียน และส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะ ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อสังคมด้วย (ธารีรัตน์ ยิงยง. 2542 : 86)

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นครูผู้สอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมจึงสนใจที่จะนำการสอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เพื่อศึกษา ผลการเรียนการสอนและศึกษาว่า การสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียน และความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อสังคมแตกต่างกับการสอนแบบโครงการหรือไม่

ความมุ่งหมายของการวิจัยครั้งนี้ว่า

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้คือ

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สอนแบบกลุ่มสัมพันธ์กับการสอนแบบ โครงการ

2. เพื่อเปรียบเทียบความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ที่ได้รับการสอนแบบกลุ่ม

สัมพันธ์กับการสอนแบบโครงการ

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการศึกษาครั้งนี้ จะทำให้ทราบถึงความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความรับผิดชอบต่อสังคม โดยการจัดการเรียน เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมด้วยการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์ และการสอนแบบโครงการ อันจะส่งผลไปสู่ความเป็นพลเมืองดีของสังคมได้

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 ของโรงเรียนเซนต์ดอมินิก แขวงมักกะสัน เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร จำนวน 4 ห้องเรียน รวมมีนักเรียน 170 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 ของโรงเรียนเซนต์ดอมินิก แขวงมักกะสัน เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร จำนวน 2 ห้องเรียน รวมมีนักเรียน 80 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม และจับฉลากแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มทดลองที่ 1 จำนวน 40 คน และกลุ่มทดลองที่ 2 จำนวน 40 คน

1.2.1 กลุ่มทดลองกลุ่มที่ 1 จำนวน 40 คน เรียนโดยการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์

1.2.2 กลุ่มทดลองกลุ่มที่ 2 จำนวน 40 คน เรียนโดยการสอนแบบโครงการ

2. ระยะเวลาในการทดลอง

กลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 ใช้เวลาทำการทดลองกลุ่มละ 10 สัปดาห์ ๆ ละ 2 ชั่วโมง รวมเป็นเวลา 20 ชั่วโมง การทดลองทำในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546

3. เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง คือสาระการเรียนรู้ภูมิศาสตร์ หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 เรื่องสิ่งแวดล้อมในภูมิภาคเอเชีย ออสเตรเลีย และโอเชียเนีย สำหรับช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตามหลักสูตรขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2544 ซึ่งผู้สอนค้นคว้ามาโดยแบ่งสาระออกเป็น 5 เรื่อง

เรื่องที่ 1 ปัจจัยที่มีอิทธิพลในการตั้งถิ่นฐาน

- ประวัติศาสตร์และสังคมที่มีอิทธิพลต่อการตั้งถิ่นฐาน
- ปัจจัยทางภูมิศาสตร์และสังคมที่มีผลต่อการตั้งถิ่นฐาน
- วิถีชีวิตของประชากรในภูมิภาคเอเชีย ออสเตรเลีย และโอเชียเนีย

เรื่องที่ 2 ลักษณะภูมิศาสตร์กับระบบเศรษฐกิจของประเทศในภูมิภาคเอเชีย

ออสเตรเลีย และโอเชียเนีย

- ลักษณะภูมิศาสตร์และทรัพยากรธรรมชาติ
- ลักษณะภูมิศาสตร์ที่มีผลต่อระบบเศรษฐกิจ
- การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ

เรื่องที่ 3 การเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อมของภูมิภาคเอเชีย ออสเตรเลีย และ
โอเชียเนีย

- สาเหตุ และผลกระทบที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมในภูมิภาคเอเชีย
ออสเตรเลีย และโอเชียเนีย
- ปัญหาทางสังคมที่ส่งผลกระทบต่อประชากร

เรื่องที่ 4 การเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมที่ก่อให้เกิดปัญหาในภูมิภาคเอเชีย ออสเตรเลีย
และโอเชียเนีย

- สาเหตุของปัญหาและผลกระทบที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมใน
ภูมิภาคเอเชีย ออสเตรเลีย และโอเชียเนีย
- แนวทางแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในภูมิภาคเอเชีย ออสเตรเลีย และโอเชียเนีย

เรื่องที่ 5 การจัดการทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมในภูมิภาคเอเชีย ออสเตรเลีย และ
โอเชียเนีย

- สถานการณ์สิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน
- วิธีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรแบบยั่งยืน
- ผลของความเจริญด้านเทคโนโลยี
- การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

4. ตัวแปรที่ศึกษา

4.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ วิธีการสอน โดยแบ่งเป็น 2 วิธี

- 4.1.1 การสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์
- 4.1.2 การสอนแบบโครงการ

4.2 ตัวแปรตาม คือ

- 4.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- 4.2.2 ความรับผิดชอบต่อสังคม

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้น
ประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน โดยจัดให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม
กับเพื่อน ๆ โดยใช้ กรณีตัวอย่าง บทบาทสมมติ เกมและสถานการณ์จำลอง ละคร เป็น
กลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ ในการปรับสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนโดยร่วมกันปรึกษา แก้ปัญหาและ
ร่วมกันตัดสินใจเลือกปฏิบัติตามกิจกรรมที่กำหนดให้ เพื่อให้เกิดความรู้ด้านเนื้อหาสาระ ด้าน

มนุษย์สัมพันธ์และด้านการนำไปประยุกต์ใช้ โดยมีขั้นตอนการสอนดังนี้ (พยงค์ จิระพงษ์. 2544 : 8 – 9)

1.1 **ขั้นนำ** ครูแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ แนะนำวิธีการเรียน กำหนดเวลาเรียน และให้ผู้เรียนจับฉลาก จัดกลุ่ม กลุ่มละ 5-6 คน นักเรียนเลือกประธาน เลขานุการ ที่เหลือเป็นสมาชิก

1.2 **ขั้นสอน** ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรม ศึกษากรณีตัวอย่าง บทบาทสมมติ เกม สถานการณ์จำลอง โดยจัดให้เหมาะสมกับแต่ละสาระ

1.2.1 ผู้เรียนร่วมกันวิเคราะห์ ประสพการณ์แลกเปลี่ยนความคิดเห็น หลังจากได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ศึกษาใบความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสาระที่เรียน

1.2.2 ประยุกต์ใช้ความรู้ที่เรียน โดยการตอบคำถามในใบงาน แลกเปลี่ยน แสดงความคิดเห็นกับสมาชิกในกลุ่มและสรุปเป็นแนวทางของตนเองหลังจากจบกิจกรรม การเรียนแต่ละสาระ

1.3 **ขั้นสรุป** ครูและผู้เรียนร่วมกันสรุปการเรียนรู้และประโยชน์ที่ได้จากการ เรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องที่เรียน ซึ่งสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

1.4 **ขั้นประเมินผล**

1.4.1 พฤติกรรมการร่วมมือภายในกลุ่ม

1.4.2 ผลงานที่นักเรียนปฏิบัติ จากการอภิปราย การตอบคำถาม

และการทำแบบทดสอบ

2. การสอนแบบโครงการ หมายถึง การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เลือกทำในสิ่งที่ตนสนใจและเป็นผู้วางแผนในการทำงานนั่นเอง โดยมีครูเป็นที่ปรึกษาให้ข้อเสนอแนะ ซึ่งมีลำดับขั้นตอนดังนี้ (ธารีรัตน์ ยิงยง. 2542 : 6 – 7)

2.1 **ขั้นนำเสนอปัญหา (Presenting)** เป็นขั้นที่ครูเสนอสถานการณ์ หรือ กรณีตัวอย่างให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะช่วยกันคิดแก้ปัญหาที่ครูได้นำเสนอ หรือจากสภาพแวดล้อมที่ผู้เรียนสนใจและต้องการจะแก้ปัญหา

2.2 **ขั้นกำหนดจุดมุ่งหมาย (Purposing)** ผู้เรียนแบ่งกลุ่มแต่ละกลุ่มเลือกแนวทางในการแก้ปัญหาและตั้งจุดมุ่งหมายในการเรียนว่าจะทำการศึกษาในเรื่องใด เพื่ออะไร ผู้เรียนจะเป็นผู้กำหนดกันเอง

2.3 **ขั้นวางแผน (Planning)** ผู้เรียนช่วยกันวางแผนว่าจะดำเนินการอย่างไร จึงจะสามารถบรรลุจุดมุ่งหมายที่ได้วางเอาไว้ ซึ่งในการวางแผนจะประกอบด้วยชื่อโครงการ หลักการ วัตถุประสงค์ของโครงการ เจ้าของโครงการ ที่ปรึกษาโครงการ สถานที่ปฏิบัติโครงการ วัน เวลา งบประมาณ วิธีการศึกษาค้นคว้า เครื่องมือที่ใช้ และผลที่คาดว่าจะได้รับ

2.4 **ขั้นดำเนินการ (Executing)** เป็นขั้นที่ผู้เรียนแต่ละกลุ่มลงมือปฏิบัติงานที่วางไว้

2.5 ชั้นประเมินผล (Evaluating) เป็นชั้นรายงานการปฏิบัติตามโครงการ การประเมินผลโครงการที่เสร็จสิ้นไป โดยให้ผู้เรียนเป็นผู้ประเมินผลว่าโครงการที่ได้จัดทำบรรลุ จุดมุ่งหมายหรือไม่ มากน้อยเพียงใด มีปัญหาอะไรบ้าง และในการจัดทำโครงการผู้เรียนได้รับ ประโยชน์ด้านต่าง ๆ อย่างไรบ้าง

การสอนแบบโครงการครูมีบทบาทในการเป็นผู้ช่วยเหลือ อำนวยความสะดวก เป็นที่ปรึกษาในการทำงาน ให้นักเรียนมีบทบาทในการเลือกงานวางแผนการทำงาน รับผิดชอบต่อ การทำงาน และเป็นผู้ประเมินผลด้วยตนเองได้

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการเรียนรู้สาระ ภูมิศาสตร์ มาตรฐานที่ 5.2 เรื่องสิ่งแวดล้อมในภูมิภาคเอเชีย ออสเตรเลีย และโอเชียเนีย กลุ่ม สาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ซึ่งวัดได้จากการตอบแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามตารางวิเคราะห์ หลักสูตรที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ประกอบด้วย

3.1 ความรู้ความจำ ประกอบด้วย ความรู้ความจำที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริง เรื่องราว หรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ

3.2 ความเข้าใจ ประกอบด้วย ความเข้าใจเกี่ยวกับ การแปลความหมาย การตีความ และการขยายความตามสภาวะการณ์ได้ตรงตามความหมายที่มีความสอดคล้อง ตรงตามบริบทของสังคมในปัจจุบันได้อย่างสมเหตุสมผล

3.3 การนำไปใช้ ประกอบด้วย ความสามารถในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับ เรื่องราวที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน โดยการนำประสบการณ์ใหม่ที่ได้รับมาแก้ปัญหาที่นั้น ๆ ได้สำเร็จ

3.4 การวิเคราะห์ ประกอบด้วย ความสามารถในการแก้ปัญหาที่ซับซ้อน ด้วยวิธี การแยกแยะได้ถึงถึงความสำคัญ ความสัมพันธ์และหลักการ ด้วยกรณีตัวอย่างหรือเหตุการณ์ที่ กำลังเกิดขึ้นอย่างสมเหตุสมผลและสอดคล้องกับบริบทในขอบเขตสังคมนั้น ๆ

3.5 การสังเคราะห์ ประกอบด้วย ความสามารถในการประกอบส่วนย่อยให้เข้ากัน ได้อย่างเป็นเรื่องราว โดยการจัดให้เป็นโครงสร้างใหม่ ประกอบด้วย ด้านข้อความ แผนงาน และความสัมพันธ์

3.6 การประเมินค่า ประกอบด้วยความสามารถในการตัดสินใจ และสรุปลงใน เรื่องราวต่าง ๆ โดยใช้หลักเกณฑ์ที่มีความเหมาะสม สามารถตัดสินใจโต้แย้ง วิพากษ์ วิเคราะห์ ตามข้อเท็จจริงเป็นหลักในการประเมินค่า

4. ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง คุณลักษณะหนึ่งของบุคคลที่แสดงออก ในลักษณะการมีความตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่การทำงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความเอาใจใส่ มีความละเอียดรอบคอบ มีการวางแผน มีความขยันหมั่นเพียร อดทนเพื่อให้งานนั้นบรรลุ ผลสำเร็จตามเป้าหมายและทันเวลา ยอมรับผลของการกระทำ ไม่ว่าจะดีหรือผลเสีย และพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขตนเองให้ดียิ่งขึ้น ในการกระทำครั้งนี้แบ่งความรับผิดชอบ

ออกเป็น 5 ด้าน คือ

4.1 ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การที่บุคคลมีความรู้ความเข้าใจ สนใจ และตั้งใจในการดูแลรักษาสุขภาพของตน มีความสามารถในการจัดหาเครื่องอุปโภค บริโภค รู้จักประมาณค่าใช้จ่าย ประพฤติตนให้เหมาะสม มีคุณธรรม ไม่ประพฤติชั่ว ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ปรับตัวเข้ากับคนอื่นได้ดีและยอมรับผลการกระทำของตนเอง

4.2 ความรับผิดชอบต่อชุมชน หมายถึง การที่บุคคลมีความรู้ ความเข้าใจ สนใจและตั้งใจปฏิบัติตนให้อยู่ในกรอบของระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคม รู้จักรับผิดชอบทรัพย์สินสมบัติของส่วนรวม มีความซื่อสัตย์ ตรงต่อเวลา รู้จักประพฤติตนเป็นพลเมืองดีและสามารถช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ

4.3 ความรับผิดชอบต่อครอบครัว หมายถึง การที่บุคคลมีความรู้ความเข้าใจ สนใจและตั้งใจปฏิบัติตนด้วยการเชื่อฟังคำแนะนำของบิดามารดา ช่วยเหลือกิจกรรมในบ้าน ตามโอกาสอันควร ไม่นำความเดือดร้อนมาสู่ครอบครัว เป็นคนสุภาพอ่อนน้อมต่อบิดามารดา และผู้อาวุโส ช่วยรักษาและเช็ดชูชื่อเสียงของวงศ์ตระกูล

4.4 ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน หมายถึง การที่บุคคลมีความรู้ ความเข้าใจ สนใจและตั้งใจปฏิบัติตนตามระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน มีความใส่ใจ ขยันหมั่นเพียรที่จะศึกษาเล่าเรียน รู้รักษาทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียน รู้จักช่วยเหลืองานหรือกิจกรรมของโรงเรียน รักษาและเช็ดชูเกียรติยศชื่อเสียงของโรงเรียนตามความสามารถ

4.5 ความรับผิดชอบต่อเพื่อน หมายถึง การที่บุคคลมีความรู้ ความเข้าใจ สนใจและตั้งใจปฏิบัติตนในการให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำแก่เพื่อน ให้เขากระทำความดี มีความรัก และความจริงใจต่อกัน มีความเสียสละ ไม่เอาเปรียบเพื่อน และมีความเคารพในสิทธิซึ่งกันและกัน

สมมติฐานการวิจัย

1. นักเรียนที่เรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่ได้รับการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์และการสอนแบบโครงการ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน
2. นักเรียนที่เรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่ได้รับการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์และการสอนแบบโครงการ มีความรับผิดชอบต่างกัน

ตาราง 1 เปรียบเทียบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์กับการสอนแบบโครงการ

การสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์	การสอนแบบโครงการ
<p>1. ขั้นนำ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ครูแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้และวิธีการเรียน กำหนดเวลาเรียน และให้ผู้เรียนจับฉลาก จัดกลุ่ม ๑ละ 5-6 คน ผู้เรียนเลือกประธาน เลขานุการ ที่เหลือเป็นสมาชิก <p>2. ขั้นสอน</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียนดูกิจกรรมที่ปฏิบัติจากการศึกษากรณีตัวอย่าง บทบาทสมมติ เกม สถานการณ์จำลอง โดยจัดให้เหมาะสมแต่ละสาระ - ผู้เรียนร่วมกันวิเคราะห์ประสบการณ์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น หลังจากได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ - ประยุกต์ใช้ความรู้ที่เรียน การตอบคำถามในใบงาน <p>3. ขั้นสรุป</p> <ul style="list-style-type: none"> - ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปการเรียนรู้ และประโยชน์ที่ได้จากการเรียนรู้เรื่องที่เรียน <p>4. ขั้นประเมินผล</p> <ul style="list-style-type: none"> - สังเกตพฤติกรรมความร่วมมือภายในกลุ่ม - ผลงานที่นักเรียนปฏิบัติจากการอภิปราย การตอบคำถาม การทำแบบทดสอบ 	<p>1. ขั้นนำเสนอปัญหา</p> <ul style="list-style-type: none"> - ครูเสนอสถานการณ์กรณีตัวอย่าง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความต้องการช่วยคิดแก้ปัญหาที่ครูได้เสนอ <p>2. ขั้นกำหนดจุดมุ่งหมาย</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียนแบ่งกลุ่มเลือกแนวทางในการแก้ปัญหา ตั้งจุดมุ่งหมาย <p>3. การวางแผน</p> <ul style="list-style-type: none"> - ช่วยกันวางแผนจะดำเนินการอย่างไร จึงจะสามารถบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้ ซึ่งในการวางแผนจะประกอบด้วย ชื่อโครงการ สถานที่ ปฏิบัติ โครงการ วัน เวลา งบประมาณ วิธีการ ศึกษาค้นคว้า เครื่องมือที่ใช้ และผลที่คาดว่าจะได้รับ <p>4. ขั้นดำเนินการ</p> <ul style="list-style-type: none"> - เป็นขั้นที่ผู้เรียนแต่ละกลุ่มลงมือปฏิบัติงานที่วางแผนไว้ <p>5. ขั้นประเมินผล</p> <ul style="list-style-type: none"> - เป็นขั้นรายงานการปฏิบัติตามโครงการ การประเมินผลโครงการที่สิ้นสุดไปโดยผู้เรียนเป็นผู้ประเมินผลว่าโครงการที่ได้ทำบรรลุจุดมุ่งหมายหรือไม่ มากน้อยเพียงใด มีปัญหาอะไรบ้าง และได้รับประโยชน์อย่างไร

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้นำเสนอผลงานตามหัวข้อต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสอนแบบโครงการ
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
4. เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์

1.1 ความหมายของการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์

ทิกนา แชมณี (2536 : 15) กล่าวว่า กลุ่มสัมพันธ์หรือกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์เป็นศัพท์ที่ใช้ในความหมาย ซึ่งตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า Group Dynamics หรือ Group Process ซึ่งในภาษาไทยใช้ชื่อต่าง ๆ เช่น พลังกลุ่ม พลวัตกลุ่ม กระบวนการกลุ่ม และกลุ่มสัมพันธ์ เป็นต้น

กลุ่มสัมพันธ์ ในที่นี้จะหมายถึง ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของกลุ่มคน ที่มีผลกระทบต่อกันและกัน โดยเฉพาะในสถานที่ ที่ต้องทำงานร่วมกัน การศึกษาเรื่องกลุ่มสัมพันธ์จึงเป็นการศึกษาความรู้ที่จะช่วยให้คนสามารถที่จะทำงานร่วมกันให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งในปัจจุบันความรู้จำนวนมากเหล่านี้ได้มาจากข้อความรู้ในศาสตร์สาขาพฤติกรรมศาสตร์ เช่น ความรู้เกี่ยวกับเรื่องธรรมชาติของกลุ่ม พฤติกรรมการรวมกลุ่ม ลักษณะและบทบาทของสมาชิกกลุ่ม ปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่ม รูปแบบของการสื่อสารระบบการทำงานและยุทธวิธีแก้ปัญหาความขัดแย้ง

ผ่องศรี เกียรติเลิศนภา (2530 : 2 – 3) กล่าวว่า กลุ่มสัมพันธ์ มีลักษณะพิเศษคือเป็นการศึกษาจากประสบการณ์โดยผู้เรียนจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในประสบการณ์การเรียนรู้และปฏิบัติงานจริงตามที่จัดขึ้น ทำให้ผู้เรียน เรียนอย่างมีชีวิตชีวา สนุกสนาน และท้าทายความคิด ความสามารถของตน รวมทั้งผู้เรียนจะได้รับความรู้อย่างกว้างขวางจากสมาชิกคนอื่น ๆ ด้วย

หลุย จำปาเทศ (2522 : 48) ให้คำจำกัดความดังนี้ กลุ่มสัมพันธ์ (Group Dynamics) หมายถึง วิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับการมีปฏิริยาโต้ตอบแก่กันในกลุ่มอิทธิพลต่าง ๆ ที่มีต่อกลุ่ม

ลักษณะของสมาชิกกลุ่มผู้นำ ผู้ตาม ตลอดจนการแก้ปัญหาของกลุ่มว่า กลุ่มมีเทคนิคหรือวิธีการในการแก้ปัญหาอย่างไรและวิธีไหนได้ผลมากที่สุด

สมศักดิ์ คำอ่อน (2532 : 5) กล่าวว่า กลุ่มสัมพันธ์ หมายถึง กิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดให้สมาชิกได้กระทำร่วมกันเป็นกลุ่ม เพื่อช่วยให้สมาชิกในกลุ่มเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมของตนเองอันจะเป็นประโยชน์ในการสร้างความสัมพันธ์และการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพรวมทั้งให้เกิดเจตคติที่จะเปลี่ยนแปลงตนเองในทางที่ได้เรียนรู้มาจากการทำกิจกรรมดังกล่าว

จากเอกสารทั้งหมดที่ได้กล่าวถึง สรุปได้ว่า กลุ่มสัมพันธ์ เป็นกระบวนการ การเรียนรู้ที่บรรดาสมาชิกของกลุ่มทุกคนเข้าไปมีส่วนร่วมในการกระทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ตามที่วางไว้ รวมทั้งสมาชิกกลุ่มยังได้รับประสบการณ์จากกลุ่ม เพื่อนำไปพัฒนาตนเองและสามารถปรับตนเองให้เข้ากับสมาชิกคนอื่น ๆ เป็นการลดความตึงเครียด ขจัดความขัดแย้ง และช่วยในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่ตนเองหรือสมาชิกกำลังประสบอยู่ให้หมดไป อันเป็นประโยชน์ในการสร้างสัมพันธภาพในการอยู่และทำงานร่วมกันกับผู้อื่นให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.2 กลุ่มสัมพันธ์กับการเรียนการสอน

ทิตนา แซมณี (2536 : 24 – 25) กล่าวว่า ในการศึกษาเรื่องกลุ่มสัมพันธ์ นิยมใช้วิธีการศึกษาแบบห้องปฏิบัติการและฝึกแบบเข้ม กล่าวคือ ผู้ศึกษาจะได้ศึกษาจากพฤติกรรมของคนอื่นที่มาร่วมกิจกรรมนั้นจะมีโอกาสทดลอง และเรียนรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมของตนเองและผู้อื่น โดยการใช้การรวมกลุ่มซึ่งเหมือนห้องปฏิบัติการ การศึกษาในลักษณะดังกล่าวจะเป็นไปในลักษณะต่อเนื่อง และเข้มข้นเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งและแน่นแฟ้น วิธีการศึกษาหรือการเรียนรู้ตามลักษณะดังกล่าวนั้น เมื่อวิเคราะห์แล้ว พบว่า มีพื้นฐานความเชื่อเกี่ยวกับหลักการเรียนรู้และหลักการสอน ดังนี้

หลักการเรียนรู้

การเรียนรู้ เป็นกระบวนการที่ควรเป็นไปอย่างมีชีวิตชีวา การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีถ้าผู้เรียนมีบทบาทรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง และมีส่วนร่วมในการเรียนของตน

1. การเรียนรู้เกิดขึ้นได้จากแหล่งต่าง ๆ กันมิใช่จากแหล่งใดแหล่งหนึ่งเพียงแหล่งเดียว ประสบการณ์และความรู้สึกนึกคิดของแต่ละบุคคลถือว่าเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญ

2. การเรียนรู้ที่ดีต้องเกิดจากการเรียนรู้ที่เกิดจากความเข้าใจ จึงช่วยให้ผู้เรียนจดจำและสามารถใช้การเรียนรู้นั้นให้เกิดประโยชน์ได้ การเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้ค้นพบด้วยตนเองนั้น มีส่วนช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งและจดจำได้ดี

3. การเรียนรู้กระบวนการนั้นมีความสำคัญ เพราะกระบวนการเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้และคำตอบต่าง ๆ ที่ตนต้องการ ผลงานต่าง ๆ จะมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับกระบวนการเป็นสำคัญ ดังนั้น การเรียนรู้ที่ดีจึงต้องเน้นกระบวนการด้วย

4. การเรียนรู้ที่มีความหมายต่อผู้เรียน คือการเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ได้ การช่วยให้

ผู้เรียนได้ใช้ความรู้จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในสิ่งนั้น ๆ มากขึ้นและเกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้น

หลักการสอน

ความเชี่ยวชาญในการเรียนรู้ดังกล่าวจะสะท้อนไปสู่หลักการสอนที่ใช้การสอนในเรื่องกลุ่มสัมพันธ์ โดยทั่ว ๆ ไป ครูผู้สอนจะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นไปตามหลักการเรียนรู้ ดังนี้

1. ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยให้ผู้เรียนมีโอกาสเข้าร่วมในกิจกรรมการเรียนอย่างทั่วถึงและมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ การที่ผู้เรียนได้มีบทบาทเป็นผู้กระทำ รับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความพร้อม มีความกระตือรือร้นที่จะเรียน และเรียนอย่างมีชีวิตชีวา
2. ยึดกลุ่มเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญ โดยให้ผู้เรียนมีโอกาสได้มีปฏิสัมพันธ์กันในกลุ่ม ได้พูดคุย ปรึกษาหารือ หรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมของตนเองและผู้อื่น และเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้สามารถอยู่และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดีขึ้น รวมทั้งได้เรียนรู้ข้อมูลและทักษะที่กว้างและหลากหลาย

3. ยึดการค้นพบด้วยตนเอง เป็นวิธีการสำคัญในการเรียนรู้ โดยครูพยายามจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ค้นพบคำตอบด้วยตนเอง ทั้งนี้เพราะการค้นพบความจริงใด ๆ ด้วยตนเองนั้นผู้เรียนจะจดจำได้ดีมีความหมายโดยตรงต่อผู้เรียนและมีผลก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้มากกว่าการเรียนรู้ที่ได้รับการบอกเล่าจากบุคคลอื่น

จากข้อมูลดังกล่าวสรุปได้ว่า ความสำคัญของการใช้หลักการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์ ครูผู้สอนจะเน้นหลักการเรียนรู้และหลักการสอนที่เน้นกระบวนการเป็นสำคัญ ได้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการเรียนอย่างทั่วถึงและมีปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่ม มีการพูดคุย ปรึกษาหารือ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ยังได้เรียนรู้พฤติกรรมของตนเองและผู้อื่น มีการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้ค้นพบคำตอบด้วยตนเองจากกิจกรรมการเรียน แล้วนำความรู้ ความเข้าใจที่ได้รับไปเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งซึ่งสามารถปรับตัวให้ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดียิ่งขึ้น

การเตรียมการสอนกลุ่มสัมพันธ์

ทศพร มณีศรีขำ (2539 : 97 – 98) กล่าวถึง การเตรียมการสอนกลุ่มสัมพันธ์ ผู้สอนจะต้องจัดทำแผนการสอน ซึ่งในการจัดทำแผนการสอนนั้นมีรายละเอียด ดังนี้

1. การตั้งจุดมุ่งหมาย ครูจำเป็นต้องตั้งจุดมุ่งหมายที่เป็นเชิงพฤติกรรม ซึ่งอาจมีทั้งจุดมุ่งหมายด้านเนื้อหาและด้านกลุ่มสัมพันธ์ หรือเฉพาะด้านกลุ่มสัมพันธ์เท่านั้น
2. การจัดกิจกรรมหรือประสบการณ์การเรียนรู้ ในการสอนตามหลักการกลุ่มสัมพันธ์ โดยส่วนใหญ่มักประกอบไปด้วยขั้นตอนในการสอน ดังนี้ คือ

2.1 ขั้นนำ คือ การปูพื้นผู้เรียนให้มีความพร้อมในการเรียนหรือการสร้างบรรยากาศให้เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้ที่จะตามมา

2.2 ขั้นกิจกรรม คือ เป็นการให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติตามกิจกรรมที่เตรียมไว้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์โดยตรง สามารถนำมาอภิปรายและวิเคราะห์ได้หลังจากปฏิบัติกิจกรรมสิ้นสุดลง

2.3 ขั้นอภิปราย คือ การให้ผู้เรียนมีโอกาส ได้แสดงความรู้สึก ความคิดเห็น หลังจากที่ได้ทำกิจกรรมเสร็จไปแล้ว ในขั้นนี้ ครูจะต้องเป็นผู้นำทางช่วยให้ผู้เรียนวิเคราะห์พฤติกรรมต่าง ๆ และอภิปรายร่วมกันจนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

2.4 ขั้นสรุปและประยุกต์ใช้ หลังจากที่อยู่ร่วมกันอภิปรายจนเกิดความเข้าใจตามที่ต้องการแล้ว ครูผู้สอนจะต้องช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดต่อไปถึงการนำเอาการเรียนรู้ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตจริง หลังจากนั้นครูผู้สอนและผู้เรียนต้องช่วยกันสรุปถึงการเรียนรู้ทั้งหมดที่เกิดขึ้น

3. การประเมินผล การประเมินผลเป็นเรื่องที่สำคัญ หลังจากเสร็จสิ้นการสอนแล้วครูผู้สอนจำเป็นต้องประเมินผลดูว่า ผู้เรียนได้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้หรือไม่

กิจกรรมการสอนที่ส่งเสริมกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับ หลักการเรียนรู้ และหลักการสอนของกลุ่มสัมพันธ์มีอยู่หลายวิธี ดังที่ ทิศนา แคมมณี (2536 : 27 – 28) กล่าวไว้ ดังนี้

1. เกม (Game) เป็นวิธีการหนึ่งซึ่งสามารถนำไปใช้ในการสอนได้เป็นอย่างดี โดยครูผู้สอนสร้างสถานการณ์สมมติขึ้นให้ผู้เรียนลงเล่นด้วยตนเองภายใต้ข้อตกลง หรือกติกาบางอย่างที่กำหนดไว้ ซึ่งผู้เรียนจะต้องตัดสินใจทำอย่างใดอย่างหนึ่งอันมีผลออกมาในรูปของการแพ้การชนะ วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ ความรู้สึกนึกคิด และพฤติกรรมต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ และยังช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานในการเรียนอีกด้วย

2. บทบาทสมมติ (Role – play) เป็นวิธีการอีกวิธีหนึ่งที่ได้รับคามนิยมในการนำมาใช้ในการสอน วิธีการนี้ มีลักษณะเป็นสถานการณ์สมมติเช่นเดียวกับเกม แต่มีกำหนดบทบาทของผู้เล่นในสถานการณ์ที่สมมติขึ้นมา แล้วให้ผู้เรียนสวมบทบาทนั้น และแสดงออกตามธรรมชาติโดยอาศัยบุคลิกภาพ ประสบการณ์ ความรู้สึกนึกคิดของตนเป็นหลัก ดังนั้นวิธีการนี้จึงมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสศึกษาวิเคราะห์ถึงความรู้สึก และพฤติกรรมของตนอย่างลึกซึ้ง และยังช่วยเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้น่าสนใจและน่าติดตามอีกด้วย

3. สถานการณ์จำลอง (Simulation) เป็นการจำลองสถานการณ์จริงหรือสร้างสถานการณ์ให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริง แล้วให้ผู้เรียนเข้าไปอยู่ในสถานการณ์นั้นและมีปฏิริยาโต้ตอบกัน วิธีนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสทดลองพฤติกรรมต่าง ๆ ซึ่งในสถานการณ์จริงผู้เรียนอาจจะไม่กล้าแสดง เพราะอาจจะเป็นการเสี่ยงต่อผลที่จะได้รับจนเกินไป

4. กรณีตัวอย่าง (Case) เป็นวิธีการสอนอีกวิธีหนึ่งซึ่งใช้กรณี หรือเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจริงนำมาดัดแปลง และใช้เป็นตัวอย่างในการให้ผู้เรียนได้ศึกษาวิเคราะห์และอภิปรายกัน เพื่อสร้างความเข้าใจและฝึกฝนหาทางแก้ไขปัญหานั้น วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้รู้จักคิดและพิจารณาข้อมูลที่ตนได้รับอย่างถี่ถ้วน และการอภิปรายจะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน รวมทั้งการนำเอากรณีต่าง ๆ ซึ่งคล้ายคลึงกับชีวิตมาใช้จะช่วยให้การเรียนรู้มีลักษณะใกล้เคียงกับความจริงซึ่งมีส่วนทำให้การเรียนรู้ที่มีความหมายสำหรับผู้เรียนมากยิ่งขึ้น

5. ละคร (Acting or Dramatization) เป็นวิธีการที่ให้ผู้เรียนได้ทดลองแสดงบทบาทตามที่เขียนหรือกำหนดไว้ให้ โดยผู้แสดงจะต้องพยายามแสดงให้สมบทตามที่กำหนดไว้ โดยไม่นำเอาบุคลิกภาพและความรู้สึกนึกคิดของตนเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้อง อันจะทำให้เกิดผลเสียต่อการแสดงบทบาทนั้น ๆ วิธีการนี้ จะช่วยให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ ในการที่จะเข้าใจความรู้สึก เหตุผล และพฤติกรรมของผู้อื่น ซึ่งความเข้าใจนี้จะมีส่วนช่วยเสริมสร้างความเห็นอกเห็นใจกัน นอกจากนี้การที่ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงละครร่วมกันจะเป็นการช่วยฝึกให้ผู้เรียนเกิดความรับผิดชอบในการเรียนร่วมกันและได้ฝึกการทำงานร่วมกันด้วย

6. กลุ่มย่อย (Small Group) เป็นวิธีการที่ใช้กันมานานแล้วและเล็งเห็นว่าเป็นประโยชน์ในการเรียนของผู้เรียนมาก วิธีการนี้ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนได้มีส่วนในการแสดงออก และช่วยให้ผู้เรียนได้ข้อมูลเพิ่มเติมมากขึ้น

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำวิธีการสอนที่ส่งเสริมกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์โดยการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับหลักการเรียนรู้และการสอนกลุ่มสัมพันธ์ ดังนี้ คือ สถานการณ์จำลอง เกม และบทบาทสมมติ

1.3 ลำดับขั้นการเรียนรู้ของกลุ่มสัมพันธ์

เยาเวพา เดเซคุปต์ (2522 : 228 – 231) ได้จัดลำดับขั้นการเรียนรู้ของกลุ่มสัมพันธ์ไว้เป็น 4 ระยะ ดังนี้ คือ

1.3.1 ระยะการมีส่วนร่วม ระยะนี้ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของกลุ่มและเป็นผู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมหรือแสวงหาสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งผลของการเรียนรู้นั้นเกิดการมีส่วนร่วมของผู้เรียนโดยตรง การมีส่วนร่วมของผู้เรียนจะเน้นการมีส่วนร่วมในทุก ๆ ด้าน ดังนี้

1.3.1.1 การมีส่วนร่วมทางด้านร่างกาย ได้แก่ การที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติหรือกระทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือการค้นคว้าสืบสวนสิ่งที่ต้องการการเรียนรู้ด้วยตนเอง

1.3.1.2 การมีส่วนร่วมทางด้านจิตใจ ได้แก่ ความรู้สึก และอารมณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับสิ่งที่ได้กระทำนั้นจะเกิดขึ้นได้เมื่อผู้เรียนมีส่วนร่วมในกลุ่ม ความรู้สึกที่เกิดขึ้นจะนำไปสู่การรับรู้แนวคิด และการเรียนรู้ด้านเนื้อหาวิชาได้เป็นอย่างดี และช่วยให้จำเนื้อหาได้นาน

1.3.1.3 การมีส่วนร่วมทางปัญญาหรือสมอง ได้แก่ การเรียนรู้ที่เกิดจากการเห็นจริงหรือประจักษ์แจ้ง มีการค้นพบสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ และสร้างแนวคิดจากสิ่งที่ได้รับรู้นั้น จะทำให้การเรียนรู้มีความหมายต่อผู้เรียน เป็นแนวทางในการพัฒนาความคิด และเหตุผลในการพิจารณาไตร่ตรองในการทำงาน การตัดสินใจ การวิเคราะห์ และสรุปสิ่งที่เรียนรู้นั้นด้วยตนเอง

1.3.1.4 การมีส่วนร่วมทางสังคม ได้แก่ การมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นจะทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม ความเชื่อ เป็นต้น ซึ่งจะช่วยทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างกว้างขวางและเกิดผลดีอีกด้วย

1.3.2 ระยะเวลาวิเคราะห์ เป็นระยะที่ผู้เรียนร่วมกัน วิเคราะห์ประสบการณ์การเรียนรู้ทันทีหลังจากที่ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมไปแล้ว ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้อย่างกว้างขวางสามารถประเมินความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม วิธีการเรียน ผลการเรียนรู้ตลอดจนช่วยให้ผู้เรียนได้รู้จักตนเองดีขึ้น

1.3.3 ระยะเวลาสรุปและประยุกต์หลักการ เป็นระยะที่ผู้เรียนรวบรวมแนวคิดที่ได้ค้นพบจากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่นแล้วนำมาสรุปเป็นหลักการของตนเอง ซึ่งผู้เรียนสามารถนำหลักการนั้นไปประยุกต์ใช้ให้เข้ากับตนเองได้ การประยุกต์นั้นทำได้ใน 2 ลักษณะคือ

1.3.3.1 การประยุกต์เพื่อการปรับปรุงบุคลิกภาพ หรือการพัฒนาตนเองให้เหมาะสมยิ่งขึ้น รวมทั้งการปรับตัวให้เข้ากับบุคคลอื่นและเสริมสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น

1.3.3.2 การประยุกต์เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในอนาคต เพื่อใช้ในการปรับปรุงแก้ไขสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น ตลอดจนช่วยในการคิดค้น และประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ ขึ้น

1.3.4 ระยะเวลาประเมินผล ผู้เรียนจะเป็นผู้ประเมินผลการเรียนรู้ของตนและของกลุ่มจากการอภิปรายให้ข้อเสนอแนะ และติชมร่วมกันกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม

จากเอกสารดังกล่าวสรุปได้ว่า การเข้ากลุ่มสัมพันธ์ ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมในฐานะที่เป็นสมาชิกคนหนึ่ง และการได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันกับกลุ่ม มีการวิเคราะห์การอภิปรายร่วมกัน แล้วนำแนวคิดที่ได้พบจากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นนั้นมาสรุปและนำไปประยุกต์ใช้เป็นหลักของตนเอง เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการปรับตัวและดำเนินชีวิตประจำวัน ตลอดทั้งมีการประเมินผลในการเรียนรู้ของตนเองร่วมกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม

นอกจากนี้ สิริวรรณ ศรีพหล (2536 : 224 – 225) กล่าวถึงประโยชน์ของกลุ่มสัมพันธ์ที่ผู้เรียนจะได้รับ เมื่อผู้สอนจัดสภาพการเรียนการสอน โดยยึดลักษณะให้ผู้เรียนทำงานเป็นกลุ่ม ดังนี้คือ

1. เป็นการฝึกให้ผู้เรียนรู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทำให้เกิดทัศนคติที่ดี และถูกต้องเกี่ยวกับการทำงานร่วมกันว่า การทำงานจะต้องทำงานเป็นกลุ่มจึงจะประสบความสำเร็จ คนเราจะทำงานโดยโดดเดี่ยวเสมอไปไม่ได้

2. เป็นการฝึกและให้ทัศนคติแก่ผู้เรียนว่า บุคคลอื่น ๆ มีค่าเสมอกันต้องให้การยอมรับและเคารพความเป็นคนของผู้อื่น ทั้งในด้านความคิดและการกระทำโดยไม่มีียดถือหรือมองตนเองเป็นศูนย์กลาง

3. เป็นการฝึกให้ผู้เรียนได้เข้าใจและเรียนรู้เกี่ยวกับบทบาททั้งของตนเองและสมาชิกของกลุ่มอื่น ๆ เช่น บทบาทในการเป็นผู้นำ หรือบทบาทในการเป็นผู้ตาม เป็นต้น

4. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และฝึกฝนทักษะทางด้านสังคม หรือการมีมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่น

5. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง เพราะการเป็นสมาชิกของกลุ่มย่อยได้รับมอบหมายงานให้ปฏิบัติ การเรียนโดยการฝึกปฏิบัติจะทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์โดยตรง

6. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะในด้านความคิดร่วมกับกลุ่ม เช่น ทักษะในการแก้ปัญหา การตัดสินใจ เป็นต้น

7. เป็นการฝึกให้ผู้เรียนรู้จักการปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้ เพื่อเกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน เช่น การยอมรับและปฏิบัติตามมติของกลุ่ม เป็นต้น

8. เป็นการฝึกให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับวิถีทางความเป็นประชาธิปไตยทั้งในด้านความคิดและการกระทำ

9. ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง ทำให้เขารู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญต่อกลุ่ม เช่นการที่กลุ่มยอมรับความคิดของเขา การที่กลุ่มเปิดโอกาสให้เขาแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ เป็นต้น ความภาคภูมิใจนี้เองที่เป็นแรงผลักดันให้คนกล้าแสดงความคิดเห็น กล้าพูด กล้าตัดสินใจ ซึ่งทักษะดังกล่าวจะทำให้เกิดความมั่นใจต่อมา

10. สร้างค่านิยมในเรื่องความสามัคคี การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ความเข้าใจและเห็นใจผู้อื่น

นอกจากประโยชน์ที่ผู้เรียนจะได้รับแล้ว ในการจัดการเรียนการสอนด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ อิทธิพลของกลุ่มยังมีผลต่อพฤติกรรมของสมาชิก ทั้งในด้านส่วนตัว และพฤติกรรมทางสังคม คือ กระตุ้นให้เกิดกำลังใจแก่สมาชิก สมาชิกได้แสดงออก สมาชิกเข้าใจตนเอง สมองความต้องการของสมาชิก สมาชิกมีความกระตือรือร้นเกิดการตัดสินใจและสามารถแก้ปัญหา ลดความคับข้องใจ ไม่ประพฤติกว้างออกนอกกลุ่มนอกทาง เสริมสร้างสุขภาพทางกายและใจ สร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และยอมรับในปทัสถานร่วมกัน ดังนั้น การกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ จึงเป็นวิธีการที่สามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี โดยที่ผู้เรียนไม่เบื่อหน่ายการเรียน (ทศพร มณีศรีขำ. 2539 : 114)

1.4 ขนาดของกลุ่มสัมพันธ์

จำนวนสมาชิกภายในกลุ่มจะมีผลกระทบต่อคุณภาพการมีปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่ม ตลอดจนการสื่อสารระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม ได้มีผู้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับขนาดของกลุ่ม ไว้ดังนี้

อ็อตตาเวย์ (Ottaway. 1966 : 7) กล่าวว่า กลุ่มควรมีขนาดเล็ก เพราะจะช่วยให้สมาชิกทุกคนได้มีโอกาสแสดงออกอย่างเป็นอิสระโดยที่วิ่งกัน ดังนั้น กลุ่มควรมีขนาดมากที่สุดคือ 12 คน หรือถ้ามากกว่าก็ไม่ควรเกิน 15 คน เพราะมีฉะนั้นแล้วจะทำให้แบบแผนพฤติกรรมผิดไปจากเดิม ขนาดของกลุ่มที่เหมาะสมที่สุด ควรมีจำนวนสมาชิก 9 – 15 คน ซึ่งจะทำให้การทำงานบังเกิดผลดีที่สุด

คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2530 : 26) กล่าวว่า ขนาดของกลุ่มอาจจะจะเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในการพิจารณาราชชาติของปฏิสัมพันธ์ของกลุ่ม กลุ่มที่มีขนาดแตกต่างกันจะทำให้ปฏิสัมพันธ์ที่แตกต่างกันไปด้วย หากกลุ่มที่มีสมาชิกมากเกินไปความจำเป็นสมาชิกจะต้องทำงานซ้ำซ้อนกัน บางคนคาดหวังว่าจะได้รับผิดชอบทั้งหมดในขณะที่คนอื่นคับข้องใจที่ไม่มีงานทำ ไม่ได้ใช้ทักษะที่ตนเองมีอยู่ขนาดของกลุ่มไม่ควรเกิน 15 คน กลุ่มจะใหญ่เท่าใดย่อมขึ้นอยู่กับความจำเป็นของสถานการณ์ จุดมุ่งหมายของกลุ่ม แหล่งที่จะให้ความช่วยเหลือและระดับวุฒิภาวะของบุคคลในกลุ่ม

ชอร์ (Shaw. 1981 : 3) กล่าวว่า กลุ่มย่อยควรมีสมาชิก 10 คน เป็นอย่างมากหากมีสมาชิกมีจำนวน 30 คน ขึ้นไปก็จะเป็นกลุ่มใหญ่ แต่อาจแบ่งเป็นกลุ่มย่อยได้ และมีความคิดเห็นว่าจำนวนสมาชิกมีใช้ปัญหาสำคัญ แต่องค์ประกอบอื่น ๆ ซึ่งได้แก่ความสัมพันธ์ของสมาชิกและการร่วมมือในการทำงานของสมาชิกจะมีความสำคัญต่อการทำงานของกลุ่มมากกว่า

จำเนียร โชติช่วง (2521 : 26) ขนาดของกลุ่มที่ใช้ในวงการศึกษาจะมีสมาชิกไม่เกิน 15 คน เพราะจะทำให้เห็นความสำคัญของสมาชิกได้อย่างใกล้ชิด และในด้านการเรียนรู้ก็จะได้ผลดีกว่ากลุ่มขนาดใหญ่

คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2530 : 26) กล่าวว่า ขนาดของกลุ่มอาจจะจะเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในการพิจารณาราชชาติของปฏิสัมพันธ์ของกลุ่ม กลุ่มที่มีขนาดแตกต่างกันจะทำให้ปฏิสัมพันธ์ที่แตกต่างกันไปด้วย หากกลุ่มที่มีสมาชิกมากเกินไปความจำเป็นสมาชิกจะต้องทำงานซ้ำซ้อนกัน บางคนคาดหวังว่าจะได้รับผิดชอบทั้งหมดในขณะที่คนอื่นคับข้องใจที่ไม่มีงานทำ ไม่ได้ใช้ทักษะที่ตนเองมีอยู่ขนาดของกลุ่มไม่ควรเกิน 15 คน กลุ่มจะใหญ่เท่าใดย่อมขึ้นอยู่กับความจำเป็นของสถานการณ์ จุดมุ่งหมายของกลุ่ม แหล่งที่จะให้ความช่วยเหลือและระดับวุฒิภาวะของบุคคลในกลุ่ม

จากเอกสารดังกล่าว สรุปได้ว่า การทำงานของกลุ่มสัมพันธ์ ขนาดของกลุ่มที่เหมาะสมที่สุดควรมีสมาชิกกลุ่มจะได้เกิน 15 คน เพราะจะทำให้สมาชิกกลุ่มมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด และจะทำให้การเรียนรู้ในการทำงานของกลุ่มมีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.5 เวลาและจำนวนครั้งในการเข้ากลุ่ม

แพทเทอร์สัน (Patterson. 1973 : 105) กล่าวว่า การทำกิจกรรมกลุ่มควรจัดสัปดาห์ละ 2 ครั้ง หากเวลาของการเข้าร่วมกลุ่มมีน้อยอาจจัดสัปดาห์ละครั้ง สำหรับช่วงเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มควรใช้เวลาไม่เกิน 1 ชั่วโมง ในระดับเด็กประถมศึกษาและเด็กอาจเกิดความเบื่อหน่ายได้

ทรอทเซอร์ (ชูชัย สมितिไกร. 2527 : 18 – 19 ; อ้างอิงจาก Trotzer. 1977 : unpagged) กล่าวว่าในการกำหนดระยะเวลา และความถี่ของการเข้ากลุ่มหากจัดในสถาบันการศึกษา จะต้องพิจารณาถึงการจัดการเรียนของนักเรียนด้วย โรงเรียนที่เป็นสถานศึกษาส่วนใหญ่ จะจัดการเรียนเป็นคาบ ๆ ละ 50 นาที เป็นต้น ซึ่งจะช่วยให้สามารถกำหนดได้ว่า ควรใช้เวลาในการเข้ากลุ่มนานเท่าใด สำหรับจำนวนครั้งในการเข้าร่วมกลุ่มนั้นอยู่กับเป้าหมายของกลุ่มและธรรมชาติของสมาชิกกลุ่ม แต่อย่างน้อยที่สุดควรจะได้มีการเข้ากลุ่มไม่น้อยกว่า 8 ครั้ง ถ้ามามากกว่า 8 ครั้งก็เป็นการดี

สรุปได้ว่า เวลาและจำนวนครั้งในการเข้าทำกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ควรจัดสัปดาห์ละ 2 ครั้ง และในการเข้ากลุ่มไม่ควรน้อยกว่า 8 ครั้ง สำหรับช่วงเวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรมกลุ่มไม่ควรใช้เวลาเกิน 1 ชั่วโมง เพราะจะทำให้เด็กเกิดความเบื่อหน่ายได้

1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสัมพันธ์

งานวิจัยในประเทศ

จริยา วิไลวรรณ (2532 : 68) ได้ศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อเจตคติต่อการเรียนวิชาพลศึกษาของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยพลศึกษา จังหวัดลำปาง ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมกลุ่มสามารถพัฒนาเจตคติต่อการเรียนวิชาพลศึกษาของนักศึกษาดีขึ้นกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อัจฉา ศรีสุรพล (2534 : 64 – 65) ได้ศึกษา ผลของกลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อมนุษยสัมพันธ์ของนักศึกษาปีที่ 1 คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ผลการวิจัยพบว่า ในระหว่างการฝึก ได้มีโอกาสมีปฏิสัมพันธ์กันภายในกลุ่มอย่างเต็มที่ ทำให้มีประสบการณ์ในการเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองและผู้อื่น มีการปฏิบัติงานร่วมกันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และได้รับความรู้สามารถพัฒนาบุคลิกภาพให้เกิดความเข้าใจตนเองและเข้าใจผู้อื่น สามารถแก้ไขข้อบกพร่องซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการสร้างสัมพันธภาพในการทำงาน การเรียน และอยู่ร่วมกันทำให้บุคคลมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

นอกจากนี้ ฤทัยรัตน์ ธรเสนา (2535 : 100) ได้ศึกษา การพัฒนาอัตมโนทัศน์ หลายมิติของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม ผลการวิจัย พบว่า การที่นักศึกษาพยาบาลได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นและความสามารถของตน ประสานความคิดของตนเองและกลุ่มทำให้นักศึกษาพยาบาลกล้าคิด กล้าทำมากยิ่งขึ้น เกิด

ความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น มีความมั่นใจในตนเอง รวมทั้งตระหนักถึงคุณค่า และเกิดทัศนคติที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น

สรุป จากการศึกษาวิจัยในประเทศ พบว่า กลุ่มสัมพันธ์ เป็นวิธีการหนึ่งที่บุคคลได้มีปฏิสัมพันธ์กันภายในกลุ่ม ได้ปฏิบัติงานร่วมกัน มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ได้แลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นภายในกลุ่ม ทำให้นักเรียนได้รับความรู้ สามารถพัฒนาบุคลิกภาพทำให้เกิดความเข้าใจตนเองและผู้อื่น กล้าที่จะแสดงออก กล้าคิดกล้าทำ มีความมั่นใจในตนเองมากขึ้นตระหนักถึงคุณค่าและมีทัศนคติที่ดีทั้งต่อตนเองและผู้อื่น สามารถพัฒนาเจตคติต่อการเรียนรู้ สร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกันในการทำงานและการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้

งานวิจัยในต่างประเทศ

วิลสัน (Willson. 1993 : 1154 – A) ได้ศึกษา การให้คำแนะนำการถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกที่มีต่อความพร้อมในการแสดงละคร ในมหาวิทยาลัย รัฐฟลอริดา ผลการศึกษา พบว่าการได้รับคำแนะนำในการถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึกก่อนการซ้อมละครจะเกิดผลดี และมีประโยชน์มาก นับว่าเป็นกระบวนการในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน เพราะความพยายามที่จะแสดงละครให้ได้ดีนั้น ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ 3 ประการ ซึ่งประสานสอดคล้องและสัมพันธ์กัน คือ กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ การถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึก และความพอใจในการทำงานให้บุคคลประสบความสำเร็จในการเรียนรู้

เวลตี (Welty. 1993 : 548) ได้ศึกษา บทบาทของผู้สอนและการได้รับประโยชน์จากการฝึกกลุ่มสัมพันธ์โดยการเรียนรู้จากวิดีโอเทป ผลการศึกษาพบว่า การให้ข้อมูลย้อนกลับโดยใช้วิดีโอเทป เป็นสื่อที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ระดับหนึ่งและวิธีการสอนที่เน้นกลุ่มสัมพันธ์เป็นพื้นฐานทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้วยการเปิดเผยตนเอง ทำให้รู้สึกว่าคุณค่า

บารอน (Barron. 1993 : 4393 – B) ได้ทำการศึกษา ความร่วมมือในการแก้ปัญหา ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการทำงานคนเดียว โดยการทดลองในการทำงานและอยู่ร่วมกันอย่างมีคุณภาพของบุคคลกับกลุ่มในระยะเวลาอันสั้น ในมหาวิทยาลัยเดอรัมบิวท์ ผลการศึกษาพบว่า การทำงานเป็นทีมจะทำให้การดำเนินงานสำเร็จเป็นที่เชื่อถือได้แตกต่างกับการทำงานคนเดียว การทำงานเป็นทีมจะมีประโยชน์ในด้านการวางแผน การแสดงความคิดเห็นร่วมกัน และแก้ปัญหา การทำงานเป็นทีมทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จสูงและการที่จะประสบความสำเร็จได้นั้น มีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ได้แก่ความพยายามในการที่จะพิจารณาในการแก้ไขปัญหโดยคนที่สมาชิกมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น กล้าที่จะแสดงความคิดเห็น การเปิดเผยความรู้สึกของตนเอง การสื่อสาร ความร่วมมือ และการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

เดอริชมิทท์ (Durschmidt. 1977 : 3953 – A) ได้ทำการศึกษาผลของการใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาความเข้าใจในตนเองของนักศึกษาในกลุ่มทดลอง จำนวน 38 คน โดยการให้เข้าร่วมกลุ่มการสัมมนาที่เปิดโอกาสให้แต่ละบุคคลได้แสดงศักยภาพที่แท้จริงของ

ตนเอง ส่วนกลุ่มควบคุมจำนวน 63 คน ใช้วิธีการเรียนตามปกติ ผลการทดลองพบว่า กลุ่มทดลองมีการยอมรับตนเองดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากการวิจัยดังกล่าวสรุปได้ว่า การทำกิจกรรมร่วมกันทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อพฤติกรรมของบุคคลทำให้เกิดความรู้สึก เห็นคุณค่าของตนเอง เกิดความเชื่อมั่น กล้าที่จะแสดงความคิดเห็นแล้วยังสามารถเสนอแนวความคิดของตนเองแก่กลุ่ม มีการแก้ไขปัญหาร่วมกันและนำมาซึ่งความสำเร็จได้

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสอนแบบโครงการ

2.1 ความหมายและรูปแบบของวิธีการสอนแบบโครงการ

2.1.1 ความหมาย

การสอนแบบโครงการ หมายถึง การใช้งานชิ้นใหญ่เป็นเครื่องมือในการจัดกิจกรรมแห่งการเรียนรู้ แต่เดิมศัพท์นี้ใช้กับการสอนทางหัตถศึกษาโดยไม่คำนึงถึงความตั้งใจ หรือการวางแผนของเด็ก แต่อย่างไรก็ตามในการทำงานชิ้นใหญ่นี้ก็ต้องมีการวางแผนอยู่นั่นเอง ต่อมาวิธีนี้ก็ได้นำมาใช้กับวิชาเกษตรศาสตร์ ซึ่งเป็นวิชาที่ใช้ในภาคปฏิบัติมาก หลังจากปี ค.ศ. 1900 เป็นต้นมา อิทธิพลทางจิตวิทยาแผนใหม่ ทำให้เกิดความคิดขึ้นว่า

โครงการควรประกอบด้วยกิจกรรมแห่งการเรียนรู้อันสืบเนื่องมาจากการขบคิดปัญหา ซึ่งเด็กมีโอกาสที่จะเลือกวางแผน และดำเนินการของเขาเองตามหลักความคิดเช่นนี้ เลยถือว่าเมื่อใดที่มีการเรียนการสอนเกี่ยวกับการพบปัญหาของชีวิตจริง ๆ และให้ผู้เรียนได้มีการวางแผนและดำเนินการปฏิบัติออกไปอย่างจริงจังแล้ว การเรียนและการปฏิบัติเช่นนี้ ย่อมเรียกได้ว่าเป็นการสอนแบบโครงการ ต่อมา ความหมายของโครงการได้เปลี่ยนแปลงไปอีก ทั้งนี้เนื่องจากปรัชญาของ จอห์น ดิวอี้ และด้วยความหมายของบรรดาครูที่วางแผนแบบหน่วย ให้มีส่วนร่วมที่สำคัญ อันมีรากฐานมาจากแนวชีวิตจริง ๆ ซึ่ง ดับบลิว เอช คิลแพทริก (W.H. Kilpatrick) ได้หยิบยกความคิดแบบใหม่นี้ขึ้นมาพิจารณาและใช้ในปี ค.ศ. 1918 ท่านได้แสดงให้เห็นลักษณะของโครงการไว้ว่า เป็นกิจกรรมที่ประกอบด้วยความตั้งใจและความเต็มใจนี้ เป็นความพยายามที่จะเสริมหรือเน้นข้อเท็จจริงที่ว่า ความตั้งใจและความสนใจนั้นเป็นปัจจัยที่มีกำลังอำนาจในการเรียน ซึ่งลักษณะแห่งกิจกรรมที่ประกอบขึ้นด้วยความเต็มใจและตั้งใจ จนเกิดการถกเถียงโต้แย้งคัดค้านกันในศัพท์นี้กันขึ้น ก็เป็นที่เข้าใจและยอมรับกันแน่นอนแล้วว่า โครงการเป็นหน่วยแห่งกิจกรรมในการเรียนซึ่งเกิดจากความเต็มใจและตั้งใจของนักเรียนเอง กิจกรรมนี้จะต้องเกี่ยวข้องกับงานภาคปฏิบัติซึ่งเป็นที่น่าสนใจ และสนุกสนานอยู่ในตัวมันเองแล้ว โดยผู้เรียนเป็นผู้ตั้งจุดมุ่งหมายขึ้นไว้ว่า จะปฏิบัติไปแค่ไหน เพื่อหวังผลอะไร แล้วจึงวางแผนและดำเนินงานต่อไปตามวิธีที่คล้ายคลึงกับวิถีแห่งชีวิตจริง

จึงเห็นได้ว่า การสอนแบบโครงการ เป็นการสอนที่มุ่งให้นักเรียนได้วางแผนโครงการในการแก้ปัญหา และลงมือปฏิบัติจริงเพื่อแก้ปัญหาตามที่วางแผนไว้

2.1.2 รูปแบบของโครงการ

ตรุเนตร อัจฉสวัตต์ (ม.ป.ป. : 55 – 56) กล่าวว่า รูปแบบการเขียนโครงการนั้นจะเป็นรูปแบบใดก็ได้ แต่ให้มีใจความสำคัญ 11 ประการ คือ

1. ชื่อโครงการ จะทำโครงการอะไรเขียนให้ชัดเจน
 2. หลักการและเหตุผล ในการเขียนจะต้องคำนึงถึงว่า เหตุใดจึงต้องจัดทำโครงการ และทำไมจึงต้องทำโครงการนั้น
 3. วัตถุประสงค์หรือความมุ่งหมาย จะต้องกำหนดให้แน่ชัดว่า การปฏิบัติงานครั้งนี้จะได้ผลดีอะไรบ้าง การกำหนดวัตถุประสงค์นี้จะต้องปฏิบัติได้ และประเมินผลได้ด้วยการเขียนวัตถุประสงค์จะต้องสัมพันธ์กับหลักการและเหตุผล
 4. สถานที่หรือบริเวณที่ดำเนินการ จะต้องระบุให้ชัดเจน
 5. ระยะเวลาดำเนินการ จะต้องระบุให้ชัดว่า โครงการนั้น ๆ จะใช้เวลาในการปฏิบัติตามโครงการมากน้อยแค่ไหน เริ่มงานวัน เดือน ปีใด และเสร็จสิ้นวัน เดือน ปีใด
 6. ขั้นตอนและวิธีดำเนินการ จะต้องอธิบายให้เด่นชัดว่า การปฏิบัติงานตามโครงการนั้น ๆ จะต้องดำเนินการอย่างไร มีกี่ขั้นตอน และแต่ละขั้นตอนมีการดำเนินการอย่างไร การเขียนจะต้องชัดเจน เพื่อการสื่อความหมายที่ถูกต้องระหว่างผู้ปฏิบัติงานร่วมกัน
 7. วัสดุอุปกรณ์หรือเครื่องมือเครื่องใช้ จะต้องเขียนให้ชัดเจนว่า ในการดำเนินงานตามโครงการนั้น ๆ จะต้องใช้วัสดุอุปกรณ์หรือเครื่องมือเครื่องใช้อะไรบ้าง
 8. งบประมาณในการดำเนินงาน ใช้งบประมาณเท่าใด
 9. แหล่งที่คาดว่าจะได้รับความช่วยเหลือ จากที่ใดบ้าง มากน้อยเพียงใด
 10. การติดตามผลและประเมินผล ติดตามผลอย่างไร หลังจากได้ปฏิบัติงานเสร็จสิ้นโครงการ โดยบอกเป็นขั้นตอน
 11. ผลที่คาดว่าจะได้รับ คาดว่าจะได้รับประโยชน์อะไรบ้าง หรือสามารถแก้ปัญหาอะไรได้บ้าง ซึ่งจะต้องสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์หรือความมุ่งหมาย
- จะเห็นได้ว่า การสอนแบบโครงการเป็นการสอนเพื่อฝึกทักษะ การทำงานในด้านต่าง ๆ เริ่มตั้งแต่การเลือกโครงการ การวางแผนในการทำงาน การเตรียมงาน การประเมินผลงาน การวิเคราะห์ผลงาน ตลอดทั้งการได้ทำงานร่วมกัน ซึ่งก่อให้เกิดความคิดริเริ่ม การวิพากษ์วิจารณ์ ความเชื่อมั่นในตนเอง ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง ได้ทดลองและสรุปผลการปฏิบัติเป็นความรู้ความเข้าใจ โดยสรุปแล้วอาจกล่าวได้ว่า การสอนแบบโครงการ เป็นการสอนที่มีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนได้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น (ชาวีรัตน์ ยิงยง. 2542 : 16)

2.2 ประเภทของโครงการ

โครงการทั่ว ๆ ไป จะมีอยู่หลายประการ จากการจัดประเภทของ อัญชลี แจ่มเจริญ และ สุกัญญา ชาวีวรรณ (2523 : 79) ได้แบ่งประเภทของโครงการออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

- 2.2.1 โครงการสิ่งสำเร็จรูป เช่น ทำโต๊ะ เก้าอี้ สร้างเรือ คอกเลี้ยงสัตว์ สนามกีฬา

เป็นต้น

2.2.2 โครงการเพื่อนันทนาการ เช่น การจัดแสดงละคร ดนตรี การเล่นนิทาน การเดินทางไปทัศนศึกษา เป็นต้น

2.2.3 โครงการแก้ปัญหา เช่น วางโครงการและดำเนินการแก้ปัญหาเกี่ยวกับ ความสะอาด ความปลอดภัยในการดำเนินกิจการ การดูแลรักษาต้นไม้

2.2.4 โครงการเกี่ยวกับการฝึกทักษะ เช่น การฝึกทักษะการพูด การเขียน การ โฆษณา เป็นต้น

ละออ การุณยวนิช และคนอื่น ๆ (ม.ป.ป. : 69) ได้แบ่งประเภทของโครงการแตกย่อย ออกไปอีก โดยแบ่งออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้

1. โครงการเกี่ยวกับการสำรวจ (Exploration Project) ได้แก่ การศึกษานอกสถานที่ เพื่อเป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์

2. โครงการเกี่ยวกับการสร้างวัสดุ (Material Project) ได้แก่ การสร้างอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการเรียนวิชาศิลปะปฏิบัติ เป็นต้น

3. โครงการเกี่ยวกับการเล่น (Play Project) ได้แก่ การเล่นเกมประเภทต่าง ๆ การ แสดงละครวรรณคดี และอื่น ๆ

4. โครงการเกี่ยวกับทักษะและความรู้ (Skill and Learning Project) ซึ่งทำการ ค้นคว้าเรื่องต่าง ๆ

5. โครงการเกี่ยวกับทักษะและความรู้ (Intellectual or Problem Project) ริสค์ (Risk. 1958 : 47) ได้แบ่งโครงการออกเป็น 3 ประเภท คือ

5.1 โครงการเกี่ยวกับการสร้างวัสดุ (Physical or Material Project) ได้แก่ การสร้างโต๊ะ การขุดสระน้ำ การทำสวนดอกไม้ การตัดเสื้อ การเพาะเห็ดฟาง เป็นต้น

5.2 โครงการเรียนรู้ (Learning Project) เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับการเรียน หรือการริเริ่มของนักเรียนแต่ละคน เช่น ต้องการพูดภาษาอังกฤษได้คล่องแคล่ว ต้องการอ่าน โน้ตดนตรีออก ต้องการเรียนรู้เรื่องสั้น ต้องการค้นคว้าเรื่องการเสียดินแดนของไทย เป็นต้น

5.3 โครงการทางความคิดหรือแก้ปัญหา (Intellectual or Problem Solving) เป็น ปัญหาที่อาจแก้ได้จากการพิจารณาเหตุผล มีลักษณะเหมือนโครงการการเรียนรู้ แต่แตกต่างกัน เฉพาะจุดมุ่งหมาย เช่น การสำรวจผลการทำงานของชุมนุม การวางโครงการ แก้ปัญหาเรื่อง ความสะอาดในโรงเรียน

ถึงแม้ว่าจะได้มีการจัดแบ่งโครงการเป็นหลายประเภท แต่ในการจัดวางโครงการนั้น สิ่งที่ควรคำนึงก็คือ การได้ผลคุ้มค่า เหมาะสมกับสภาพชีวิตจริง ให้คุณค่าทางการเรียน มีแหล่ง วิชาและวัสดุอุปกรณ์อย่างเพียงพอ เหมาะสมกับระดับชั้นเรียน สอดคล้องกับเนื้อหาสาระและ สำเร็จตามเวลาที่กำหนด

2.3 จุดประสงค์วิธีการสอนแบบโครงการ

ฟิตเจอร์ลด์ และ ฟิตเจอร์ลด์ (Fitzerald & Fitzgerald. 1955 : 356) กล่าวถึงจุดประสงค์ในการสอนแบบโครงการว่า

2.3.1 เพื่อกระตุ้นความอยากรู้อยากเห็นของผู้เรียน ทั้งนี้เพราะการสอนแบบโครงการ ผู้สอนจะให้ผู้เรียนได้เลือกโครงการด้วยตนเอง แต่ก่อนที่จะเลือก ครูจะต้องจัดสถานการณ์ให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้อยากเห็นเสียก่อน ผู้เรียนจึงสามารถเลือกโครงการได้

2.3.2 เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ในสถานการณ์จริง ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนเห็นคุณค่าของการทำงานได้ในที่สุด

2.3.3 เพื่อพัฒนาความเป็นตัวของตัวเองที่สะสม เก็บรวบรวมและหาความรู้ อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3.4 เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบที่จะให้เสรีภาพในการคิดและการกระทำ

2.3.5 เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความคิดสร้างสรรค์และทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.4 วิธีการสอนแบบโครงการ

2.4.1 ขั้นตอนของวิธีการสอนแบบโครงการ

ริสค์ (Risk. 1958 : 473 – 474) และ ลาร์ดิซาเบล (Lardizabal. 1970:56 – 57) ได้เสนอขั้นตอนของการดำเนินการสอนแบบโครงการดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดจุดมุ่งหมาย (Purposing) ขั้นนี้ครูจะต้องจัดหาสถานการณ์เพื่อเร้าให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เมื่อนักเรียนได้เลือกหัวข้อโครงการขึ้นมาแล้ว ทำการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการว่า โครงการนั้นจะศึกษาอะไร จะทำอะไร ขั้นนี้ บทบาทของครู คือ ช่วยเร้าให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ครูจะต้องจัดสถานการณ์ วัสดุและกรณี ตัวอย่างเรื่องราวต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถ วุฒิภาวะและความต้องการของผู้เรียน

ขั้นที่ 2 วางแผน (Planning) เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนเสนอแนวทางหรือขั้นตอนต่าง ๆ ที่ตนเองคิดว่าจะเก็บรวบรวมข้อมูล หรือดำเนินการแก้ปัญหา ซึ่งครูต้องช่วยเสนอแนะขั้นนี้ ขั้นตอนที่เหมาะสม

ขั้นที่ 3 ดำเนินการ (Executing) เป็นขั้นที่ผู้เรียนต้องดำเนินการตามแผนที่วางไว้ โดยครูจะต้องคอยกำกับดูแลให้ผู้เรียนดำเนินการตามแผน และอาจจะต้องช่วยแก้ปัญหา ถ้าผู้เรียนไม่สามารถดำเนินการตามแผนที่วางไว้

ขั้นที่ 4 ประเมินผล (Evaluation) เป็นขั้นที่ผู้เรียนประเมินผลงานของตนเอง เป็นการประเมินการดำเนินการหรือประเมินผลที่ได้จากโครงการ

ส่วน ไรบ์ริน และฟอจ (Ryburn and Forge. 1957 : 180) กล่าวถึง การเรียนการสอนแบบโครงการว่า มีขั้นตอนในการเรียนดังนี้

1. กำหนดจุดประสงค์ เริ่มจากความต้องการของผู้เรียน เมื่อผู้เรียนต้องการที่จะทำอะไรก็กำหนดจุดประสงค์ในสิ่งที่จะทำนั้นขึ้น
2. วางแผน ผู้เรียนจะวางแผนของตน เพื่อจะนำไปปฏิบัติ
3. ดำเนินงาน ผู้เรียนลงมือปฏิบัติตามแผนที่วางไว้
4. ประเมินผล เมื่อปฏิบัติตามแผนเสร็จแล้ว ผู้เรียนทำการประเมินผลงานของตน
5. ปรับปรุง ทำการปรับปรุงแก้ไขหลังจากประเมินผล และได้ปรับปรุงข้อบกพร่องสำหรับ สุวัจน์ มุทฺธเมธา (2522 : 195) ได้เสนอขั้นตอนในการสอนแบบโครงการว่าควรดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ปัญหาหรือความต้องการ ผู้เรียนต้องมีปัญหาหรือความต้องการในอันที่จะทำงานตามโครงการใดโครงการหนึ่งออกมา

2. กำหนดจุดประสงค์ การทำงานตามโครงการนั้นให้ชัดเจน

3. ผู้เรียนวางแผนการทำงานให้สำเร็จตามจุดประสงค์ของโครงการ

4. เสนอแผนงานที่กำหนดเรียบร้อยแล้วต่อครูผู้สอน ครูและนักเรียนพิจารณาแผนร่วมกัน ครูให้แนวคิดและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแผน

5. ดำเนินงานตามแผนและขั้นตอนที่กำหนด เมื่อมีปัญหา อุปสรรค ขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง ก็อภิปรายปัญหาร่วมกัน มีครู เป็นที่ปรึกษาแนะนำ ครูต้องให้ผู้เรียนใช้ความคิด และการตัดสินใจของตนเองให้มากที่สุด

6. ประเมินผลงาน ให้ผู้เรียนประเมินผลงานของตัวเอง จากการพิจารณากระบวนการสอนในแต่ละขั้นตอนในแต่ละท่านแล้ว มีส่วนในการกำหนดขั้นตอนไม่แตกต่างกันมาก ในการกำหนดการวางแผนเพื่อเสนอแนวทางของโครงการ จำรัส น้อยแสงศรี (2523 : 105 – 106) ได้กล่าวถึง การสอนโดยการให้เขียนเป็นโครงการว่ามีหลักการเขียนดังนี้

1. ชื่อโครงการ เช่น การเลี้ยงไก่บ้าน การสังเกตการเจริญเติบโตของพืชบางชนิด การทำสวนครัว การรวบรวมข้อมูลทางสถิติ การบำเพ็ญประโยชน์ การทดลองต่าง ๆ ซึ่งวิธีการศึกษาหรือดำเนินการตามโครงการเหล่านี้ ครูและนักเรียนนำวิธีการสอนแบบทดลองจริงดังกล่าวไปใช้ศึกษา

2. วัตถุประสงค์ของโครงการ จะทำโครงการนั้น ๆ มีวัตถุประสงค์อะไรบ้าง เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาวิชาอะไร

3. เจ้าของโครงการ จะทำเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม ๆ ละกี่คน มีใครบ้าง

4. ที่ปรึกษา มีใครบ้าง เช่น ครูประจำวิชา ผู้ปกครอง หรือวิทยากรอื่น ๆ

5. ที่ปฏิบัติการของโครงการ จะใช้สถานที่ที่ไหน บ้านของใคร เป็นที่ทดลองโครงการ ให้ระบุให้ชัดเจน

6. ระยะเวลาที่ปฏิบัติการ จะเริ่มโครงการตั้งแต่เมื่อไร และโครงการจะเสร็จสิ้นเมื่อใด

7. วิธีศึกษาค้นคว้า ให้บอกวิธีการที่จะทำให้โครงการนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ เช่น ใฝ่ดูตลอดเวลา หรือสังเกตเป็นครั้งคราว รวบรวมข้อมูลอย่างไร ให้อธิบายให้ชัดเจน

8. เครื่องมือ ใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์อะไรบ้าง หรือจะใช้งบประมาณมากน้อยเพียงใด

9. ผลที่จะได้รับ ให้คาดคะเนผลที่จะได้รับด้วยว่า หวังจะได้รับผลจากโครงการนั้นอย่างไรบ้าง

2.4.2 วิธีการสอนแบบโครงการมีลักษณะดังนี้

2.4.2.1. ชี้นำเสนอ เป็นขั้นที่ครูเสนอเหตุการณ์หรือสถานการณ์ให้นักเรียนเกิดปัญหาหรือความต้องการที่จะวางโครงการในการแก้ปัญหาใดปัญหาหนึ่ง

2.4.2.2. ชี้นำกำหนดความมุ่งหมาย เป็นขั้นที่นักเรียนทำการเลือกปัญหาและตั้งจุดมุ่งหมายในการเรียนว่า จะทำการศึกษารื่องใด เพื่ออะไร โดยนักเรียนจะเป็นผู้กำหนดกันเอง

2.4.2.3. ชี้นำวางแผน เป็นขั้นที่นักเรียนภายในกลุ่มช่วยกันวางแผนว่า จะดำเนินการอย่างไร จึงจะสามารถบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้ ซึ่งในการวางแผนของนักเรียน จะต้องประกอบด้วย

2.4.2.3.1 ชื่อโครงการ บอกชื่อโครงการที่นักเรียนจะทำ

2.4.2.3.2 หลักการ บอกเหตุผลที่จะต้องจัดทำโครงการนั้น

2.4.2.3.3 วัตถุประสงค์ของโครงการ การปฏิบัติงานครั้งนี้จะมีผลดีอย่างไรบ้าง

2.4.2.3.4 เจ้าของโครงการ ผู้จัดทำโครงการ

2.4.2.3.5 ที่ปรึกษา ผู้ให้คำแนะนำช่วยเหลือการทำโครงการ

2.4.2.3.6 สถานที่ปฏิบัติงานของโครงการ ใช้สถานที่ใดในการดำเนินการ

2.4.2.3.7 วัน เวลาในการปฏิบัติงาน ใช้เวลากี่วัน เริ่มงานวัน เดือน ปีใด และจะเสร็จสิ้นในวัน เดือน ปีใด

2.4.2.3.8 งบประมาณในการดำเนินงาน ใช้งบประมาณเท่าไร แยกเป็นรายการใช้จ่ายเรื่องอะไรบ้าง

2.4.2.3.9 วิธีการศึกษาค้นคว้า ใช้วิธีหาข้อมูลอย่างไรบ้างในการทำให้โครงการบรรลุจุดมุ่งหมาย

2.4.2.3.10 เครื่องมือ อุปกรณ์ที่ใช้ วัสดุ อุปกรณ์อะไรบ้าง บอกรายละเอียด

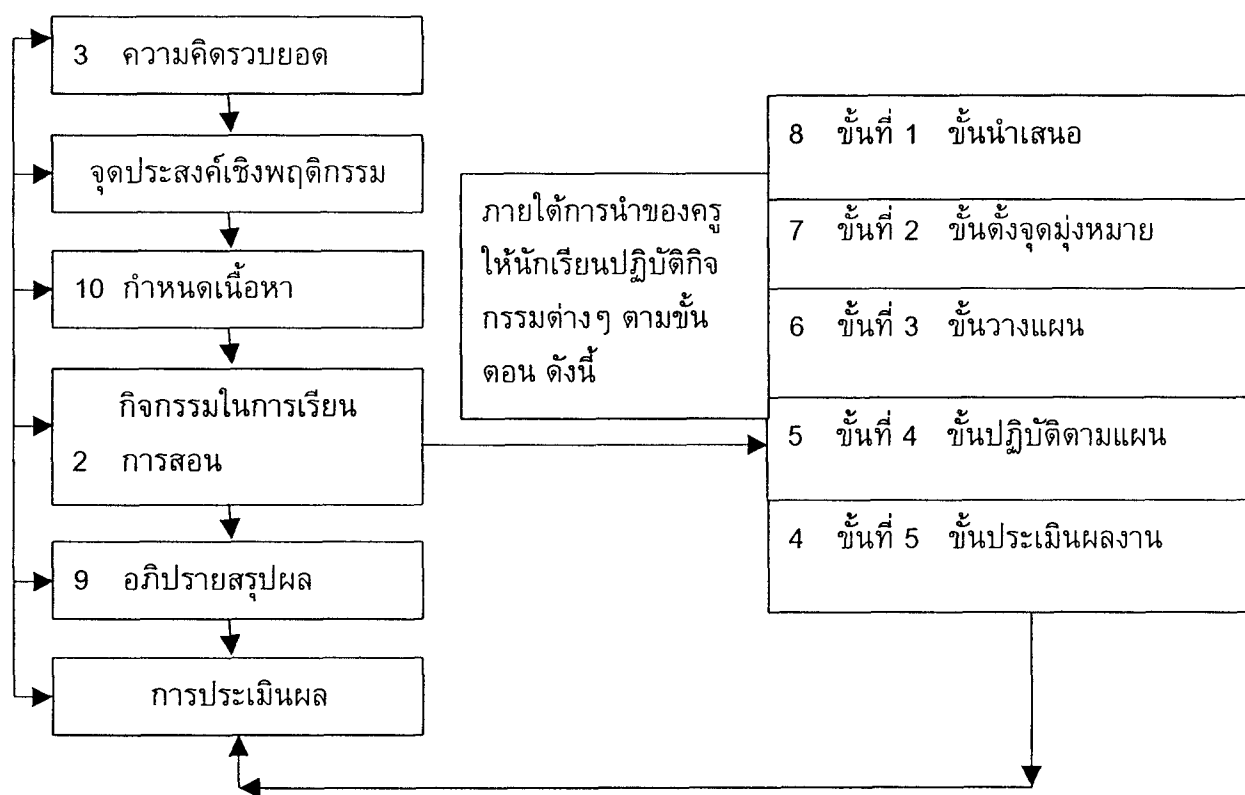
2.4.2.3.11 ผลที่คาดว่าจะได้รับ คาดว่าโครงการที่สามารถแก้ปัญหาอะไรได้บ้าง และจะได้ผลจากการดำเนินงานครั้งนี้มากน้อยเพียงใด

2.4.2.4 ขั้นตอนการ เป็นขั้นกระทำตามโครงการที่วางไว้ของแต่ละกลุ่ม

2.4.2.5 ชั้นประเมินผล ทำการประเมินผลโครงการที่เสร็จสิ้นลงไป ให้นักเรียนเป็นผู้ประเมินว่า โครงการนั้นบรรลุจุดมุ่งหมายหรือไม่ ในการทำโครงการนี้ ผู้เรียนได้รับประโยชน์อะไรบ้าง

2.4.2.6 ติดตามผล ให้พิจารณาข้อบกพร่องทำรายงานเสนอครู

ลักษณะและขั้นตอนดังกล่าวมาแล้ว สามารถสรุปให้เข้าใจชัดเจน เป็นแผนภูมิได้ดังภาพประกอบ โดยปรับปรุงมาจากแผนภูมิของ (ไชยรัตน์ ปราณี. 2531 : 13)

แผนภูมิวิธีการสอนแบบโครงการ (ไชยรัตน์ ปราณี. 2531 : 13)

2.4.3 คุณค่าของการสอนแบบโครงการ

หทัย ดันหยง (2525 : 280) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการสอนแบบโครงการว่า

1. เป็นการเรียนด้วยการลงมือปฏิบัติงาน ทำให้เป็นที่สนใจของผู้เรียน
2. เป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติงานชัดเจนและซึ้งใจ
3. ฝึกนิสัยให้รู้จักการวางแผนงาน
4. ผู้เรียนมองเห็นคุณค่าของผลงานที่ปฏิบัติด้วยตนเอง

ชาญชัย ศรีไสยเพชร (2525 : 132) ได้กล่าวถึงคุณค่าในการสอนแบบโครงการ ดังนี้

1. นักเรียนได้ทำงานเอง โดยตลอด ตามขั้นตอนต่าง ๆ เป็นการส่งเสริมพัฒนาการต่าง ๆ ของนักเรียน
2. นักเรียนได้ทำการแก้ปัญหา ซึ่งเป็นปัญหาของชีวิตจริง เท่ากับเตรียมตัวไว้พร้อมที่จะเผชิญสภาพสังคมจริง ๆ เมื่อออกจากโรงเรียนไปแล้ว

2.4.4 กิจกรรมของนักเรียนในการสอนแบบโครงการ

ตรุเนตร อัสซสวัสดิ์ (ม.ป.ป. : 55) กล่าวถึงกิจกรรมของนักเรียนในการสอนแบบโครงการ ดังนี้

1. การแบ่งกลุ่ม ในการแบ่งกลุ่ม จะต้องให้นักเรียนได้เข้ากลุ่มในโครงการที่ตนมีความถนัด และสนใจ เพื่อให้มีจำนวนพอเหมาะ มีทั้งคนเก่งและคนอ่อนรวมกัน
2. แต่ละกลุ่ม เลือกคณะกรรมการซึ่งประกอบด้วย ประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ คณะกรรมการ เลขานุการ โดยมีบทบาทและหน้าที่ คือ ประธานกรรม มีหน้าที่ในการวางแผน และนำทางที่ถูกต้องให้แก่คณะกรรมการ รองประธานกรรมการ มีหน้าที่ในการให้ความช่วยเหลือประธานดำเนินการ คณะกรรมการทำหน้าที่ดำเนินงานที่ได้รับมอบหมาย และทุกคนต่างร่วมกันรับผิดชอบ เลขานุการ ทำหน้าที่จัดบันทึกการประชุม และนำผลการประชุมที่ตกลงกันมาเสนอในที่ประชุม
3. การประชุมร่วมกันภายในกลุ่ม เพื่อเขียนโครงการให้เป็นไปในทางปฏิบัติงานร่วมกัน
4. สมาชิกทุกคนในกลุ่ม จะต้องทำหน้าที่รับผิดชอบตามโครงการที่ร่วมกันวางไว้

กิจกรรมที่สามารถนำมาใช้สอนโครงการ ได้แก่ กรณีตัวอย่าง บทบาทสมมติ การอภิปราย ละคร การศึกษานอกสถานที่ การเชิญวิทยากรมาบรรยาย การสัมภาษณ์บุคคลากร การจัดนิทรรศการ

นอกจากนี้ วิจิตร ทองปาน (2527 : 3) ได้กล่าวถึงคุณค่าของการสอนแบบโครงการว่า เป็นการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดความสนใจเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แล้วเลือกเรื่องราวนั้นขึ้นมาเป็นหัวข้อที่จะใช้วางแผนและดำเนินการศึกษา รวบรวมข้อมูลเพื่อตอบคำถามนั้น แล้วก็มี การวางแผน ดำเนินการตามแผนที่วางไว้ และทำการประเมินผลงานนั้น

สงวนศรี นักงาน (2530 : 21) ได้กล่าวว่า คุณค่าของการสอนแบบโครงการ เป็นการให้ผู้เรียนจัดทำโครงการที่กลุ่มร่วมกันคิดปัญหา จะช่วยให้ผู้เรียนได้รู้จักกระบวนการแก้ปัญหาด้วยตนเอง ทำงานด้วยตนเองและผู้อื่น ประสานงานร่วมกับผู้อื่น ในขณะที่เดียวกันช่วยให้มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย นั่นคือการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และเมื่อผู้เรียนทำโครงการเสร็จสิ้นไปแล้ว จะช่วยทำให้ผู้เรียนสามารถนำประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

ปนัดดา โสภวงศ์ (2526 : 101 – 102) กล่าวว่า การสอนแบบโครงการจะสำเร็จลงด้วยดีหรือไม่ ขึ้นอยู่กับครูผู้สอนเป็นสำคัญ ทั้งนี้เพราะครูต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น ได้ร่วมกันตั้งปัญหา ครูต้องไม่ครอบงำนักเรียน แต่ต้องคอยส่งเสริมการตัดสินใจรับผิดชอบ เพื่อให้โครงการบรรลุเป้าหมาย การจัดเนื้อหาวิชาและกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้กับวิธีสอนแบบโครงการ

นิมมวล ทศวัฒน์ (2522 : 173) กล่าวว่า ลักษณะของโครงการ ควรเป็นหน่วยการเรียนที่มีความสมบูรณ์ในตัวเอง โดยครูผู้สอนต้องใช้เทคนิคการบูรณาการโดยการผสมผสานเนื้อหาวิชาและกิจกรรมการเรียนการสอนต่าง ๆ ให้สัมพันธ์กันภายในขอบเขตของเรื่องที่จะศึกษาที่ว่าหน่วยการเรียนการสอน มีลักษณะดังนี้ คือ

1. กลุ่มหัวข้อย่อยมีเนื้อหาสัมพันธ์กัน นำมาจัดลำดับก่อนหลังเสียใหม่ภายในหัวข้อใหญ่ที่เรียกว่า “หน่วย” (Unit) และใช้เวลาต่อเนื่องกัน อาจเป็น 2 สัปดาห์ หรือ 3 – 4 สัปดาห์ ทั้งนี้แล้วแต่เนื้อหาของบทเรียนนั้น

2. หน่วยแต่ละหน่วยมีความสมบูรณ์ในตัวเอง คือ ประกอบด้วยความมุ่งหมาย ปัญหากิจกรรม การวัดผลและประเมินผลเบ็ดเสร็จอยู่ในหน่วยการเรียนนั้น

3. หน่วยแต่ละหน่วยสามารถสอนให้สัมพันธ์กับวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ เพื่อให้ นักเรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจมากที่สุด

2.4.5 บทบาทของครูในการสอนแบบโครงการ

1. ครูอาจจะวางโครงการร่วมกับนักเรียนในระยะต้น แล้วให้นักเรียนดำเนินการต่อไป

2. ครูจะต้องติดตามผลงาน และประเมินผลงานนั้น

นอกจากนี้ บำรุง กลัดเจริญ และฉวีวรรณ กินวงศ์ (2527 : 190) ได้กล่าวถึงลักษณะโครงการที่ครูจะเลือก ดังนี้

1. มีคุณค่าทางการศึกษา
2. เหมาะสมกับสถานการณ์
3. วัสดุที่จะทำโครงการได้ง่าย
4. ผลที่ได้รับคุ้มกับเวลาที่เสียไป
5. สอดคล้องกับตารางสอนของโรงเรียน
6. วัสดุที่ใช้มีราคาถูก
7. วิธีนี้จะเกิดประโยชน์มากกว่าใช้วิธีอื่น
8. ทำโครงการได้สำเร็จตามเวลาที่กำหนด

การสอนแบบโครงการจะสำเร็จด้วยดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับครูผู้สอนเป็นสำคัญ ทั้งนี้เพราะต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น และร่วมกันตั้งปัญหา ครูเป็นผู้ชี้แนะและคอยส่งเสริมในการตัดสินใจรับ ผิดชอบเพื่อให้โครงการบรรลุเป้าหมาย

2.4.6 ลักษณะของโครงการที่ดี

จำนง พรายแถมแข (2529 : 77) กล่าวว่าลักษณะของโครงการที่ดีต้องมีลักษณะสำคัญ ดังนี้คือ

1. เป็นสหวิทยาการ หมายถึง โครงการหนึ่ง ๆ เป็นที่รวมของวิชาการต่าง ๆ หลายสาขามาประยุกต์ใช้กับการดำเนินการจึงจะทำให้โครงการนั้นบรรลุความสำเร็จได้
2. กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่สามารถปฏิบัติไว้ได้อย่างชัดเจน พร้อมทั้งกำหนดระยะเวลาที่ดำเนินการเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์นั้นไว้ด้วย
3. เน้นกระบวนการดำเนินงานมากกว่าผลผลิตของการทำงาน
4. เน้นการทำงานเป็นกลุ่มคณะบุคคลมากกว่าการทำงานตามลำพังผู้เดียว โดยแบ่งงานเฉลี่ยความรับผิดชอบให้ทุก ๆ คนมีส่วนร่วมอย่างทัดเทียมกัน
5. มีกลไกในการควบคุมการดำเนินงาน หมายถึง การกำหนดเครื่องมือกลวิธี ช่วงเวลา สำหรับการติดตาม และประเมินผลของการทำงานในแต่ละขั้นตอนไว้อย่างชัดเจนเพื่อแก้ไขปัญหาหรือข้อผิดพลาดของการดำเนินงานได้ทันที่

2.4.7 รูปแบบของการเขียนโครงการ

การเขียนโครงการ จำรัส น้อยแสงศรี (2520 : 50) และ ดร.เนตร อักษรสวัสดิ์ (ม.ป.ป. : 55 – 56) กล่าวว่า รูปแบบของการเขียนโครงการที่ควรประกอบด้วย

1. ชื่อโครงการ จะทำโครงการอะไร เขียนให้ชัดเจน
2. หลักการและเหตุผล เป็นการบอกสาเหตุที่มาของการจัดทำโครงการ ทำไมจึงต้องทำโครงการนั้น
3. วัตถุประสงค์ของโครงการ การทำโครงการนั้น ๆ มีวัตถุประสงค์อะไรบ้าง เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาวิชาอะไร
4. เจ้าของโครงการ จะเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม ๆ ละกี่คน มีใครบ้าง
5. ที่ปรึกษามีใครบ้าง เช่น ครูประจำวิชา ผู้ปกครอง หรือวิทยากรอื่น ๆ จากส่วนราชการหรือหน่วยงานเอกชนก็ได้
6. สถานที่หรือบริเวณที่ดำเนินการ จะต้องระบุให้ชัดเจน
7. ระยะเวลาในการดำเนินการจะต้องระบุให้ชัดเจนว่า เริ่มโครงการเมื่อใดและเสร็จสิ้นเมื่อใด
8. ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการ จะต้องอธิบายให้ชัดเจนว่าการปฏิบัติตามโครงการนั้น ๆ จะต้องดำเนินการอย่างไร มีกี่ขั้นตอนและแต่ละขั้นตอนจะมีการดำเนินการอย่างไร เขียนให้ชัดเจน เพื่อการสื่อความหมายที่ถูกต้องระหว่างผู้ปฏิบัติงานร่วมกัน
9. วัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้จะต้องเขียนให้ชัดเจนว่า ในการดำเนินการตามโครงการนั้น ๆ ใช้วัสดุอุปกรณ์และเครื่องมืออะไรบ้าง
10. แหล่งที่คาดว่าจะได้รับความช่วยเหลือ จากที่ใดบ้างอย่างน้อยเพียงใด

11. การติดตามและประเมินผล ติดตามผลอย่างไร หลังจากที่ได้ปฏิบัติงาน เสร็จสิ้นโครงการโดยบอกเป็นขั้นตอน

12. ผลที่คาดว่าจะได้รับ คาดว่าจะได้รับประโยชน์อะไรบ้าง หรือสามารถ แก้ปัญหาอะไรได้บ้าง ซึ่งต้องสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของโครงการ

จะเห็นได้ว่ารูปแบบของการเขียนโครงการ ผู้เรียนสามารถทำตามรูปแบบที่วางไว้ อย่างชัดเจนตามขั้นตอนและสามารถลงมือปฏิบัติโครงการให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างถูกต้อง

ชื่อโครงการ บอกชื่อโครงการที่ผู้เรียนทำ

หลักการและเหตุผล บอกเหตุผลที่ต้องการจัดทำโครงการนั้น

วัตถุประสงค์หรือความมุ่งหมายการจัดทำโครงการนี้ให้ประโยชน์อย่างไรบ้าง

สถานที่ใช้ในการดำเนินการใช้สถานที่ใดในการดำเนินการ

ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการ จะใช้เวลากี่วัน เริ่มงานวัน เดือน ปีใด

และจะเสร็จสิ้นวันเดือนปีใด

ขั้นตอนในการดำเนินงาน บอกถึงขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน มีวิธีการอย่างไร

วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ ต้องใช้วัสดุอุปกรณ์อะไรบ้าง บอกรายละเอียด

งบประมาณในการดำเนินงาน จะต้องใช้งบประมาณเท่าไร เป็นค่าอะไรบ้าง

แหล่งที่คาดว่าจะได้รับความช่วยเหลือ จะขอความช่วยเหลือได้จากใคร หรือ

จากหน่วยงานใดบ้าง

ผลที่คาดว่าจะได้รับ คาดว่าโครงการที่สามารถแก้ปัญหาอะไรได้บ้าง และ

จะได้รับผลจากการดำเนินงานครั้งนี้มากน้อยเพียงใด

ภาพประกอบ รูปแบบการเขียนโครงการ

ข้อดีในการสอนแบบโครงการ

1. ให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงในการทำงาน
2. นักเรียนมีแรงจูงใจในการทำงานเพิ่มขึ้นเพราะได้เป็นผู้ปฏิบัติงานเอง
3. สร้างความรับผิดชอบให้กับนักเรียน
4. ให้นักเรียนทำงานร่วมกับผู้อื่นเพื่อฝึกให้เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี
5. ให้นักเรียนได้รู้จักวิธีแก้ปัญหา รู้จักการทำงานเป็นขั้นตอน และรู้จัก

การประเมินผลงาน

6. ให้นักเรียนได้ประยุกต์สิ่งที่เรียนรู้และทักษะต่าง ๆ มาใช้ปฏิบัติจริงในการ

ทำงาน

ข้อจำกัดในการสอนแบบโครงการ

1. ครูต้องใช้เวลาในการเตรียมงานมากขึ้น
2. การทำงานต้องใช้เวลามากกว่าการสอนแบบอื่น
3. ถ้าครูดูแลนักเรียนไม่ทั่วถึงนักเรียนอาจจะทำงานไม่เสร็จตามกำหนดเวลาหรือนักเรียนอาจให้ผู้อื่นทำงานให้ก็ได้

การสอนแบบโครงการ เป็นการสอนให้นักเรียนได้ประยุกต์สิ่งที่เรียนรู้ไปแล้วมาแก้ปัญหาในการปฏิบัติตนตามที่ครูมอบหมาย ซึ่งครูส่วนใหญ่มักจะกำหนดงานให้นักเรียนปฏิบัติเหมือน ๆ กัน โดยที่นักเรียนไม่มีโอกาสในการเลือกงานตามที่ตัวเองสนใจ หรือตรงตามความถนัดของตนเองแต่อย่างใด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบโครงการ

งานวิจัยในประเทศ

เกษม จันทร์เหลือ (2534 : 89) ได้ทำการทดลองพัฒนาการสอนแบบโครงการในวิชาออกแบบ เขียนแบบ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จากการวิเคราะห์ผลการวิจัยโดยเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยกระบวนการสอนแบบโครงการที่พัฒนาขึ้นใหม่ กับกลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยกระบวนการสอนแบบบรรยาย ผนวกภาคปฏิบัติงาน พบว่า คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลอง สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเวลาผ่านไป 1 เดือน ได้ทำการทดลองสอนซ้ำกับกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เพื่อศึกษาถึงความคงทนในความจำเนื้อหาความรู้และทักษะในการแก้ปัญหา พบว่า คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลองยังสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สงวนศรี นังงาน (2530 : 57 – 59) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบโครงการ ผลการทดลองพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความสามารถในการแก้ปัญหาระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

งานวิจัยในต่างประเทศ

คอลลินส์ (สงวนศรี นังงาน. 2530 : 41 ; อ้างอิงจาก Collin. n.d.) ได้ทำการทดลองสอนด้วยวิธีการสอนแบบโครงการในวิชาคณิตศาสตร์ โดยแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผลการทดลองพบว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบโครงการมีผลสัมฤทธิ์ในการคำนวณสูงกว่ากลุ่มควบคุม

ครอกเกอร์ และคนอื่น ๆ (Crocker & others. 1976 : 267 – 274) ได้ทำการวิจัยในลักษณะที่ใกล้เคียงกับวิธีการสอนแบบโครงการ โดยได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบ

กิจกรรมกระบวนการสอนวิทยาศาสตร์แบบกำหนดแนวทางและแบบไม่กำหนดแนวทาง โดยมีวัตถุประสงค์ในการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์เรื่องกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนเกรด 6 และความชอบในวิธีการสอนแบบนี้ ผลการทดลองพบว่าผลสัมฤทธิ์เรื่องกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียน เมื่อสอนโดยใช้กิจกรรมแบบกำหนดแนวทางสูงกว่าแบบไม่กำหนดแนวทาง สำหรับความชอบในวิธีสอน นักเรียนที่มี I.Q. สูงชอบแบบไม่กำหนดแนวทางมากกว่าที่คาดหวังไว้และนักเรียนที่มี I.Q. ต่ำชอบแบบไม่กำหนดแนวทางน้อยกว่าที่คาดหวังไว้

วิธีการสอนแบบโครงการเป็นวิธีการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง แต่ถ้าผู้สอนยังเป็นผู้ที่คอยควบคุมดูแลการปฏิบัติงานให้ผู้เรียนก็จะทำให้การสอนแบบนี้ไม่เป็นไปตามจุดมุ่งหมาย ดังนั้นการสอนแบบโครงการจะสำเร็จลงด้วยดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับผู้สอนเป็นสำคัญ ทั้งนี้เพราะการที่ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น ได้ร่วมกันตั้งปัญหาขึ้นมาเพื่อทำเป็นโครงการ โดยผู้สอนไม่ครอบงำผู้เรียน แต่คอยส่งเสริมการตัดสินใจ มีการแก้ปัญหาด้วยตนเองก็จะทำให้โครงการนั้นสำเร็จด้วยตัวผู้เรียน ซึ่งทำให้เกิดความภูมิใจและมีความรับผิดชอบต่องานที่ตนเองได้คิดและวางแผนเอง บทบาทของครูโดยทั่วไปสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ผู้สอนร่วมวางแผนกับผู้เรียนในระยะต้น แล้วผู้เรียนดำเนินการต่อไป
2. ผู้สอนต้องติดตามผลงานด้วยตนเองและช่วยเหลือในการประเมินตนเองของผู้เรียนตลอดเวลา

3. เอกสารที่เกี่ยวกับการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

3.1 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นวิชาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนพลเมืองในการตัดสินใจ เพื่อแก้ไขปัญหาทั้งส่วนตัวและสังคม ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงกลไกระบบต่าง ๆ ภายในประเทศมากมาย เหตุผลที่ต้องมีการเปลี่ยนแปลงก็เพื่อความอยู่รอดของบ้านเมือง แต่สิ่งสำคัญคือการปรับปรุงหลักสูตรการจัดการศึกษา เพื่อให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลง ตลอดระยะเวลาทั้งสองความต้องการที่แท้จริงของบุคคล สังคม เหตุการณ์ที่นำไปสู่การปรับปรุงหลักสูตร การศึกษาของไทยที่สำคัญคือ ปัญหาจากเศรษฐกิจของประเทศไทยในปี 2540 สร้างความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศอย่างมากมาย จึงทำให้ทุกฝ่ายหันมาสนใจเศรษฐกิจพื้นฐานในสังคมมากขึ้น โดยเฉพาะหลักสูตรการศึกษาของไทยพบว่าไม่เอื้ออำนวยให้ประชากรได้มีการเตรียมพร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยการสอนของครูเน้นความจริง ขาดความคิดและวิธีการแก้ปัญหา เลยไม่ตอบสนองความต้องการของบุคคลและสังคมยังขาดความหลากหลาย ในการศึกษาหาความรู้

ฉะนั้นในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 มาตรา 81 ได้รวมให้มี

กฎหมายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแห่งชาติ เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม (กรมสามัญศึกษา. 2540 : 15) ในพุทธศักราช 2542 รัฐบาลจึงออกพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 เพื่อต้องการให้มีการปรับปรุงและวางแผนการศึกษาของชาติให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญที่มีสาระสำคัญ คือ การเปิดโอกาสให้คนไทยทุกคน มีความเท่าเทียมกันทางการศึกษา วิธีการเรียนที่หลากหลายและนำไปสู่การจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่เป็นหลักสูตรใหม่และต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงจากหลักสูตรเก่าเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและสังคมส่วนรวม ตลอดจนช่วยสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับคนไทย

3.2 ความจำเป็นและความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตลอดทั้งความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีของโลกในปัจจุบันทำให้ประชาชนทุกประเทศต้องมีการเรียนรู้ เพื่อปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และเพื่อการดำรงชีวิตในสังคมโลกอย่างมีความสุข สิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ประชาชนมีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว คือ การจัดการศึกษาที่มีความเหมาะสมกับยุคสมัย โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่มุ่งหวังให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการในการคิด วิเคราะห์ พิจารณาแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณ และตัดสินใจแก้ปัญหาเหล่านั้นในชีวิตประจำวันอย่างสมเหตุสมผล เป็นการเตรียมประชาชนให้มีความพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตตลอดเวลา ถ้าเกิดปัญหาขึ้นจริง ความรุนแรงของปัญหาจะลดลง เพราะได้มีการเตรียมความพร้อมในการที่จะรับมือกับปัญหาไว้เรียบร้อยแล้ว

นอกจากนี้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ยังเป็นการจัดการเรียนการสอนแบบองค์รวมความรู้ คือการนำสาระในแต่ละสาระมารวมกันแล้วเกิดเป็นความรู้เรื่องใหม่ ซึ่งมีความสำคัญต่อมนุษย์ เพราะในชีวิตจริง มนุษย์จำเป็นต้องนำความรู้มาประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวัน และกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีวิธีการเรียนรู้ ที่หลากหลายจะช่วยให้ผู้เรียนมีเทคนิค วิธีการในการแสวงหาความรู้ได้มากและกว้างขวางนั้น ผู้เรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นโดยไม่ยึดติดกับวิธีการเรียนรู้แบบเดิม เน้นความจำที่มีผู้สอนเป็นผู้บอกความรู้ มาเป็นผู้เรียน เรียนรู้ด้วยตนเอง โดยมีผู้สอนเป็นผู้ให้คำแนะนำ คอยจัดบรรยากาศในการเรียนให้มีความเหมาะสม กระตุ้นให้เกิดการอยากเรียนรู้ และออกแบบการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพสูงสุด แทนการจัดการเรียนการสอนแบบเดิม

ดังนั้นการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับโลกในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เพราะจะช่วยลดปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตได้

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ประกอบด้วย 5 วิชา ดังนี้ คือ ศาสนา ศิลปกรรม จริยธรรม หน้าที่พลเมือง เศรษฐศาสตร์ ประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์ ซึ่งในหลักสูตรเก่า จะแยกสอนเป็นรายวิชา ทำให้ผู้เรียนขาดวิธีการในการสังเคราะห์ความรู้ ไม่สามารถนำความรู้จากวิชาเหล่านี้มาประยุกต์ใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้อย่างเต็มที่ แต่ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ไม่ได้จัดการสอนแยกเป็นรายวิชา แต่ได้นำเอาวิชาต่าง ๆ มาบูรณาการในการจัดการเรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะกระบวนการเรียนรู้เพิ่มขึ้น เช่น กระบวนการแสวงหาความรู้ที่หลากหลายและเกิดกระบวนการคิด ได้รับความรู้ที่เป็นองค์ความรู้รวมทั้งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสอนที่ไม่เน้นการท่องจำเนื้อหา แต่ไปเน้นกระบวนการคิด ซึ่งจะทำให้ผู้เรียน นำไปสู่การแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวันได้ อย่างรอบคอบ และมีเหตุผล มีการทำงานเป็นระบบกลุ่มเพื่อสร้างรากฐานของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย การจัดการเรียนรู้เน้นให้เกิดความคิดรวบยอดในตัวผู้เรียนมากกว่า การจัดการเรียนการสอนจึงเป็นการตอบสนองความต้องการของชุมชนสังคมและประเทศ

4. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ

4.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ

4.1.1 ความหมายของความรับผิดชอบ

จากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 (2530 : 176 – 191) ระบุว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง อาการยอมผลที่ดี หรือไม่ดี ในกิจการที่ได้กระทำไป

กรมสามัญศึกษา (2526) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบต่อสังคมว่า หมายถึงการที่นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนและสังคม บำเพ็ญประโยชน์และสร้างสรรค์ความเจริญให้แก่สังคมอย่างเต็มความสามารถ ช่วยสอดส่องพฤติกรรมของบุคคลที่จะเป็นภัยต่อสังคมให้ความรู้ความสนุกสนานเพลิดเพลินแก่ประชาชนตามความสามารถของตน ช่วยติดตามและแก้ปัญหาต่าง ๆ ของสังคม เช่น ความสกปรก การรักษาสาธารณสุขสมบัติ ผู้คิดร้ายต่อประเทศชาติ การจรรยา การเสียภาษี เป็นต้น

สุพัตรา สุภาพ (2531 : 9) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบว่า คือหน้าที่ที่ตนต้องกระทำ ต้องปฏิบัติ ไม่คำนึงถึงสิทธิเพียงอย่างเดียว เช่น เป็นนักเรียนมีสิทธิที่จะมาเรียนหนังสือความรับผิดชอบของการเป็นนักเรียน คือ ต้องมาเรียนหนังสือสม่ำเสมอ ความรับผิดชอบจึงเป็นการกระทำ หรือการกระทำตามสถานภาพของบุคคล

กิตติพร ปัญญาภิบาล (2536 : 3) ให้ความหมายความรับผิดชอบว่า คือ ความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความผูกพัน พากเพียรและละเอียดรอบคอบ และยอมรับผล การกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อบรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ทั้งพยายามที่จะปรับปรุง การปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า ความรับผิดชอบหมายถึง การทำหน้าที่ต่องานหรือภารกิจที่ทำด้วยความสนใจ เอาใจใส่ เพื่อให้งานหรือภารกิจบรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้ และรู้จักปรับปรุงแก้ไขงานหรือภารกิจของตนเองด้วยความเพียรพยายาม มีความละเอียดรอบคอบเสมอไป

4.1.2 ความสำคัญของความรับผิดชอบ

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2521 : 28) กล่าวว่า ความรับผิดชอบเป็นลักษณะของความเป็นพลเมืองอย่างหนึ่ง นอกจากความมีวินัยทางสังคม ความเอื้อเฟื้อ และความเกรงใจ เนื่องจากความรับผิดชอบนั้น เป็นลักษณะนิสัย และทัศนคติของบุคคล ซึ่งผลักดันให้บุคคลปฏิบัติตามกฎระเบียบ เคารพสิทธิของผู้อื่น ทำตามหน้าที่ของตนและมีความซื่อสัตย์สุจริต การเป็นคนมีความรับผิดชอบนี้ เป็นคุณลักษณะที่จะช่วยให้การอยู่ร่วมกันในสังคมเป็นไปด้วยความราบรื่นสงบสุข นอกจากนี้ความรับผิดชอบยังเป็นคุณธรรมที่สำคัญในการพัฒนาประเทศอีกด้วย ถ้าบุคคลในสังคมมีความรับผิดชอบจะส่งผลดังนี้

1. คนที่มีความรับผิดชอบ ย่อมทำงานทุกอย่างสำเร็จตามเป้าหมายทันเวลา
2. คนที่มีความรับผิดชอบ ย่อมเป็นที่นับถือได้รับการยกย่องสรรเสริญและเป็นคุณประโยชน์ต่อตนเอง และสังคม
3. ความรับผิดชอบเป็นสิ่งเกื้อหนุนให้บุคคลปฏิบัติงานสอดคล้องกับกฎจรรยาบรรณ และหลักเกณฑ์ของสังคม โดยไม่ต้องมีการบังคับจากผู้อื่น
4. ทำให้เกิดความก้าวหน้า สงบสุขเรียบร้อยในสังคม
5. ไม่เป็นเหตุแห่งความเสื่อม และความเสียหายส่วนรวม
6. ความรับผิดชอบเป็นลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่สำคัญอย่างยิ่ง เป็นปัจจัยอันสำคัญที่ช่วยให้สังคมเป็นระเบียบสงบสุข การที่สังคมขาดความสงบสุขอาจกล่าวได้ว่าเกิดจากบุคคลกลุ่มหนึ่ง ขาดคุณสมบัติ 5 ประการ ดังนี้ (สัญญา สัญญาวิวัฒน์. 2524 : 55 – 57)

- 6.1 ความรับผิดชอบ
- 6.2 ความสม่ำเสมอ
- 6.3 ความเชื่อมั่นในตนเอง
- 6.4 ความซื่อสัตย์
- 6.5 ความพยายามในการพึ่งตนเอง

จะเห็นได้ว่า ความรับผิดชอบ เป็นปัจจัยที่จะช่วยลดปัญหาต่าง ๆ ในสังคมได้ นอกจากนี้แผนการศึกษาแห่งชาติหลักสูตรการศึกษาปี 2533 ก็มีวัตถุประสงค์ไว้ในข้อหนึ่งว่า มุ่งหวังให้นักเรียนเป็นคนดีมีวินัย มีความรับผิดชอบ มีความเสียสละ ซื่อสัตย์ อดทน คิดเป็นทำเป็นและแก้ปัญหาเป็น ซึ่งหากกล่าวเรื่องความรับผิดชอบแล้วอาจกล่าวได้ว่า หากบุคคลมีความรับผิดชอบจะมีผลต่อไปนี้คือ

1. คนมีความรับผิดชอบย่อมจะทำงานทุกอย่างสำเร็จตามเป้าหมายทันเวลา

2. คนมีความรับผิดชอบย่อมเป็นที่นับถือ ได้รับการยกย่อง สรรเสริญและเป็น
คุณประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคม

3. ความรับผิดชอบเป็นสิ่งเกื้อหนุนให้บุคคลปฏิบัติงาน สอดคล้องกับกฎจรรยาบรรณ
และหลักเกณฑ์ของสังคมโดยไม่ต้องมีการบังคับจากผู้อื่น

4. ไม่ทำให้เป็นต้นเหตุของความเสื่อมและเสียหายแก่ส่วนรวม

5. ทำให้เกิดความก้าวหน้า สงบสุขแก่สังคม

จากข้อความดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ความรับผิดชอบมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะ
ทำให้บุคคล ดำรงชีวิตของคนในสังคมอย่างมีความสุขและก่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้าต่อ
ประเทศชาติและสังคมส่วนรวม

4.1.3 ประเภทความรับผิดชอบ

จอร์จตัน นันท์ทิวีกูล (2538 : 5) ได้แบ่งประเภทของความรับผิดชอบออกเป็น
8 ด้าน คือ

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การรักษาป้องกันตนเองให้ปลอดภัย
จากอันตราย โรคภัยไข้เจ็บ รักษาร่างกายให้แข็งแรง บังคับควบคุมจิตใจไม่ให้ตกเป็นทาสของ
กิเลส ประพฤติตนอยู่ในศีลธรรมและละเว้นความชั่ว รู้จักประมาณการใช้จ่ายตามสมควรแก่
ฐานะ จัดหาเครื่องอุปโภคที่เหมาะสม

2. ความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน หมายถึง การที่นักเรียน ศึกษา
เล่าเรียนจนประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมาย ด้วยความขยันหมั่นเพียร อดทน เข้า
ห้องเรียน และส่งงานที่ได้รับมอบหมายตรงตามเวลา เมื่อมีปัญหาหรือไม่เข้าใจบทเรียน
ก็พยายามแก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้อง

3. ความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่
ที่ได้รับมอบหมายด้วยความเอาใจใส่ ขยันหมั่นเพียร อดทนต่ออุปสรรคโดยไม่ย่อท้อ มีความ
ละเอียดรอบคอบ ซื่อสัตย์ ตรงต่อเวลา ไม่ละเลยทอดทิ้งหรือหลีกเลี่ยง พยายามปรับปรุงการ
งานของตนให้ดียิ่งขึ้น รู้จักวางแผนงานและป้องกันความบกพร่องเสื่อมเสียในงานที่ตน
รับผิดชอบ

4. ความรับผิดชอบต่อการกระทำของตน หมายถึง การยอมรับผลการกระทำ
ของตน ทั้งที่เป็นผลดีและผลเสีย ไม่ปิดความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนต่อผู้อื่น พร้อมทั้งจะปรับปรุง
แก้ไขเพื่อให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ไตร่ตรองให้รอบคอบว่าสิ่งที่ตนทำลงไปนั้น จะเกิดผลเสียขึ้นหรือไม่
ปฏิบัติแต่สิ่งที่ทำให้เกิดผลดีและกล้าเผชิญต่อความจริง

5. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว หมายถึง การที่นักเรียนตั้งใจช่วยเหลืองาน
ต่าง ๆ ภายในบ้าน เพื่อแบ่งเบาภาระซึ่งกันและกันตามความสามารถของตน รู้จักแสดงความ
คิดเห็นและปฏิบัติตน เพื่อความสุข และชื่อเสียงของครอบครัว ช่วยแก้ปัญหาที่สมาชิกของ
ครอบครัวไม่เข้าใจกัน เมื่อมีปัญหาที่ปรึกษา และให้พ่อแม่รับทราบปัญหาของตนทุกเรื่อง

ช่วยครอบครัวประหยัดไฟฟ้า น้ำ อาหาร สิ่งของเครื่องใช้ภายในบ้าน และอื่น ๆ

6. ความรับผิดชอบต่อเพื่อน หมายถึง การที่นักเรียนช่วยกันดักเตือนและแนะนำ เมื่อเห็นเพื่อนกระทำผิด ช่วยเหลือเพื่อนตามความถูกต้องและเหมาะสม ให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิด ไม่เอาเปรียบเพื่อน เคารพสิทธิซึ่งกันและกัน

7. ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน หมายถึง การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน รักษาผลประโยชน์เกียรติยศชื่อเสียงของโรงเรียน ช่วยกันรักษาความสะอาดของโรงเรียน ไม่ขีดเขียนผนังห้องเรียน ห้องน้ำ ห้องส้วม แต่งเครื่องแบบนักเรียน เรียบร้อย ไม่ทะเลาะวิวาทกับนักเรียนโรงเรียนอื่น เมื่อโรงเรียนต้องการความร่วมมือหรือขอความช่วยเหลือ ก็เต็มใจให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสนใจและความสามารถของตน เพื่อสร้างชื่อเสียงให้แก่โรงเรียน

8. ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนและสังคม บำเพ็ญประโยชน์และสร้างสรรค์ความเจริญให้ชุมชนและสังคมอย่างเต็มความสามารถ ช่วยสอดส่องพฤติกรรมของบุคคลที่จะเป็นภัยต่อสังคม ให้ความรู้ ความสนุกสนานเพลิดเพลินแก่ประชาชนตามความสามารถของตน ช่วยคิดและแก้ปัญหาต่าง ๆ ของสังคม

4.1.4 คุณลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบ

รตินันท์ ไมตรีจิต (สมจิต สวชนไพบูลย์. ม.ป.ป. : 11 ; อ้างอิงจากรตินันท์ ไมตรีจิต. 2537 : 43) ได้ศึกษาพบว่า ความรับผิดชอบของบุคคลนั้นมีความสัมพันธ์กับเจตคติทางวิทยาศาสตร์อันเป็นลักษณะนิสัยของบุคคลที่จะทำให้บุคคลนั้นสามารถใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์แสวงหาความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2524 : 77) กล่าวว่า บุคคลที่มีความรับผิดชอบต้องประกอบด้วย ความขยันหมั่นเพียร ความละเอียดรอบคอบ ความสามารถและความรอบรู้ เอาใจใส่และฝึกฝนแสวงหาความรู้อยู่เสมอ

ไชยรัตน์ ปราณิ (2531 : 54) กล่าวว่า บุคคลที่มีความรับผิดชอบ ประกอบด้วย ความขยันขันแข็ง ซื่อสัตย์ มีหิริโอตตปปะ พยายามทำงานของตนให้ลุล่วงไปด้วยดีโดยไม่ละเมิดสิทธิและหน้าที่ของผู้อื่น รวมทั้งมีการเตรียมการวางแผนไว้ล่วงหน้า นอกจากนี้ยังรับรู้และยอมรับการกระทำของตนไม่ว่าผลการกระทำนั้นจะเป็นอย่างไร

4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบทางสังคม

4.2.1 งานวิจัยในประเทศ

อัจจิมา จินวาลา (2535 : 62) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลของกิจกรรมกลุ่มกับกรณีตัวอย่างที่มีต่อความรับผิดชอบต่อโรงเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมกลุ่มมีความรับผิดชอบต่อโรงเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตัวกรณี

ตัวอย่างมีความรับผิดชอบต่อโรงเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนอกจากนี้นักเรียนได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมกลุ่มมีความรับผิดชอบต่อโรงเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกรณีตัวอย่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

โสภิตา ลิ้มวัฒนาพันธ์ (2538 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลของการใช้เทคนิคการควบคุมตนเองและการเสริมแรงทางบวกด้วยเบียร์รถกร เป็นกลุ่มทดลองที่ 1 ที่ 2 และกลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มควบคุมโดยใช้ ABF Control Group Design ตามลำดับที่มีต่อการเพิ่มและการคงอยู่ของพฤติกรรมความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมายของนักศึกษาวិทยาลัยเทคนิค ชั้นปีที่ 1 พบว่านักศึกษาในกลุ่มทดลองทั้งสองกลุ่มที่ใช้เทคนิคการควบคุมตนเองและกลุ่มที่ได้รับการเสริมแรงทางบวกด้วยเบียร์รถกร มีพฤติกรรมความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมายในระยะทดลองและระยะติดตามผลสูงกว่าระยะสมมติฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนอกจากนี้ยังพบว่านักศึกษาที่เป็นกลุ่มทดลองทั้งสองกลุ่มมีพฤติกรรมความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมายสูงกว่านักศึกษากลุ่มควบคุม ทั้งในระยะทดลองและระยะติดตามผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.2.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

ซุนิก (Zunick. 1963 : 497) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการด้านความรู้สึกับผิดชอบของเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางสังคมปานกลาง เพื่อต้องการทราบว่า การรับรู้ของเด็กในด้านความรับผิดชอบนั้นแปรไปตามระดับชั้นทางสังคมหรือไม่ พบว่า เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะปานกลางมีความรู้สึกด้านความรับผิดชอบ ได้เร็วกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวฐานะต่ำ

ฟลาเฮร์ และ รุทเซล (Flaherty & Reutzel. 1965 : 409 – 411) ได้ศึกษาเพื่อหาลักษณะบุคลิกภาพของผู้เรียนที่ประสบผลสำเร็จในการเรียนสูงและผู้เรียนที่ประสบผลสำเร็จในการเรียนต่ำโดยใช้แบบทดสอบ ซีพีไอ (The California Psychological Inventory : CPI) วัดบุคลิกภาพด้านต่าง ๆ และใช้คะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการเรียนในชั้นปีที่ 1 จากการศึกษาพบว่า ผู้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง จะได้คะแนนบุคลิกภาพด้านความรับผิดชอบสูงกว่าผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และแม็คเคลแลนด์ (Mc. Clelland. 1953 : 10) ได้ศึกษาลักษณะของบุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงพบว่า บุคคลเหล่านั้นมีความรับผิดชอบสูงด้วย

โจน (Jones. 1960 : 42 – 48) ศึกษาความเปลี่ยนแปลงความรู้สึกับผิดชอบของเด็กตามระดับอายุพบว่า เด็กอายุ 9 – 11 ปี มีความรู้สึกับผิดชอบน้อยและมีช่วงความรับผิดชอบน้อย และมีช่วงความรับผิดชอบต่างกันมาก เด็กอายุ 11 – 13 ปี ความรู้สึกับผิดชอบสูงขึ้นเล็กน้อยและช่วงความรับผิดชอบไม่ต่างกัน และอายุ 13 ปี ขึ้นไปจะมีความรับผิดชอบสูงขึ้นเรื่อย ๆ จนถึงอายุ 16 – 17 ปี จะคงที่ครั้งหนึ่ง

จากเอกสารที่ได้อ้างถึงมาทั้งหมดรวมทั้งผลงานวิจัยที่ได้กล่าวถึงจะเห็นได้ว่าความรับผิดชอบเป็นอีกลักษณะหนึ่ง ที่มีความจำเป็นต้องมีอยู่ในตัวบุคคลและต้องปลูกฝังให้กับ

เยาวชน เพื่อส่งผลต่อการพัฒนาตนเอง สังคม ตลอดถึงประเทศชาติ ความรับผิดชอบสามารถเสริมสร้างและฝึกฝนให้มีขึ้นได้ในตัวบุคคล โดยต้องฝึกฝนและอบรมตั้งแต่วัยเด็กและจะต้องพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาผลการเรียนแบบกลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อความรับผิดชอบด้านการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเซนต์ดอมินิก เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือเครื่องใช้ในการทดลองและวิธีสร้างเครื่องมือ
3. วิธีดำเนินการทดลอง
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเซนต์ดอมินิก เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 จำนวน 4 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 170 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเซนต์ดอมินิก เขตราชเทวี กรุงเทพมหานครภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 สิ่งที่ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) จำนวน 2 ห้องเรียนจาก 4 ห้องเรียนและสุ่มอีกครั้งเพื่อเป็นกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 คือ

2.1 กลุ่มทดลองที่ 1 จำนวน 40 คน สอนโดยการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์

2.2 กลุ่มทดลองที่ 2 จำนวน 40 คน สอนโดยการสอนแบบโครงการ

ทั้งสองกลุ่มทำการสอนโดยผู้วิจัย

แบบแผนการทดลอง

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามแบบแผนการวิจัยแบบสุ่มกลุ่ม-สอบก่อน-สอบหลัง (Randommized Pretest-Posttest Design) (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2528 : 216) ซึ่งมีลักษณะของแบบแผนการทดลองตามตาราง ดังนี้

ตาราง 2 แบบแผนการทดลอง

กลุ่ม	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
ER ₁	T ₁	X _a	T ₂
ER ₂	T ₂	X _b	T ₂

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการทดลอง

ER ₁	แทน	กลุ่มทดลองที่ 1
ER ₂	แทน	กลุ่มทดลองที่ 2
R	แทน	การกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่ม (Random Assignment)
T ₁	แทน	การทดสอบก่อนการทดลอง (Pretest)
T ₂	แทน	การทดสอบหลังการทดลอง (Posttest)
X	แทน	การจัดกระทำ (Treatment)

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง และวิธีสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองประกอบด้วย

1. แผนการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์
2. แผนการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยวิธีการสอนแบบ

โครงการ

- 2.1 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- 2.2 แบบสอบถามวัดความรับผิดชอบต่อสังคม

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

1. การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยใช้วิธีการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์และแบบโครงการ

- 1.1 ศึกษาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ช่วงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 พ.ศ. 2542

- 1.2 ศึกษาเนื้อหาที่จะนำมาใช้ทดลองครั้งนี้ คือเรื่องความรับผิดชอบต่อปัญหา

สิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน ความสัมพันธ์ระหว่างประชากรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างแผนการเรียนรู้

- 1.3 แบ่งเนื้อหาออกเป็นหน่วยการเรียนรู้ ดังนี้

- 1.3.1 สถานการณ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

1.3.2 การจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

1.3.3 สิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม

1.3.4 การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

1.4 กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้และสร้างแผนการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์และแบบโครงการอย่างละ 10 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวม 20 ชั่วโมง

1.5 นำแผนการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ

1.6 นำแผนการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างกับนักเรียนจำนวน 40 คน ที่มีใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย เพื่อหาข้อบกพร่อง เช่น ภาษาที่ใช้ ระยะเวลาที่ใช้ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อนำไปใช้ทดลองกับกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2

2. แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามขั้นตอนดังนี้

2.1 ศึกษาวิธีสร้างแบบทดสอบที่ดี จากหนังสือเทคนิคการวัดผลประเมินผล การเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของ สมบูรณ์ ชิตพงศ์ (2523 : 1 – 116) และเทคนิคการเขียนข้อสอบของ ชวาล แพรัตกุล (2518 : 1 – 40) และหนังสือวิธีสร้างและเขียนข้อสอบของ วิเชียร เกตุสิงห์ (2518 : 1 – 161)

2.2 ทำการวิเคราะห์หลักสูตร กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ส่วนที่ว่าด้วยสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยโดยขอความร่วมมือจากคณะผู้สอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา ตามวิธีของ สมบูรณ์ ชิตพงศ์ (2523 : 26 – 43) ผลจากการวิเคราะห์จัดทำเป็นตารางวิเคราะห์รายวิชา สำหรับเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจว่าต้องวัดพฤติกรรมในเนื้อหาอะไร เป็นจำนวนมากน้อยเท่าใด ตามหลักของ เบนจามิน เอส บลูม(Benjamin S.Bloom)

2.3 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามเนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง โดยยึดเกณฑ์ตามผลการวิเคราะห์หลักสูตร ข้อสอบที่สร้างเป็นแบบปรนัย ชนิด 5 ตัวเลือก โดยให้ครอบคลุมเนื้อหาที่สอน จำนวน 80 ข้อ แล้วนำแบบทดสอบไปให้ผู้เชี่ยวชาญทางการวัดผลตรวจสอบเพื่อทำการปรับปรุงแก้ไข

2.4 นำแบบทดสอบที่สร้างตามเกณฑ์วิเคราะห์หลักสูตรไปทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเซนต์ดอมินิก เขตราชเทวี จังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 100 คน ที่เคยเรียนบทเรียนนี้มาแล้ว เพื่อหาคุณภาพเครื่องมือ

2.5 นำแบบทดสอบมาตรวจให้คะแนน ข้อที่ตอบถูกให้ 1 คะแนน ข้อที่ตอบผิดหรือข้อที่ไม่ได้ทำ หรือข้อที่ตอบมากกว่า 1 ตัวเลือก ให้ 0 คะแนน เมื่อตรวจและรวมคะแนนแบบทดสอบเรียบร้อยแล้ว จึงทำการวิเคราะห์เพื่อหาความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) เป็นรายข้อโดยใช้เทคนิค 27% แบ่งเป็นกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ หาค่า P_H และ P_L โดยเปิดตารางสำเร็จรูปของจุง เดห์ ฟาน (Fan. 1952 : 6 – 32) แล้วเลือกเฉพาะข้อสอบที่มีค่าความยากง่าย

(p) ระหว่าง .20 – .80 และมีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ .20 ขึ้นไป

2.6 นำแบบทดสอบที่คัดเลือกแล้ว มาคำนวณหาความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ โดยใช้สูตร KR.20 ของคูเตอร์ ริชาร์คสัน (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2528 : 168) แล้วจัดพิมพ์เพื่อใช้ในการวิจัย

ตัวอย่างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1. ตัวอย่างแบบทดสอบเลือกตอบวัดพฤติกรรมด้านความรู้ความจำ

0 ควันหรือไอเสียที่ออกมาจากยานพาหนะ เป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนอย่างไร

- ก. ทำให้ตาพร่า
- ข. ทำให้เป็นโรคผิวหนัง
- ค. ทำให้เป็นวัณโรคที่ปอด
- ง. ทำให้ซูบผอมเบื่ออาหาร
- จ. ทำให้เวียนศีรษะอาจเป็นลมหมดสติได้

เฉลยข้อ จ.

2. วัดพฤติกรรมด้านความรู้ความเข้าใจ

00 ความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ มีลักษณะเชื่อมโยงเป็นลูกโซ่ ปัญหาในข้อใดเป็นต้นเหตุ

- ก. ปัญหามลภาวะ
- ข. ปัญหาประชากร
- ค. ปัญหาเศรษฐกิจ
- ง. ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติร่อยหรอ
- จ. ปัญหาความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

เฉลยข้อ ข.

3. ตัวอย่างแบบทดสอบเลือกตอบวัดพฤติกรรมด้านการนำไปใช้

000 กรณีใดเป็นการใช้ทรัพยากรดินอย่างเหมาะสม

- ก. ทำบ่อเลี้ยงปลาในเมืองแร่เก่า
- ข. สร้างค่ายพักแรมบริเวณเชิงเขา
- ค. ตัดถนนผ่านบริเวณดินเสื่อมโทรม
- ง. สร้างที่พักตากอากาศบริเวณป่าชายเลน
- จ. ตั้งโรงงานอุตสาหกรรมบริเวณที่ราบลุ่ม

เฉลยข้อ ก.

4. ตัวอย่างแบบทดสอบเลือกตอบวัดพฤติกรรมด้านการวิเคราะห์

0000 วิธีปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพช่วยให้อากาศบริสุทธิ์ได้ระยะยาว ควรเป็นวิธีใด

- ก. ไม่ตัดไม้ทำลายป่า
- ข. กำจัดพิษจากสารพิษโดยการฆ่าเชื้อ
- ค. ช่วยกันปลูกต้นไม้ริมทางเท้าและเกาะกลางถนน
- ง. ควบคุมควันจากท่อไอเสียรถยนต์และโรงงานอุตสาหกรรมก่อน
- จ. ให้ความรู้เกี่ยวกับอันตรายจากภาวะอากาศเสียแก่ประชาชนมากขึ้น

เฉลยข้อ ก.

5. ตัวอย่างแบบทดสอบเลือกตอบวัดพฤติกรรมด้านการสังเคราะห์

00000 ปัจจุบันพบว่าผักผลไม้มีสารพิษตกค้างอยู่มากและเป็นอันตราย นักเรียนคิดว่า จะแก้ไขได้อย่างไร

- ก. แนะนำซื้อผักที่มีรูพรุน
- ข. แนะนำซื้อผักผลไม้ที่แม่ค้าไว้ใจได้
- ค. แนะนำผู้ซื้อผักให้ทำการล้างผักให้สะอาด
- ง. แนะนำซื้อผลไม้ที่ต้องแกะเปลือกรับประทาน
- จ. แนะนำเรื่องการปลูกผักกินเองโดยใช้วิธีกางมุ้ง

เฉลยข้อ ค

6. ตัวอย่างแบบทดสอบเลือกตอบวัดพฤติกรรมด้านการประเมินค่า

000000 การปลูกผักดกบชวาเพื่อช่วยกรองของเสียที่อยู่ในแม่น้ำลำคลองเป็นการอนุรักษ์น้ำได้อีกวิธีหนึ่ง เห็นด้วยหรือไม่เพราะเหตุใด

- ก. เห็นด้วย เพราะจะทำให้ น้ำสะอาดขึ้น
- ข. เห็นด้วย เพราะเป็นวิธีที่ทำได้ง่ายได้ผลคุ้มค่า
- ค. เห็นด้วย เพราะเป็นการบำบัดน้ำเสียโดยใช้วิธีธรรมชาติ
- ง. ไม่เห็นด้วย เพราะขั้นตอนในการดำเนินการยุ่งยาก
- จ. ไม่เห็นด้วย เพราะมีพืชชนิดอื่นที่รักษาคุณภาพน้ำได้ดีกว่า

เฉลยข้อ ค.

3. แบบทดสอบวัดความรับผิดชอบ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามขั้นตอนดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามวัดความรับผิดชอบต่อสังคม

3.2 สร้างแบบสอบถามวัดความรับผิดชอบต่อสังคม ตามนิยามที่กำหนด ประกอบด้วยข้อความที่แสดงความรับผิดชอบต่อสังคม ความไม่เห็นแก่ตัว การควบคุมตนเอง จำนวน 50 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถามวัดความรับผิดชอบต่อสังคม ประกอบด้วยข้อความซึ่งมีข้อความที่เป็นทางบวก และข้อความที่เป็นทางลบ และมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มี 4 ระดับ คือ จริงที่สุด ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริงเลย

3.3 นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงว่าข้อความที่สร้างขึ้นวัดได้ครอบคลุมพฤติกรรมที่ต้องการวัด เพื่อหาค่าดัชนี ความสอดคล้องระหว่างข้อความกับนิยามความรับผิดชอบต่อสังคม และคัดเลือกข้อความที่มีค่าดัชนีตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป

ตัวอย่างแบบสอบถามวัดความรับผิดชอบต่อสังคม

ข้อที่	พฤติกรรม	จริงที่สุด	ก่อนข้างจริง	ก่อนข้างไม่จริง	ไม่จริงเลย
(0)	ข้าพเจ้าพยายามเตือนตนเองให้ทิ้งขยะในที่รองรับ				
(00)	ข้าพเจ้าใช้น้ำอย่างประหยัดและช่วยปิดไฟกับพัดลมเมื่อออกจากห้อง				
(000)	ข้าพเจ้านำสมุดที่ใช้หน้ากระดาษไม่หมดกลับมาใช้อีก				

เกณฑ์การตรวจให้คะแนน

แต่ละข้อความกำหนดให้คะแนนเต็ม ข้อความละ 4 คะแนน ในกรณีที่ข้อความใดมีความหมายทางบวก (Positive) กำหนดให้คะแนนแต่ละความเห็นดังนี้

จริงที่สุด	ให้คะแนน	4 คะแนน
ก่อนข้างจริง	ให้คะแนน	3 คะแนน
ก่อนข้างไม่จริง	ให้คะแนน	2 คะแนน
ไม่จริงเลย	ให้คะแนน	1 คะแนน

ส่วนในกรณีที่ข้อความใดมีความหมายเป็นทางลบ (Negative) กำหนดให้คะแนนดังนี้

จริงที่สุด	ให้คะแนน	1 คะแนน
ค่อนข้างจริง	ให้คะแนน	2 คะแนน
ค่อนข้างไม่จริง	ให้คะแนน	3 คะแนน
ไม่จริงเลย	ให้คะแนน	4 คะแนน

3.4 นำแบบสอบถามวัดความรับผิดชอบต่อสังคมไปทดสอบวัดนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเซนต์ดอมินิก เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร จำนวน 100 คน
ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

3.5 นำผลจากการตรวจให้คะแนนของแบบสอบถามวัดความรับผิดชอบต่อสังคมมา
หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยใช้เทคนิค 25% แบ่งเป็นกลุ่มสูง – ต่ำ แล้วเลือกเฉพาะข้อที่มีค่า
อำนาจจำแนก คือ มีค่าที่ (t – distribution) ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ไว้จำนวน 30 ข้อ

3.6 นำแบบสอบถามที่คัดเลือกไว้ในข้อ 3.5 ไปทดสอบอีกครั้ง แล้วนำมาหาค่า
ความเชื่อมั่น โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ ครอนบัค (Cronbach,
1970 : 161)

✓ วิธีดำเนินการทดลอง

ในการดำเนินการทดลองมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ทำการทดสอบก่อนเรียน (Pretest) ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบ
ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
หน่วยการเรียนรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมในประเทศ และแบบทดสอบวัดความรับผิดชอบ ที่ผู้วิจัย
สร้างขึ้น

2. ดำเนินการทดลองซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้สอนนักเรียนทั้ง 2 กลุ่มคือกลุ่มทดลองที่ 1
และกลุ่มทดลองที่ 2 โดยใช้เนื้อหาเดียวกัน ระยะเวลาในการสอนเท่ากัน คือ ใช้เวลากลุ่มละ
20 ชั่วโมง ส่วนวิธีสอนแตกต่างกัน

- กลุ่มทดลองที่ 1 ใช้การสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์
- กลุ่มทดลองที่ 2 ใช้การสอนแบบโครงการ

3. การทดสอบหลังเรียน (Posttest) ทดสอบทั้งกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2
เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
หน่วยการเรียนรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมในประเทศ และวัดความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งเป็นแบบทดสอบ
ชุดเดิมกับการทดสอบก่อนเรียน

4. นำผลจากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
ศาสนาและวัฒนธรรม หน่วยการเรียนรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมในประเทศ และผลการวัดความรับผิดชอบต่อ

สังคม ที่ได้ไปวิเคราะห์ทางสถิติ และทดสอบสมมติฐานต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม หน่วยการเรียนรู้ประชากรกับสิ่งแวดล้อม ระหว่างกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 โดยใช้ t – test ในรูปผลต่างของคะแนน (Difference Score)

2. เปรียบเทียบความสามารถในความรับผิดชอบต่อสังคมระหว่างกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 โดยใช้ t – test ในรูปผลต่างของคะแนน (Difference Score)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และความแปรปรวน (S^2) ของคะแนน

1.1 คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) ใช้สูตรของ (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2538 : 73)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ	\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนน
	N	แทน	จำนวนนักเรียนทั้งหมด

1.2 คะแนนความแปรปรวนของคะแนนคำนวณจากสูตรของ (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2538 : 77)

$$S^2 = \frac{N\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}$$

เมื่อ	S^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนน
	N	แทน	จำนวนนักเรียนทั้งหมด
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของนักเรียนทั้งหมด
	X^2	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ

2.1 หาค่าความยากง่ายและหาค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม หน่วยการเรียนรู้ประชากรกับสิ่งแวดล้อมและแบบทดสอบวัดความสามารถในความรับผิดชอบ โดยใช้เทคนิค 27 % จากตารางวิเคราะห์ข้อสอบของ จุงเตห์ ฟาน (1952 : 16 – 32)

2.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม หน่วยการเรียนรู้ประชากรกับสิ่งแวดล้อมและแบบทดสอบวัดความสามารถในความรับผิดชอบ โดยคำนวณจากสูตร KR – 20 ของ คูเดอว์ ริชาร์ดสัน (ลัวัน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2538 : 197 – 198)

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum pq}{S_1^2} \right]$$

เมื่อ	r_{tt}	แทน	ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
	n	แทน	จำนวนข้อของเครื่องมือวัด
	p	แทน	สัดส่วนของผู้ทำถูกในข้อหนึ่ง ๆ
	q	แทน	สัดส่วนของผู้ทำผิดในข้อหนึ่ง ๆ
	S_1^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนของเครื่องมือทั้งฉบับ

2.3 หาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ในแนวทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม หน่วยการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมในภูมิภาคเอเชีย ออสเตรเลีย และโอเชียเนีย และแบบทดสอบความรับผิดชอบต่อสังคม (สมบูรณ์ ชิตพงศ์. ม.ป.ป. : 3)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้
	$\sum R$	แทน	ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

ทดสอบสมมติฐานข้อ 1 – 2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม หน่วยการเรียนรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมในภูมิภาคเอเชีย ออสเตรเลีย และ

โอเชียเนีย และแบบทดสอบความสามารถในด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ระหว่างกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 คำนวณโดยใช้ t-test ในรูปผลต่างของคะแนน Different Score (Scott and Werthimer. 1962 : 264) ซึ่งคำนวณได้จากสูตรดังนี้

$$t = \frac{MD_1 - MD_2}{S_{MD_1-MD_2}} \quad df = n_1 + n_2 - 2$$

$$S_{MD_1-MD_2} = \sqrt{\frac{S_D^2}{n_1} + \frac{S_D^2}{n_2}}$$

$$S_D^2 = \frac{\sum (D_1 - MD_1)^2 + \sum (D_2 - MD_2)^2}{n_1 + n_2 - 2}$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าที่ใช้ในการพิจารณาใน t-distribution
	S_D^2	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลต่างระหว่างการทดสอบหลังการเรียนกับก่อนการเรียนของกลุ่มทดลองที่ 1
	MD_2	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลต่างระหว่างการทดสอบหลังการเรียนกับก่อนการเรียนของกลุ่มทดลองที่ 2
	D_1	แทน	ผลต่างระหว่างการทดสอบหลังการเรียนกับก่อนการเรียนของกลุ่มทดลองที่ 1
	D_2	แทน	ผลต่างระหว่างการทดสอบหลังการเรียนกับก่อนการเรียนของกลุ่มทดลองที่ 2
	S_D^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนความแตกต่างระหว่างการทดสอบหลังการเรียนกับก่อนการเรียนของกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2
	$S_{MD_1-MD_2}$	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของผลต่างระหว่างการทดสอบหลังการเรียนกับก่อนการเรียนของกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2
	n_1	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มทดลองที่ 1
	n_2	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มทดลองที่ 2

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t-distribution
n	แทน	จำนวนผู้เรียนในกลุ่มตัวอย่าง
\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนน
\bar{X}_{T_1}	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนนของกลุ่มตัวอย่างจากการทดสอบก่อนการทดลอง
\bar{X}_{T_2}	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนนของกลุ่มตัวอย่างจากการทดสอบหลังการทดลอง
D	แทน	คะแนนของความแตกต่างระหว่างการทดสอบก่อนการเรียนกับหลังการเรียน
D_1	แทน	ผลต่างระหว่างการทดสอบหลังการเรียนกับก่อนการเรียนของกลุ่มทดลอง 1
D_2	แทน	ผลต่างระหว่างการทดสอบหลังการเรียนกับก่อนการเรียนของกลุ่มทดลอง 2
MD_1	แทน	คะแนนเฉลี่ยของความแตกต่างระหว่างการทดสอบหลังการเรียนกับก่อนการเรียนของกลุ่มทดลอง 1
MD_2	แทน	คะแนนเฉลี่ยของความแตกต่างระหว่างการทดสอบหลังการเรียนกับก่อนการเรียนของกลุ่มทดลอง 2
S_D^2	แทน	ความแปรปรวนร่วมของคะแนนความแตกต่างระหว่างการทดสอบหลังการเรียนกับก่อนการเรียนของกลุ่มทดลอง 1 และกลุ่มทดลอง 2
n_1	แทน	จำนวนคนในกลุ่มทดลอง 1 ที่ได้รับการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์
n_2	แทน	จำนวนคนในกลุ่มทดลอง 2 ที่ได้รับการเรียนด้วยการสอนแบบโครงการ
SD	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลต่างระหว่างคะแนนก่อนการเรียนกับหลังการเรียนของกลุ่มตัวอย่าง

$S_{MD_1-MD_2}$	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของผลต่างระหว่างการทดสอบ หลังการเรียนกับก่อนการเรียนของกลุ่มทดลอง 1 และกลุ่มทดลอง 2
df	แทน	ชั้นแห่งความอิสระ
**	แทน	ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละจุดมุ่งหมายดังนี้

1. จากจุดมุ่งหมายข้อที่ 1 ที่ว่า เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่ได้รับการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์ กับการสอนแบบโครงการ โดยมีสมมติฐานว่าผู้เรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์ (กลุ่มทดลอง 1) กับการสอนแบบโครงการ (กลุ่มทดลอง 2) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน

จากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมระหว่างกลุ่มทดลอง 1 จำนวน 40 คน และกลุ่มทดลอง 2 จำนวน 40 คน ดังตาราง 3

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่ได้รับการเรียนรู้ โดยการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์ กับการสอนแบบโครงการ ระหว่างกลุ่มทดลอง 1 และกลุ่มทดลอง 2

กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	คะแนนก่อนเรียน		คะแนนหลังเรียน	
		\bar{X}	s	\bar{X}	s
กลุ่มทดลอง 1	40	21.35	2.81	26.80	3.09
กลุ่มทดลอง 2	40	16.03	3.86	20.23	4.11

จากตาราง 3 ปรากฏว่า ค่าเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนการเรียนของกลุ่มทดลอง 1 สูงกว่ากลุ่มทดลอง 2 และหลังการเรียนทั้งกลุ่มทดลอง 1 และกลุ่มทดลอง 2 มีค่าเฉลี่ยสูงขึ้น เพื่อให้ทราบว่ามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลอง 1 และกลุ่มทดลอง 2 แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่จึงทำการทดสอบสมมติฐานโดยใช้ t-test Independent ในรูปของผลต่างของคะแนน (Difference Score) ดังตาราง 4

ตาราง 4 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่ได้รับการเรียนรู้ โดยการสอนแบบ
กลุ่มสัมพันธ์ กับการสอนแบบโครงการ ระหว่างกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2

กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	\bar{X}_{T_1}	\bar{X}_{T_2}	MD	$S_{MD_1-MD_2}$	T
กลุ่มทดลอง 1	40	21.35	26.80	5.45	0.42	8.086**
กลุ่มทดลอง 2	40	16.03	20.23	4.20		

$$T (a .01 , df 78) = 2.98 **$$

$$**p > .01$$

จากตาราง 4 พบว่า ผู้เรียนกลุ่มทดลอง 1 ที่เรียนรู้ด้วยการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์
กับผู้เรียนกลุ่มทดลอง 2 ที่เรียนรู้ด้วยการสอนแบบโครงการ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2. จากจุดมุ่งหมายข้อที่ 2 ที่ว่าเมื่อเปรียบเทียบความรับผิดชอบของผู้เรียนที่ได้รับการ
เรียนรู้ด้วยการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์กับการสอนแบบโครงการ มีความรับผิดชอบ แตกต่างกัน

จากการรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบทดสอบวัดความรับผิดชอบ กับกลุ่มตัวอย่างได้ค่า
สถิติทั้งกลุ่มทดลอง 1 และกลุ่มทดลอง 2 ได้ผลดังตาราง 5

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความรับผิดชอบของผู้เรียนที่ได้รับการเรียนรู้
โดยการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์ กับการสอนแบบโครงการ ระหว่าง กลุ่มทดลอง 1 และกลุ่ม
ทดลอง 2

กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	คะแนนก่อนเรียน		คะแนนหลังเรียน	
		\bar{X}	s	\bar{X}	S
กลุ่มทดลอง 1	40	85.50	6.39	124.50	5.40
กลุ่มทดลอง 2	40	82.50	4.39	123.25	4.74

จากตาราง 5 ปรากฏว่า ค่าเฉลี่ยของความรับผิดชอบก่อนการเรียนของกลุ่มทดลอง 1
สูงกว่ากลุ่มทดลอง 2 และหลังการเรียนทั้งกลุ่มทดลอง 1 และกลุ่มทดลอง 2 มีค่าเฉลี่ยสูงขึ้นเพื่อ
ให้ทราบว่าความรับผิดชอบของกลุ่มทดลอง 1 และกลุ่มทดลอง 2 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติหรือไม่จึงทำการทดสอบสมมติฐานโดยใช้ t-test Independent ในรูป ผลต่างของคะแนน (Difference score) ดังปรากฏในตาราง 6

ตาราง 6 เปรียบเทียบความรับผิดชอบของผู้เรียนที่ได้รับการเรียนรู้ โดยการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์ กับการสอนแบบโครงการ ระหว่างกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2

กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	\bar{X}_{T_1}	\bar{X}_{T_2}	MD	S_{MD_1, MD_2}	T
กลุ่มทดลอง 1	40	85.50	124.50	39.00		
กลุ่มทดลอง 2	40	82.50	123.25	40.75	1.65	-.444**

T (a .01 , df 78) = -1.06 **

**p<.01

จากตาราง 6 พบว่า ผู้เรียนกลุ่มทดลอง 1 ที่เรียนด้วยการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์ กับการเรียนกลุ่มทดลอง 2 ที่เรียนรู้ด้วยการสอนแบบโครงการ มีความรับผิดชอบแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงทดลอง เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความรับผิดชอบทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนเรื่องสิ่งแวดล้อมในภูมิภาคเอเชีย ออสเตรเลียและโอเชียเนีย ด้วยการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์และการสอนแบบโครงการ สรุปสาระสำคัญและผลการศึกษาดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนในสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมโดยการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์กับการสอนแบบโครงการ
2. เพื่อเปรียบเทียบความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์กับการสอนแบบโครงการ

สมมติฐานของการวิจัย

1. นักเรียนที่เรียนในสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมโดยการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์กับนักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบโครงการ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน
2. นักเรียนที่เรียนในสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมโดยการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์กับนักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบโครงการ มีความรับผิดชอบต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
 - 1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย
ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนเซนต์ดอมินิก 1526 มักกะสัน เขตราชเทวี ถนนเพชรบุรีตัดใหม่ กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 จำนวน 4 ห้องเรียน รวมจำนวนนักเรียน 170 คน ซึ่งเป็นการจัดนักเรียนแบบละความสามารถ
 - 1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนเซนต์ดอมินิก 1526 มัทธิงกัน เขตราชเทวี ถ.เพชรบุรีตัดใหม่ กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 โดยการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) จากห้องเรียน 4 ห้อง สุ่มมา 2 ห้อง แล้วจับฉลากอีกครั้งเลือกเป็นกลุ่มทดลอง 1 และกลุ่มทดลอง 2 จำนวนกลุ่มทดลอง 1 จำนวน 40 คน และกลุ่มทดลอง 2 จำนวน 40 คน

กลุ่มทดลอง 1 เรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมด้วยการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์

กลุ่มทดลอง 2 เรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมด้วยการสอนแบบโครงการ

โดยใช้เวลาในการวิจัยครั้งนี้ ใช้เวลา 20 คาบ คาบละ 1 ชั่วโมง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเนื้อหาเรื่องสิ่งแวดล้อมในภูมิภาคเอเชีย ออสเตรเลีย และโอเชียเนีย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้แก่ เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลในการตั้งถิ่นฐาน ลักษณะภูมิศาสตร์กับลักษณะเศรษฐกิจของประเทศในภูมิภาคเอเชีย ออสเตรเลียและโอเชียเนีย การเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อมในภูมิภาคเอเชีย ออสเตรเลียและโอเชียเนีย การเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อมที่ก่อให้เกิดปัญหาในภูมิภาคเอเชีย ออสเตรเลียและโอเชียเนีย การจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในภูมิภาคเอเชีย ออสเตรเลียและโอเชียเนีย ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ของกระทรวงศึกษาธิการ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ประกอบด้วย

1. แผนการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อใช้สอนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในเนื้อหา รายวิชา สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่องสิ่งแวดล้อมในภูมิภาคเอเชีย ออสเตรเลียและโอเชียเนีย โดยแบ่งออกเป็น 5 แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 20 ชั่วโมง

2. แผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อใช้สอนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในเนื้อหา รายวิชา สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่องสิ่งแวดล้อมในภูมิภาคเอเชีย ออสเตรเลีย และโอเชียเนีย โดยแบ่งออกเป็น 5 แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 20 ชั่วโมง

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่องสิ่งแวดล้อมในภูมิภาค เอเชีย ออสเตรเลียและโอเชียเนีย ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบเลือก

ตอบ 5 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น 0.77 ค่าความยากง่าย (P) ระหว่าง 0.22 – 0.63 และค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง 0.23 – 0.78

4. แบบทดสอบวัดความรับผิดชอบ ที่ผู้วิจัยดัดแปลงมาจากแบบทดสอบของ ธารีรัตน์ ยิ่งยง มาใช้ทดสอบเป็นแบบเลือกตอบ 5 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น 0.75

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ทำการทดสอบก่อนเรียน (Pretest) ทั้งกลุ่มทดลอง 1 และกลุ่มทดลอง 2 โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่องสิ่งแวดล้อมในในภูมิภาคเอเชีย ออสเตรเลียและโอเชียเนียที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และแบบทดสอบวัดความรับผิดชอบที่ดัดแปลงมาจากแบบทดสอบความรับผิดชอบของ ธารีรัตน์ ยิ่งยง

2. ดำเนินการทดลอง ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้สอนนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง 1 และกลุ่มทดลอง 2 โดยใช้เนื้อหาเดียวกัน ระยะเวลาในการสอนเท่ากัน คือใช้เวลา กลุ่มละ 20 ชั่วโมง ส่วนวิธีการสอนแตกต่างกัน คือ กลุ่มทดลอง 1 เป็นนักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์ และกลุ่มทดลอง 2 เป็นนักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบโครงการ

3. การทดสอบหลังเรียน (Posttest) มีการทดสอบทั้งกลุ่มทดลอง 1 และกลุ่มทดลอง 2 โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่องสิ่งแวดล้อมในในภูมิภาคเอเชีย ออสเตรเลียและโอเชียเนีย และแบบทดสอบวัดความรับผิดชอบซึ่งเป็นแบบทดสอบชุดเดิมที่ใช้ในการทดสอบก่อนเรียน

4. ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่องสิ่งแวดล้อมในในภูมิภาคเอเชีย ออสเตรเลีย และโอเชียเนีย และความรับผิดชอบ โดยใช้คะแนนผลต่างระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนและนำคะแนนที่ได้นั้นมาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อตรวจสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่องสิ่งแวดล้อมในในภูมิภาคเอเชีย ออสเตรเลียและโอเชียเนียและความรับผิดชอบ ระหว่างกลุ่มทดลอง 1 และกลุ่มทดลอง 2 โดยใช้ผลคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนการทดลองและหลังการทดลอง จากนั้นทดสอบความแตกต่างโดยใช้ t – test แบบ Independent Groups

สรุปผลการวิจัย

1. นักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์ กับนักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบโครงการ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันโดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. นักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์ กับนักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบโครงการ มีความรับผิดชอบแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผล

1. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์และการสอนแบบโครงการ

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า ผู้เรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าผู้ที่เรียนด้วยการสอนแบบโครงการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ว่าการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์เป็นการแก้ปัญหาร่วมกัน ดังที่ ชอร์ (Show. 1981 : 6) กล่าวว่า กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์เป็นกลุ่มที่สมาชิกมีการเคลื่อนไหวหรือไม่หยุดนิ่ง โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของการอาศัยซึ่งกันและกัน สมาชิกภายในกลุ่มมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้ มีการยอมรับซึ่งกันและกัน จึงทำให้มีการเรียนอย่างมีความสุข บรรยากาศไม่เคร่งเครียด ส่วนการสอนแบบโครงการ เป็นการค้นหาปัญหาและวิธีแก้ปัญหา ทำให้เกิดความเครียดในกลุ่มที่ทำงาน ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบกลุ่มสัมพันธ์สูงกว่าการเรียนแบบโครงการ

1.2 การสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์มีจุดที่เน้นความสนใจไปในด้านพฤติกรรมของบุคคล พฤติกรรมของสมาชิกในกลุ่มที่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ก่อให้เกิดผลงานที่ทำให้สมาชิกมองเห็นคุณค่าของผลงานที่ได้ทำร่วมกัน สมาชิกแต่ละคนเป็นกลุ่มที่มีความรู้สึกที่ดีต่อกัน ดังที่ ทิศนา แคมณี (2522 : 200 – 202) ได้ศึกษาและคิดค้นพร้อมทั้งให้ความหมายของทฤษฎีกลุ่มสัมพันธ์ไว้ว่า การสอนที่ยึดหลักทฤษฎีกลุ่มสัมพันธ์ เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นหรือให้ความสนใจเป็นพิเศษ ในเรื่องของพฤติกรรมของคนที่มีผลกระทบต่อกันและกัน โดยครูผู้สอนพยายามจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นไปตามหลักการเรียนรู้ของทฤษฎีกลุ่มสัมพันธ์และเป็นลักษณะที่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นที่จะทำงานร่วมกัน ซึ่งนำไปสู่ผลการเรียนที่ดีขึ้น

2. เปรียบเทียบความรับผิดชอบของผู้เรียนที่เรียนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์ และการสอนแบบโครงการ มีความรับผิดชอบไม่แตกต่างกัน กิจกรรมที่ทำเป็นกลุ่มช่วยให้ผู้เรียนสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิดเห็น ซึ่งเป็นการนำไปประยุกต์ใช้กับประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน อันได้มาจากการปฏิบัติด้วยตนเอง มีการจัดแบ่งหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมาย ทำให้เกิดความรับผิดชอบขึ้นต่อตนเองและ

ภายในกลุ่ม ดังที่ เยาวพา เดชะคุปต์ (2522 : 228 – 231) กล่าวว่า การวิเคราะห์ประสบการณ์ การเรียนรู้จากกรณีตัวอย่าง เกม บทบาทสมมติ สถานการณ์จำลอง การแสดงละคร การซักถาม และการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทำให้การทำงานของทั้ง 2 กลุ่ม ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งทำให้ความรับผิดชอบไม่แตกต่างกัน และมีแนวโน้มที่จะสูงขึ้น ถ้าใช้เวลามากกว่านี้

ข้อสังเกต

ผู้วิจัย มีข้อสังเกตดังนี้คือ

1. ในการเรียนเป็นกลุ่ม จะพบปัญหา คือผู้เรียนเข้ากลุ่มช้า ขาดความเป็นระเบียบ ขาดความร่วมมือ ผู้วิจัย แก้ปัญหาโดยการกำหนดเวลาในการเข้ากลุ่ม และมีการให้คะแนนในด้านความรวดเร็ว ความพร้อมของกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความตื่นตัวและกระตือรือร้นในการเข้ากลุ่ม
2. การใช้แบบสังเกตพฤติกรรม การทำงานจะมีผลทำให้ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ในห้องเรียนเป็นไปด้วยความเรียบร้อย รวดเร็ว ตรงต่อเวลา มีส่วนร่วม ทำให้เกิดความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 การสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์และการสอนแบบโครงการ ต่างก็มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียน ถ้าผู้วิจัยจะเลือกการสอนที่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในด้านใด เช่น ด้านความรับผิดชอบ การคิดวิเคราะห์ สามารถใช้การสอนทั้ง 2 วิธีนี้ได้

1.2 การสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์และการสอนแบบโครงการ ถ้านำมาใช้ในการฝึกความรับผิดชอบ ควรใช้เวลาให้ยาวนานขึ้น จะให้มีประสิทธิภาพในด้านความรับผิดชอบมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ในการศึกษาพฤติกรรม ควรใช้แบบสังเกตพฤติกรรมโดยใช้การประเมินตามสภาพจริง

2.2 การจัดห้องเรียนควรสร้างบรรยากาศที่เป็นกัลยาณมิตร เช่นการจัดกิจกรรมกลุ่ม การลงมือปฏิบัติที่มีความสุขและมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2542). การพัฒนารายวิชาสังคมศึกษาให้สอดคล้องกับท้องถิ่น ในหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ :
คุรุสภาลาดพร้าว.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2533). ข้อคิดเบื้องต้นในการสอนและการสอนที่เน้นกระบวนการ. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษา.
- . (2534). คู่มือหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533). กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- . (2534). หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- . (2535). หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- . (2542,มกราคม). "ทิศทางของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน," วิชาการ. 2(1) : 17 – 19.
- กรมสามัญศึกษา. (2526). ชุดการสอนการปลูกฝังและการสร้างค่านิยมพื้นฐานเรื่องความรับผิดชอบ. กรุงเทพฯ : จงเจริญการพิมพ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : สำนักนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม กระทรวงฯ.
- กิดานันท์ มลิทอง. (2540). เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โกวิทย์ ประवालพฤษ์. (2528, มิถุนายน – กรกฎาคม). "มองการศึกษา," การศึกษาแห่งชาติ. 19(5) : 3 – 7.
- จรัส น้อยแสงศรี. (2532). วิธีการสอนสังคมศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- จूरี่รัตน์ นันทยทวิกุล. (2538). การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในกรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชรินทร์ มั่งคง. (2543, มิถุนายน – กรกฎาคม). "ญี่ปุ่น : การสอนสังคมศึกษาในโรงเรียน," ประชากรศึกษา. 50(5) : 25 – 28.

- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2533). "การใช้สื่อการสอนในวิชาสังคมศึกษา," ใน เอกสารการสอน
ชุดวิชาการสอนสังคมศึกษา หน่วยที่ 8 – 15 หน้า 403 – 441. พิมพ์ครั้งที่ 3.
นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชัยรัตน์ ปรานี. (2531). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พฤติกรรมทำงานกลุ่มและความ
รับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา โดย
การสอนแบบซินดิเคตกับการสอนตามคู่มือครู. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชาญชัย ศรีไสยเพชร. (2527). ทักษะและเทคนิคการสอน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิทักษ์
อักษร.
- ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2534). สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- เชนิสา ชื่นสุวรรณ. (2539). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความรับผิดชอบ
ในการเรียน และความสนใจในวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
ที่ได้รับการสอนแบบเรียนเป็นคู่กับการสอนตามคู่มือครู. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม.
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ณงณาด สดาวโรดม. (2534). การสอนสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษา. ปัตตานี : โรงเรียน
สาธิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- . (2530, กุมภาพันธ์ – พฤษภาคม). "สอนสังคมศึกษาอย่างไรให้น่าสนใจ,"
ศึกษาศาสตร์. 3(8)13 – 16.
- เดชา จันทร์ศิริ. (2542). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการศึกษาอย่างมีวิจารณ์
ญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาพระพุทธศาสนาโดยใช้การสอน
ตามแนวพุทธศาสตร์กับกระบวนการการกลุ่มสัมพันธ์. ถ่ายเอกสาร.
- ดร.เนตร อัชชสวัสดิ์. (ม.ป.ป.). "การฝึกผู้นำและกิจกรรมเยาวชน," ใน เอกสารประกอบ
การสอนวิชาประถม 361. ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ทศพร มณีศรีขำ. (2539). กลุ่มสัมพันธ์เพื่อการพัฒนาสำหรับครู. กรุงเทพฯ : ภาควิชา
การแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทิตนา แคมมณี. (2522). ทฤษฎีกลุ่มสัมพันธ์ในการสอนกลุ่มสัมพันธ์ ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ
เล่ม 1. กรุงเทพฯ : บุรพาติลปีการพิมพ์.
- เทือน ทองแก้ว. (2537, มกราคม – มีนาคม). การประยุกต์ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่ม
(Cooperative Learning). เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสอน การพัฒนาหลักสูตร.
13 (116) : 43 – 50.

- ธารีรัตน์ ยั่งยืน. (2542). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางเรียนวิชาสังคมศึกษา ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมและความรับผิดชอบต่อสังคม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยการสอนแบบโครงการประกอบประชาสัมพันธ์กับนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนตามคู่มือครูของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา. ปรินูญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นาดยา ภัทรแสงไทย. (2525). ยุทธวิธีการสอนสังคมศึกษา. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2541). การพัฒนาการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : เวลต์มีเดีย.
- บุษบงศ์ รักเรียน. (2533). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และพฤติกรรมผู้นำด้านมนุษยสัมพันธ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ และวิธีสอนตามคู่มือครู. ปรินูญาณิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ปนัดดา โสมาวงศ์. (2526). การสอนแบบโครงการ. กรุงเทพฯ : หน่วยพัฒนาคณาจารย์ ฝ่ายวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประนอม เดชชัย. (2521). แนวคิดใหม่ในการสอนสังคม. หน้า 234.
- ปราณี วัฒนานิมิตกุล. (2532). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา ด้วยการสอนแบบโครงการกับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์.
- ผ่องศรี เกียรติเลิศนภา. (2530). เอกสารประกอบการสอน พ.ย. 191 กระบวนการกลุ่ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- พนม ลิมอารีย์. (2522). กลุ่มสัมพันธ์. กภาพสินธุ์ : จินตทัศน์การพิมพ์.
- พนิดา สิ้นสุวรรณ. (2529). การสอนสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษา. เชียงใหม่ : ภาควิชามัธยมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พยงค์ จิระพงษ์. (2544). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา โดยชุดกิจกรรมการเรียนระบบ 4 ภาค กับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์. ปรินูญาณิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พรรณรัตน์ เกษธรรมสาร. (2533, กุมภาพันธ์) การเรียนแบบทำงานรับผิดชอบร่วมกัน สารพัฒนาหลักสูตร. 595 : 35 – 37.
- พิจิตรา พงษ์จินดา. (2525). การทดลองสอนความรับผิดชอบแก่เด็กนักเรียนที่มีระดับพัฒนาการทางสติปัญญาต่างกัน โดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์. ปรินูญาณิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- เยาวพา เดชะคุปต์. (2522). "ทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์และการสอน," *กลุ่มสัมพันธ์ : ทฤษฎีและแนวปฏิบัติเล่ม 1*. กรุงเทพฯ : บำรุงสาส์น.
- รัชนิกร ทองสุขดี. (2540, กรกฎาคม). "การใช้ข้อมูล www. ในวิชาสังคมศึกษา," *วิชาการ*. (7) 75 – 80.
- เรวดี วงศ์พรหมเมฆ. (2521). *กระบวนการกลุ่ม*. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดการพิมพ์.
- ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. (2536). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2542). *แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- วาสนา ชาวหา. (2525). *เทคโนโลยีทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : กราฟิคอาร์ต.
- วิจิตร ภักดีรัตน์. (2537). "สื่อการสอนสังคมศึกษา," ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาสื่อการสอนระดับมัธยมศึกษาหน่วยที่ 1 – 7*. หน้า 375 – 433. พิมพ์ครั้งที่ 8. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2525). *พัฒนาหลักสูตรและการสอนมิติใหม่*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- วิเชียร เกตุสิงห์. (2525). *หลักการสร้างและวิเคราะห์เครื่องมือเครื่องใช้ในการวิจัย*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- วิไลวรรณ สันถวโกมล. (2522). *การเปรียบเทียบการสอนนิชาวรรณคดีไทยเรื่อง "ลิลิตตะเลงพ่าย," โดยกระบวนการสอนแบบครูเป็นศูนย์กลาง ในชั้นประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- วีระ ไทยพานิช. (2529). *57 วิธีสอน*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สวัสดิ์ อุทรานันท์. (2529). *การจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สง่า วุฒิประจักษ์. (2531). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการสอนจริยธรรมกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการสอนแบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์กับการสอนตามคู่มือครู*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สแตนเลย์, พี รอนสกี. (2534). "สังคมศึกษาทั่วโลก," ใน *คู่มือการสอนสังคมศึกษา* แปลจาก *Unesco Handbook For The Teaching of Social Studies*. โดย อับสร มีสิงห์. หน้า 19 – 46. กรุงเทพฯ : อรุณสกาลาดพร้าว.

- สมบูรณ์ ชิตพงษ์. (2523). *เทคนิคการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนสังคมศึกษา*.
 กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
 ----- (ม.ป.ป.). *การวัดคุณลักษณะด้านจิตพิสัย*. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษา
 และจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. เอกสารประกอบ
 การบรรยาย.
- (ม.ป.ป.). *การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ*. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษา
 และจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สมหวัง ชัยตามล. (2528). *การศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการด้านทักษะการคิดแก้ปัญหาทาง
 การเรียนวิชาสังคมศึกษา โดยวิธีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์กับการสอนปกติ*.
 วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
 ถ่ายเอกสาร.
- สันต์ ธรรมบำรุง. (2522). *การสอนสังคมศึกษา*. กรุงเทพฯ : บพิธการพิมพ์.
- หลุย จำปาเทศ. (2522). "กลุ่มสัมพันธ์," *กลุ่มสัมพันธ์ : ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ เล่ม 1*.
 กรุงเทพฯ : บุรพาติลปการพิมพ์.
- Ausubel, David P. (1968). *Educational Psychology ; A Cognitive View*. New York : Holt,
 Richart and Winston, Inc.
- Baron, Brigid Jessica Sara. (1993, February). "Collaborative Problem Solving : is Team
 Performance Greater than What is Exected From The Most Competend
 Member," *Dissertation Abstracts International*. 53(08) : 4389 B.
- Bloom, Benjamins S. and others. (1971). *Handbook on Formative and Summative
 Evaluation of Student Learning*. New York : Mcrow-Hill Co.,
- Cairy, Mary J. (1998). "The Effects of a Cooperative Learning of Environment on
 Attitudes, Social Skills, and Processing of Baccalaureate Nursing Students
 (Group Process)," *Dissertation Abstracts International*. 57 – 21, A : 4982.
- Dickinson, Eloise Fayee. (1995). " The Effects of a Self – Learning Package on
 Nursing Knowledge and Practice of Postoperative Pain Assessment and
 Intervention : An Adaption," *Dissertation Abstracts*. 33 – 03, : 867.
- Driskill, William Charles. (1998). "Effectiveness of the 4 MAT Instructional Design on
 Personal and Cognitive Attitudes of Students (Four mat, Freshmen Orientation),"
Disertation Abstracts International. 59 – 09, A : 3333.
- Duan, Jame E. (1973). *Individualized Instructional – Programmed and Materials*. p 169.
 Englewood Cliffs, New Jersey : Educatuon Technology.

- Dunn, Rita. (1972). "Team Learning and Circles of knowledge," *Practical Approaches to Individualizing*. West Nyach, New York : Packer Publishing Company Inc.
- Fan, Chung – The. (1952). *Item Analysis Table*. Educatuon Testing Service.
New Jersey : Princeton. p. 3 – 35.
- Glaess, Herman Lewis. (1966,July). "Developing Interpersonal Relations In A College Girls' Dormitoring," *Dissertation Abstracts*. 27(1) : 113 – A –114 A.
- Houston, Robert W. et al. (1952). *Item Analysis Table*. p. 3 – 35. New Jersey :
Education Testing Service, Princeton.
- Ladizabal Amparo S. et al. (1970). *Methods and Principles of Teaching*. Quezon
Cith , Alemar – Phoenix. p.142 – 143.
- Webb,Noreen Marie. (1978, June). "Learning in Individual and Small Group Setting,"
Desertation Abtraets International. 38 (12) : 7248 – A.
- Wetcott, A. M. and Smith, J.A. (1967). *Creative Teaching of Mathematics in the
Elementary School*. Boston: Allys and Bacon, Inc.
- William & Ronald, L. (1984, January). "Team and Low Achievers," *Sócial Education*.
48(1) : 60 - 64.
- Young, Garolyn. (1972, December). "Team Learning," *The Arithmotic Teacher*. 19(8)
: 630 – 634.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

- แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
ศาสนาและวัฒนธรรม
- แบบทดสอบวัดความรับผิดชอบ

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
วิชา สังคมพื้นฐาน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546

คำชี้แจง

1. ก่อนตอบคำถามให้นักเรียนเขียนชื่อ-นามสกุล เลขที่ ชั้น/ห้องเรียนให้เรียบร้อยลงในกระดาษคำตอบ
2. แบบทดสอบฉบับนี้เป็นแบบทดสอบชนิดเลือกตอบมี 5 ตัวเลือกมีคำถามทั้งหมด 100 ข้อ ให้เวลา 1.30 ชั่วโมง
3. ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียว ทำเครื่องหมาย x ลงในกระดาษคำตอบ
4. โปรดอย่าขีดเขียน หรือทำเครื่องหมายใด ๆ ลงในแบบทดสอบฉบับนี้
5. หากมีข้อสงสัยให้ถามกรรมการคุมสอบเท่านั้น

ตัวอย่างข้อที่ 0 นักเรียนเลือกคำตอบตัวเลือก ค

ข้อที่	ตัวเลือก				
	ก	ข	ค	ง	จ
0			x		

ถ้าต้องการเปลี่ยนคำตอบเป็นตัวเลือก ก ให้ทำเครื่องหมาย = ทับตัวเลือก ค แล้วทำเครื่องหมาย x ลงในช่องตัวเลือก ก ดังนี้

ข้อที่	ตัวเลือก				
	ก	ข	ค	ง	จ
0	x				

คำสั่ง จงเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

1. ประชากรในภูมิภาคเอเชียนิยมตั้งบ้านเรือนอยู่ใกล้กับสถานที่ใดต่อไปนี้มากที่สุด

ก. ใกล้แม่น้ำ	ข. ริมฝั่งทะเล
ค. ใกล้เชิงเขา	ง. ใกล้ชายฝั่ง
จ. ใกล้ภูเขา	

2. ปัจจัยใดที่มีอิทธิพลต่อการตั้งถิ่นฐานของประชากรมากที่สุด

ก. สภาพภูมิประเทศ	ข. สภาพภูมิอากาศ
ค. ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	ง. การคมนาคมที่สะดวก
จ. ใกล้แหล่งงาน	

3. บริเวณที่ราบไซบีเรียที่อยู่ทางเหนือของทวีปเอเชียเหตุใดจึงมีประชากรไปอาศัยอยู่อย่างเบาบาง

ก. เป็นเขาสุง	ข. เป็นที่ราบสูง
ค. อากาศร้อน	ง. อากาศหนาว
จ. ขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติ	

4. ในเขตภูเขาสูงของทวีปเอเชียและออสเตรเลียโอซีเนีย เพราะเหตุใดจึงมีประชากรอาศัยอยู่เบาบาง

ก. อากาศเบาบาง	ข. การคมนาคมไม่สะดวก
ค. ขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติ	ง. ไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
จ. อยู่ห่างไกล	

5. ภูมิภาคเอเชียใต้ประเทศบังกลาเทศมีความหนาแน่นของประชากรมากที่สุด นักเรียนคิดว่าปัจจัยใดที่มีอิทธิพลทำให้คนมาอาศัยอยู่บริเวณนี้เป็นจำนวนมาก

ก. เป็นประเทศที่สงบ	ข. เป็นศูนย์กลางทางการศึกษา
ค. เป็นประเทศอุตสาหกรรม	ง. มีทรัพยากรอุดมสมบูรณ์
จ. เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยว	

6. สิ่งใดที่มีความสำคัญมากที่สุด

ก. น้ำดื่ม	ข. อากาศ
ค. ที่อยู่อาศัย	ง. เครื่องนุ่งห่ม
จ. ยารักษาโรค	

7. ประเทศปาวัวนิวกินีประสบกับปัญหาภัยธรรมชาติใดในการเลือกตั้งถิ่นฐานของประชากรมากที่สุด

ก. ไฟฟ้า	ข. น้ำท่วม
ค. ฝนแล้ง	ง. อากาศหนาว
จ. แผ่นดินไหว	

8. ประเทศติมอร์ตะวันออกนักเรียนคิดว่าปัจจัยใดที่มีอิทธิพลต่อการเลือกตั้งถิ่นฐานของประชากรมากที่สุด

ก. ภัยธรรมชาติ	ข. ความไม่มั่นคงทางการเมือง
ค. ความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจ	ง. ความไม่มั่นคงทางสังคมวัฒนธรรม
จ. อากาศหนาว	

9. อานาจักรโบราณที่ตั้งอยู่ในทวีปเอเชียส่วนใหญ่มักเลือกตั้งถิ่นฐานอยู่ใกล้สิ่งใด

ก. ริมฝั่งแม่น้ำ	ข. ริมคลอง
ค. บนภูเขา	ง. เกาะกลางทะเล
จ. บนที่ดอน	

10. เหตุใดภาคตะวันออกของไทยจึงมีประชากรมาอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น

ก. เป็นเขตการค้า	ข. เป็นเขตอุตสาหกรรม
ค. เป็นแหล่งท่องเที่ยว	ง. เป็นศูนย์กลางวัฒนธรรม
จ. เป็นเขตปลอดภัย	

11. ทรัพยากรธรรมชาติใดที่เป็นสิ่งสำคัญที่สุดต่อการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์

ก. น้ำ	ข. ป่าไม้
ค. ดิน	ง. สัตว์ป่า
จ. อากาศ	

12. ภูมิภาคใดของเอเชียมีจำนวนประเทศอุตสาหกรรมมากที่สุด

ก. เอเชียเหนือ	ข. เอเชียตะวันออก
ค. เอเชียตะวันออกเฉียงใต้	ง. เอเชียใต้
จ. เอเชียตะวันตกเฉียงใต้	

13. ภูมิภาคอากาศแบบไทกานาในเขตที่ราบไฮบีเนียของเอเชียเหนือควรปลูกพืชชนิดใด

ก. ข้าว	ข. มันสำปะหลัง
ค. ยางพารา	ง. ป่าสน
จ. กาแฟ	

14. อุณหภูมิเป็นสัตว์ที่นิยมเลี้ยงในลักษณะภูมิอากาศแบบใด

ก. อบอุ่น	ข. หนาว
ค. ร้อนชื้น	ง. ร้อนทะเลทราย
จ. เย็น	

15. จากสภาพของภูมิศาสตร์ของไทยนักเรียนคิดว่า การประกอบอาชีพใดจึงเหมาะสม

ก. ปลูกพืช	ข. เลี้ยงสัตว์
ค. อุตสาหกรรม	ง. ประมง
จ. พาณิชยกรรม	

16. ประเทศใดที่มีความเจริญทางด้านอุตสาหกรรมมากที่สุดของทวีปเอเชีย

ก. เกาหลีใต้	ข. จีน
ค. ญี่ปุ่น	ง. ไทย
จ. ไต้หวัน	

17. พืชที่ปลูกเพื่อเป็นอาหารหลักที่สำคัญที่สุดของชาวเอเชียคือพืชชนิดใด

ก. ข้าวเหนียว	ข. ข้าวเจ้า
ค. ข้าวสาลี	ง. ข้าวโอ๊ต
จ. ข้าวบาเลย์	

18. การเลี้ยงสัตว์แบบเร่ร่อนของเกษตรกรเบคูอินในซาอุดีอาระเบียมีสัตว์เลี้ยงที่สำคัญคือชนิดใด

ก. วัว , ควาย	ข. ม้า , ช้าง
ค. แพะ , วัว	ง. แพะ , แกะ
จ. ควาย , ม้า	

19. พืชเมืองร้อนสามารถเพาะปลูกได้ดีในบริเวณรัฐในภาคใดของทวีป
ก. ภาคเหนือ	ข. ภาคกลาง
ค. ภาคใต้	ง. ภาคตะวันตก
จ. ภาคตะวันออก	
20. สัตว์เลี้ยงที่ทำรายได้หลักให้กับนิวซีแลนด์มากที่สุดคือสัตว์ชนิดใด
ก. แพะ	ข. แกะ
ค. โคน	ง. กวาง
จ. ไก่	
21. เมืองเพิร์ธซึ่งเป็นเมืองท่องเที่ยวที่สำคัญของออสเตรเลียน่าจะมีลักษณะภูมิอากาศแบบใด
ก. เมดิเตอร์เรเนียน	ข. ร้อน – ชื้น
ค. อบอุ่น – ชื้น	ง. อบอุ่น
จ. ร้อน – แห้งแล้ง	
22. แหล่งแร่ทองคำที่ใหญ่ที่สุดในโลกในดินแดนโอเชียเนีย คือประเทศใด
ก. ปากัวนิวกินี	ข. นิจี
ค. วานูอาตู	ง. ซามัวตะวันตก
จ. โมโคนีเซีย	
23. ประเทศที่ได้ชื่อว่ามีเศรษฐกิจเป็นอุตสาหกรรมและประเทศพัฒนาแล้ว ในทวีปออสเตรเลียมีประเทศอะไรบ้าง
ก. ออสเตรเลีย – นิวซีแลนด์	ข. ปากัวนิวกินี – นิวซีแลนด์
ค. ออสเตรเลีย – นิจี	ง. ไมโครนีเซีย – ปาเลา
จ. วานูอาตู – ปากัวนิวกินี	
24. ลุ่มแม่น้ำเมอร์เรย์และคาร์ลีนในทวีปออสเตรเลียเป็นแหล่งเพาะปลูกพืชที่สำคัญชนิดใด
ก. ข้าวสาลี	ข. ข้าวเจ้า
ค. อ้อย	ง. องุ่น
จ. ยาสูบ	

25. ปัจจุบันการผลิตกระแสไฟฟ้าที่ใช้พลังงานน้ำเริ่มมีปัญหามากขึ้นเนื่องจากสาเหตุใด
ก. แหล่งน้ำต่าง ๆ มีน้อยลง	ข. ต้นทุนในการผลิตสูงเกินไป
ค. ใช้พลังงานนิวเคลียร์เพื่อสันติ	ง. อนุรักษ์ต่อต้านการสร้างเขื่อน
จ. นิยมใช้พลังงานจากแสงอาทิตย์	
26. ปัญหาใดที่ส่งผลกระทบต่อชาวบ้านน้อยที่สุด
ก. อากาศเสีย	ข. ป่าไม้ถูกทำลาย
ค. การขาดแคลนน้ำ	ง. ดินขาดความอุดมสมบูรณ์
จ. สัตว์ป่าถูกทำลาย	
27. บริเวณที่มีมลภาวะเกี่ยวกับปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์มากที่สุด
ก. ตลาด	ข. โรงงาน
ค. ตามถนน	ง. โรงภาพยนตร์
จ. สวนสาธารณะ	
28. ภาวะโลกร้อนส่งผลกระทบต่อให้มนุษย์เจ็บป่วยด้วยโรคใดมากที่สุด
ก. อหิวาตกโรค	ข. ไข้หวัดใหญ่
ค. เอชไอวี	ง. มะเร็ง
จ. ไข้หวัดนก	
29. ปัญหาเรื่องทรัพยากรน้ำของทวีปเอเชียที่สำคัญ คือปัญหาใด
ก. ขาดแคลนน้ำ	ข. น้ำท่วม
ค. น้ำเค็ม	ง. น้ำกร่อย
จ. น้ำเสีย	
30. การเปลี่ยนแปลงทรัพยากรใดที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในด้านต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก
ก. น้ำ	ข. ป่าไม้
ค. แร่ธาตุ	ง. สัตว์ธรรมชาติ
จ. ดิน	

31. โครงการเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริขององค์พระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน เป็นโครงการที่มุ่งแก้ไขปัญหาในด้านใด
ก. ด้านการเมือง	ข. ด้านสังคม
ค. ด้านวัฒนธรรม	ง. ด้านเศรษฐกิจ
จ. ด้านการทหาร	
32. ปัจจุบันกรุงเทพมหานครเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมใดมากที่สุด
ก. น้ำ	ข. ดิน
ค. เสียง	ง. อากาศ
จ. ขยะ	
33. ป่าไม้ลดลงทำให้ปริมาณน้ำฝนในบริเวณใกล้เคียงลดไปด้วยเพราะเหตุใด
ก. อากาศขาดความชุ่มชื้น	ข. ไอน้ำในอากาศมีปริมาณน้อย
ค. มีก๊าซออกซิเจนบริเวณนั้นน้อย	ง. ลมแรงพัดเมฆฝนผ่านเลยไปหมด
จ. หน้าดินถูกทำลาย	
34. ในอนาคตเมืองใหญ่ ๆ จะขาดแคลนน้ำจืดมากเพราะเหตุใด
ก. ปริมาณน้ำฝนมีน้อย	ข. น้ำเค็มรุกล้ำแผ่นดิน
ค. น้ำในแหล่งน้ำเน่าเสียมาก	ง. น้ำจืดไหลลงสู่ทะเลเร็วมาก
จ. ปริมาณน้ำในทะเลเพิ่มขึ้น	
35. ผลจากภาวะเรือนกระจกทำโลกอาจอยู่ในภาวะใด
ก. โลกเย็นลง	ข. โลกจะร้อนขึ้น
ค. โลกจะมีฝนกรด	ง. โลกจะขาดแคลนทรัพยากร
จ. โลกจะเพิ่มปริมาณฝนกรด	
36. เพราะเหตุใดมนุษย์จึงต้องอาศัยสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติเป็นปัจจัยในการดำรงชีวิต
ก. มนุษย์เป็นสัตว์อ่อนแอ	ข. เป็นสิ่งที่ได้ง่าย
ค. มีราคาไม่แพง	ง. มีประโยชน์ต่อมนุษย์
จ. อยู่ใกล้ตัวมากที่สุด	

37. การทำลายป่าไม้ส่งผลกระทบต่อด้านเศรษฐกิจการเกษตรอย่างไร

- ก. ทำให้พื้นที่เพาะปลูกเพิ่มมากขึ้น ข. ทำให้เกษตรกรมีรายได้สูงขึ้น
 ค. ทำให้ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล ง. ทำให้เกิดการขาดแคลนน้ำและน้ำท่วมพืชผล
 จ. ทำให้พืชผลเสียหายจากการรุกรานของสัตว์ป่า

38. ปัญหาน้ำเน่าเสียก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชากรในด้านใดมากที่สุด

- ก. การชลประทาน ข. การดำรงชีวิต
 ค. การท่องเที่ยว ง. การคมนาคม
 จ. การขุดลอกคูคลอง

39. ปัญหาไฟฟ้าในเกาะบอร์เนียวของอินโดนีเซียได้ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมของโลก ข้อใดมากที่สุด

- ก. สภาพอากาศเปลี่ยนไป ข. สัตว์ป่าถูกทำลาย
 ค. ป่าต้นน้ำถูกทำลาย ง. โอโซนของโลกถูกทำลาย
 จ. แร่ธาตุถูกทำลาย

40. ในภูมิภาคเอเชียประเทศใดที่ประสบกับปัญหาภัยธรรมชาติบ่อยครั้งที่สุด

- ก. จีน ข. ญี่ปุ่น
 ค. ฟิลิปปินส์ ง. อินเดีย
 จ. อินโดนีเซีย

แบบสอบถามวัดความรับผิดชอบต่อสังคม

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามฉบับนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความรับผิดชอบต่อสังคมทางด้านสิ่งแวดล้อมของผู้เรียน
2. แบบสอบถามฉบับนี้ไม่มีข้อใดถูกหรือผิด คำตอบทุกข้อจะนำไปใช้ในการวิจัย ซึ่งไม่มีผลต่อคะแนนในการเรียนของผู้เรียน
3. แบบสอบถามมีคำตอบ 5 ตัวเลือก คือ จริง จริงที่สุด ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริงเลย

ความหมายของตัวเลือก

จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความจริง
จริงที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับสภาพความเป็นจริงของผู้เรียนมากที่สุด
ก่อนข้างจริง	หมายถึง	ข้อความนั้นส่วนใหญ่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของผู้เรียน
ก่อนข้างไม่จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นส่วนใหญ่ไม่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของผู้เรียน
ไม่จริงเลย	หมายถึง	ข้อความนั้นไม่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของผู้เรียนเลย

วิธีตอบแบบสอบถาม

ให้ผู้เรียนพิจารณาว่า ข้อความแต่ละข้อเป็นจริงสำหรับผู้เรียนมากน้อยเพียงใด แล้วขีดเครื่องหมาย / ลงในช่องตัวเลือกที่เห็นว่าตรงกับสภาพความเป็นจริงของผู้เรียน โดยแต่ละข้อให้ผู้เรียนเลือกเพียงตัวเลือกเดียวเท่านั้น

4. ขอให้ผู้เรียนตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ

ข้อที่	ข้อความ	จริง	จริงที่สุด	ก่อนข้างจริง	ก่อนข้างไม่จริง	ไม่จริงเลย
1	ข้าพเจ้ายายมเตือนตนเองให้ทิ้งขยะในที่รองรับ					
2	ข้าพเจ้าใช้น้ำอย่างประหยัดและช่วยปิดพัดลมเมื่อออกจากห้อง					
3	ข้าพเจ้านำสมุดที่หน้ากระดาศไม่หมดกลับมาใช้อีก					
4	ข้าพเจ้าคิดว่ากรทำการกำจัดขยะโดยการทิ้งลงในแม่น้ำในบางครั้งก็เป็นเรื่องที่ทำได้					

ข้อที่	ข้อความ	จริง	จริง ที่สุด	ค่อนข้าง จริง	ค่อนข้าง ไม่จริง	ไม่จริง เลย
5	การแยกประเภทขยะในการทิ้งขำพเจ้า คิดว่าเป็นสิ่งไม่จำเป็น					
6	ขำพเจ้าชอบคิดหาวิธีนำวัสดุเหลือใช้มาใช้ ประโยชน์ได้อีก					
7	ถึงแม้ขำพเจ้าจะเป็นเด็ก ขำพเจ้าก็ทำ หน้าที่รักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชนได้					
8	การสลักชื่อไว้ตามต้นไม้หรือตามก้อนหิน ในสถานที่ท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่ไม่ควรทำ					
9	ถ้าในชุมชนของขำพเจ้าไม่ประสบปัญหา สิ่งแวดล้อม ขำพเจ้าคิดว่าไม่จำเป็นต้อง สนใจปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนอื่น					
10	ขำพเจ้าคิดว่าไม่มีประโยชน์อะไรที่จะวิตก กังวลเกี่ยวกับสภาพของสิ่งแวดล้อม ในอนาคต					
11	ปัญหาอันตรายจากมลพิษที่เกิดขึ้นใน พื้นที่อื่น ๆ ไม่มีผลกระทบต่อขำพเจ้า					
12	ขำพเจ้าเห็นว่าไม่จำเป็นต้องรักษาสมบัติ ส่วนรวมเลย เพราะคนอื่น ๆ ก็ไม่รักษา					
13	การเรียนรู้เรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ช่วยให้พัฒนาสิ่งแวดล้อมในชุมชนได้					
14	ถึงเวลาแล้วที่ควรช่วยรณรงค์ในเรื่อง การใช้ทรัพยากรของชาติอย่างประหยัด เพื่อให้มีเหลือถึงเยาวชนรุ่นหลัง					
15	การได้รับรู้ข่าวสารทางด้านสิ่งแวดล้อม อย่างต่อเนื่อง ทำให้ขำพเจ้ามีความ รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น					
16	ปัญหาสิ่งแวดล้อมไม่มีทางแก้ไขได้ถึงแม้ ขำพเจ้าจะให้ความร่วมมือ เนื่องจาก ประชากรเพิ่มมากขึ้นทุก ๆ ปี					
17	ขำพเจ้าตั้งใจไว้ว่าจะร่วมปลูกต้นไม้ ในวันสำคัญทุกครั้งเพื่อช่วยลดมลพิษ					
18	ถึงแม้การแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมนั้นยาก แต่ขำพเจ้าก็ไม่ท้อถอย					
19	ขำพเจ้าคิดว่าเป็นหน้าที่ของขำพเจ้าที่จะ แก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม					

ข้อที่	ข้อความ	จริง	จริง ที่สุด	ค่อนข้าง จริง	ค่อนข้าง ไม่จริง	ไม่จริง เลย
20	ข้าพเจ้าจะพิจารณาผลกระทบจากการกระทำของตนเองอยู่เสมอว่ามีส่วนทำให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมหรือไม่					
21	ข้าพเจ้ายังไม่จำเป็นที่จะต้องมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจนกว่าจะโตเป็นผู้ใหญ่					
22	การได้รับความรู้โดยการแนะวิธีปฏิบัติที่ถูกต้องในการแก้ปัญหามลพิษจะช่วยให้ข้าพเจ้าสามารถพัฒนาสภาพแวดล้อมได้ดีขึ้น					
23	การวางแผนล่วงหน้าในการทำกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมเป็นการกระทำที่ไร้ประโยชน์ เพราะเรื่องที่เกิดขึ้นจริง ๆ มักไม่เป็นไปตามแผน					
24	การติดตามข่าวสารเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม ทำให้ข้าพเจ้าตระหนักในปัญหามากขึ้น					
25	เมื่อเห็นเพื่อนเขียนข้อความบนโต๊ะเรียนหรือผนังห้องเรียนข้าพเจ้าจะห้ามทันที					
26	การศึกษาสาเหตุของการเกิดปัญหามลพิษในชุมชนช่วยให้ข้าพเจ้านำความรู้ไปใช้แก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนได้					
27	ข้าพเจ้าทิ้งขยะในถังขยะทุกครั้งแม้ไม่มีใครเห็นก็ตาม					
28	ถ้าข้าพเจ้าใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับท้องถิ่นจะช่วยลดปัญหาสิ่งแวดล้อมได้มากขึ้น					
29	ข้าพเจ้าคิดว่า ถ้าประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการออกกฎระเบียบควบคุมมลพิษที่เกิดขึ้นจะทำให้สามารถแก้ปัญหาได้ดีขึ้น					
30	ข้าพเจ้ายินดีกระทำการใด ๆ แม้จะลำบาก เพื่อให้เกิดผลดีต่อสิ่งแวดล้อม					

หมายเหตุ ดัดแปลงมาจาก ธารีรัตน์ ยิ่งยง

ภาคผนวก ข

- วิเคราะห์ความยากง่าย (P) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องสิ่งแวดล้อมในภูมิภาคเอเชีย ออสเตรเลีย และโอเชียเนีย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม กลุ่มทดลอง 1 และกลุ่มทดลอง 2
- คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องสิ่งแวดล้อมในภูมิภาคเอเชีย ออสเตรเลีย และโอเชียเนีย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม กลุ่มทดลอง 1 และกลุ่มทดลอง 2
- คะแนนความรับผิดชอบต่อสังคม ของกลุ่มทดลอง 1 และกลุ่มทดลอง 2

ตาราง 7 วิเคราะห์ความยากง่าย (P) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องสิ่งแวดล้อมในภูมิภาคเอเชีย ออสเตรเลียและโอเชียเนีย

ข้อที่	P	r	ข้อที่	P	r
1	0.39	0.78	21	0.37	0.52
2	0.32	0.67	22	0.43	0.26
3	0.22	0.37	23	0.59	0.67
4	0.35	0.70	24	0.39	0.32
5	0.24	0.48	25	0.33	0.44
6	0.31	0.26	26	0.31	0.68
7	0.26	0.46	27	0.59	0.44
8	0.24	0.34	28	0.37	0.23
9	0.30	0.27	29	0.24	0.31
10	0.42	0.30	30	0.44	0.30
11	0.33	0.27	31	0.54	0.76
12	0.26	0.40	32	0.30	0.59
13	0.24	0.48	33	0.41	0.44
14	0.46	0.70	34	0.44	0.52
15	0.63	0.34	35	0.37	0.34
16	0.59	0.74	36	0.31	0.41
17	0.52	0.67	37	0.44	0.24
18	0.52	0.74	38	0.35	0.33
19	0.48	0.27	39	0.41	0.44
20	0.61	0.33	40	0.63	0.30

ค่าความเชื่อมั่น = 0.77

ตาราง 8 แสดงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนสาระสังคมศึกษา ศาสนา และ
วัฒนธรรมหน่วยเรื่องสิ่งแวดล้อมในภูมิภาคเอเชีย ออสเตรเลียและโอเชียเนียระหว่างกลุ่ม
ทดลอง 1 กับกลุ่มทดลอง 2

คนที่	กลุ่มทดลองที่ 1			กลุ่มทดลองที่ 2			$(D_1-MD_1)^2$	$(D_2-MD_2)^2$
	pre	post	D ₁	pre	post	D ₂		
1	21	29	8	15	19	4	6.50	0.04
2	20	28	8	20	24	4	6.50	0.04
3	25	30	5	14	17	3	0.20	1.44
4	15	19	4	20	25	5	2.10	0.64
5	22	30	8	16	20	4	6.50	0.04
6	24	29	5	20	24	4	0.20	0.04
7	21	28	7	21	24	3	2.40	1.44
8	26	30	4	19	25	6	2.10	3.24
9	20	23	3	14	20	6	6.00	3.24
10	23	26	3	10	17	7	6.00	7.84
11	20	21	1	16	19	3	19.80	1.44
12	21	27	6	20	23	3	0.30	1.44
13	23	29	6	14	17	3	0.30	1.44
14	22	26	4	21	24	3	2.10	1.44
15	22	25	3	20	22	2	6.00	4.84
16	20	23	3	9	10	1	6.00	10.24
17	23	30	7	11	16	5	2.40	0.64
18	25	29	4	18	24	6	2.10	3.24
19	21	30	9	15	20	5	12.60	0.64
20	24	29	5	11	15	4	0.20	0.04
21	18	25	7	14	19	5	2.40	0.64
22	20	30	10	13	17	4	20.70	0.04
23	20	27	7	19	23	4	2.40	0.04
24	19	26	7	20	25	5	2.40	0.64

ตาราง 8 (ต่อ)

คนที่	กลุ่มทดลองที่ 1			กลุ่มทดลองที่ 2			$(D_1 - MD_1)^2$	$(D_2 - MD_2)^2$
	pre	post	D_1	pre	post	D_2		
25	22	28	6	14	18	4	0.30	0.04
26	11	18	7	11	17	6	2.40	3.24
27	21	26	5	18	24	6	0.20	3.24
28	19	27	8	10	15	5	6.50	0.64
29	20	28	8	13	16	3	6.50	1.44
30	24	29	5	15	19	4	0.20	0.04
31	25	29	4	11	18	7	2.10	7.84
32	23	29	6	22	25	3	0.30	1.44
33	20	25	5	16	19	3	0.20	1.44
34	20	24	4	20	25	5	2.10	0.64
35	22	26	4	21	26	5	2.10	0.64
36	25	29	4	14	15	1	2.10	10.24
37	23	27	4	21	22	1	2.10	10.24
38	22	28	6	13	16	3	0.30	1.44
39	23	29	6	12	16	4	0.30	0.04
40	19	21	2	20	29	9	11.90	23.04
ΣX_1	=	854.00		ΣX_1	=	641.00		
ΣX_2	=	1072.00		ΣX_2	=	809.00		
\bar{X}_1	=	21.35		\bar{X}_1	=	16.03		
\bar{X}_2	=	26.80		\bar{X}_2	=	20.23		
ΣD_1	=	218.00		ΣD_2	=	168.00		
MD_1	=	5.45		MD_2	=	4.20		
$\Sigma(D_1 - MD_1)^2$	=	157.90		$\Sigma(D_2 - MD_2)^2$	=	110.40		

ตาราง 9 แสดงคะแนนความรับผิดชอบของนักเรียนที่เรียนสาระสังคมศึกษา ศาสนา และ
วัฒนธรรมหน่วยเรื่องสิ่งแวดล้อมในภูมิภาคเอเชีย ออสเตรเลียและโอเชียเนียระหว่างกลุ่ม
ทดลอง 1 กับกลุ่มทดลอง 2

คนที่	กลุ่มทดลองที่ 1			กลุ่มทดลองที่ 2			$(D_1 - MD_1)^2$	$(D_2 - MD_2)^2$
	pre	post	D_1	pre	post	D_2		
1	90	120	30	80	120	40	81.00	0.56
2	80	120	40	80	130	50	1.00	85.56
3	100	130	30	80	120	40	81.00	0.56
4	90	120	30	90	130	40	81.00	0.56
5	90	130	40	80	120	40	1.00	0.56
6	80	120	40	80	120	40	1.00	0.56
7	80	120	40	80	120	40	1.00	0.56
8	90	130	40	90	130	40	1.00	0.56
9	100	130	30	80	120	40	81.00	0.56
10	80	130	50	80	120	40	121.00	0.56
11	80	120	40	90	120	30	1.00	115.56
12	80	130	50	80	130	50	121.00	85.56
13	90	120	30	80	120	40	81.00	0.56
14	90	130	40	80	130	50	1.00	85.56
15	80	120	40	80	130	50	1.00	85.56
16	100	120	20	80	120	40	361.00	0.56
17	80	130	50	80	120	40	121.00	0.56
18	80	120	40	80	130	50	1.00	85.56
19	90	130	40	80	120	40	1.00	0.56
20	80	120	40	90	120	30	1.00	115.56
21	90	120	30	90	120	30	81.00	115.56
22	80	120	40	80	120	40	1.00	0.56
23	90	120	30	90	120	30	81.00	115.56
24	80	130	50	80	120	40	121.00	0.56
25	90	120	30	80	130	50	81.00	85.56
26	80	130	50	80	120	40	121.00	0.56
27	90	120	30	90	130	40	81.00	0.56

ตาราง 9 (ต่อ)

คนที่	กลุ่มทดลองที่ 1			กลุ่มทดลองที่ 2			$(D_1 - MD_1)^2$	$(D_2 - MD_2)^2$
	pre	post	D_1	pre	post	D_2		
28	80	120	40	80	120	40	1.00	0.56
29	90	120	30	80	130	50	81.00	85.56
30	80	130	50	80	130	50	121.00	85.56
31	80	130	50	90	120	30	121.00	115.56
32	90	120	30	80	130	50	81.00	85.56
33	80	130	50	80	120	40	121.00	0.56
34	80	120	40	80	120	40	1.00	0.56
35	90	130	40	80	130	50	1.00	85.56
36	90	130	40	90	120	30	1.00	115.56
37	80	130	50	90	120	30	121.00	115.56
38	90	120	30	80	120	40	81.00	0.56
39	80	130	50	80	120	40	121.00	0.56
40	80	120	40	80	120	40	1.00	0.56
ΣX_1	=	3420.00		ΣX_1	=	3300.00		
ΣX_2	=	4980.00		ΣX_2	=	4930.00		
\bar{X}_1	=	85.50		\bar{X}_1	=	82.50		
\bar{X}_2	=	124.50		\bar{X}_2	=	123.25		
ΣD_1	=	1560.00		ΣD_2	=	1630.00		
MD_1	=	39.00		MD_2	=	40.75		
$\Sigma(D_1 - MD_1)^2$	=	2560.00		$\Sigma(D_2 - MD_2)^2$	=	1677.50		

ภาคผนวก ค

- แผนการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์
- แผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ

แผนการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์

สาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
เรื่อง การเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อมของภูมิภาคเอเชีย
ออสเตรเลีย และโอเชียเนีย

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
เวลา 4 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

จากสภาพความเจริญทางด้านเศรษฐกิจและเทคโนโลยีทำให้การดำเนินชีวิตของคนในภูมิภาคเอเชีย ออสเตรเลีย และโอเชียเนียเกิดการเปลี่ยนแปลง ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชากรเป็นอย่างมาก จึงจำเป็นต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม

จุดประสงค์การเรียนรู้

- วิเคราะห์ถึงสาเหตุและแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อมในภูมิภาคเอเชีย ออสเตรเลีย และโอเชียเนียได้
- วิเคราะห์ปัญหาทางสังคมที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพประชากรในภูมิภาคเอเชีย ออสเตรเลีย และโอเชียเนียได้
- เสนอแนวทางในการปรับปรุงปัญหาสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นในภูมิภาคเอเชีย ออสเตรเลีย และโอเชียเนีย

สาระการเรียนรู้

- สาเหตุและผลกระทบที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อม
- แนวทางในการแก้ปัญหาที่จะเกิดจากการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม
- ปัญหาทางสังคมส่งผลกระทบต่อคุณภาพประชากร

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ขั้นนำ

1.1 ครูให้นักเรียนชม VDO เรื่อง ทรัพยากรป่าไม้ให้นักเรียนดูแล้วซักถามถึงสิ่งที่นักเรียนได้ชม นักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไรกับปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น

1.2 ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5-6 คน แบ่งหน้าที่ในกลุ่ม มีประธานกลุ่ม เลขานุการ ผู้รายงาน ผู้สังเกตการณ์ กลุ่มละ 1 คน

1.3 ตัวแทนกลุ่มรับเอกสาร ซึ่งประกอบด้วย บัตรกำหนดงาน แบบสังเกตการณ์

1.4 ประธานกลุ่มอธิบาย บทบาทหน้าที่แก่เพื่อนสมาชิกในกลุ่มและขั้นตอน

การปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม

1.5 นักเรียนที่เป็นผู้สังเกตการณ์กลุ่มรับใบสังเกตการณ์ และทำหน้าที่สังเกตการณ์ เขียนรายงานลงในใบสังเกตการณ์

2. ขั้นสอน

2.1 ให้นักเรียนศึกษากรณีตัวอย่าง เรื่องชีวิตที่ผกผันของมูซู

2.2 ให้นักเรียนตอบคำถามในใบงานที่ 1 เรื่องชีวิตที่ผกผันของมูซู

2.3 ครูให้นักเรียนศึกษาใบความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมในภูมิภาคเอเชีย ออสเตรเลีย และโอเชียเนีย

2.4 ครูให้นักเรียนตอบคำถามในใบงานที่ 2 เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมในภูมิภาคเอเชีย ออสเตรเลีย และโอเชียเนีย

2.5 ให้นักเรียนทำ Mind Mapping เรื่องแนวทางปรับปรุงปัญหาสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นในภูมิภาคเอเชีย ออสเตรเลีย และโอเชียเนีย

3. ขั้นวิเคราะห์

ก. ด้านเนื้อหา

- สาเหตุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมโดยตรงและมีผลกระทบต่อสิ่งใดบ้าง และมีวิธีการแก้ไขอย่างไร

- ใครมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง เพราะอะไรและจะมีข้อเสนอแนะอย่างไรบ้าง

ข. ด้านมนุษยสัมพันธ์

- ผู้สังเกตการณ์ของกลุ่มนำเสนอผลการสังเกตการณ์ให้แก่สมาชิกในกลุ่มและร่วมกันวิเคราะห์ในประเด็นคำถามดังนี้

- สมาชิกในกลุ่มมีความร่วมกันรับผิดชอบต่อการทำงานกลุ่มหรือไม่

- ถ้าต้องการให้ผู้อื่นยอมรับในความสามารถของตนเองควรปฏิบัติตัวเอง

อย่างไร

- ในการทำงานกลุ่มสมาชิกควรปฏิบัติตัวอย่างไร

4. ขั้นสรุปและประยุกต์ใช้

- นักเรียนนำความรู้ที่ได้ศึกษาเรื่องการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมไปใช้ในการดำเนินชีวิต

- ถ้ามีสมาชิกในกลุ่มมีความคิดเห็นไม่ตรงกันจะมีวิธีการแก้ปัญหาอย่างไร

5. การประเมินผล

ก. ด้านเนื้อหา

- การตอบคำถาม

- การแสดงข้อคิดเห็นภายในกลุ่ม

- การตรวจใบงาน

ข. ด้านการประยุกต์ใช้

นำประสบการณ์ที่ได้จากการทำงานภายในกลุ่มไปปรับใช้กับตัวเอง

6. สื่อการเรียนรู้

- เอกสารบทบาทหน้าที่ของสมาชิก
- ใบสังเกตการณ์
- บัตรกำหนดงาน
- ใบความรู้ เรื่อง การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมในภูมิภาคเอเชีย ออสเตรเลีย

และโอเชียเนีย

- กรณีตัวอย่างเรื่องชีวิตที่ผกผันของมูซุ
- ใบงานที่ 1 – 2
- แบบสังเกตการณ์ทำงานกลุ่ม
- แบบประเมินการทำงานกลุ่ม

กรณีตัวอย่าง เรื่องชีวิตที่ผกผันของมุซุ

ณ หมู่บ้านช้วน่า เป็นหมู่บ้านเล็ก ๆ ที่ตั้งอยู่ในเขตชนบทที่ห่างไกลในประเทศฟิลิปปินส์ ชาวบ้านดำรงชีวิตอยู่อย่างสงบสุข ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพทำไร่ ทำนา มีความอุดมสมบูรณ์ ประชากรมีฐานะพออยู่พอกิน ครอบครัวของมุซุ เป็นครอบครัวที่มีฐานะปานกลางอาศัยอยู่หมู่บ้านแห่งนี้เช่นเดียวกัน ชีวิตของมุซุดำเนินมาด้วยความสงบสุข ต่อมาเมื่อเหตุการณ์ไม่คาดฝันเกิดขึ้น ภูเขาไฟที่ตั้งอยู่ใกล้หมู่บ้านและเคยสงบมาหลายชั่วอายุคน ได้ส่งสัญญาณของระเบิดขึ้นมา ทำให้คนในหมู่บ้านตกใจ เพราะไม่รู้จะแก้ปัญหาอย่างไรดี จนในที่สุดภูเขาไฟก็ได้เกิดระเบิดขึ้นมา ทำความเสียหายให้กับชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในหมู่บ้านช้วน่าเป็นอย่างมาก รวมทั้งชีวิตและทรัพย์สินของครอบครัวมุซุด้วย ทุกคนประสบกับปัญหาการสิ้นเนื้อประดาตัว ทั้งนี้เกิดจากภัยธรรมชาติ ซึ่งมนุษย์ไม่สามารถที่จะแก้ไขเปลี่ยนแปลงอะไรได้ ถึงแม้รัฐบาลกลางจะให้ความช่วยเหลือ แต่ก็ไม่เพียงพอที่จะทำให้ชีวิตของชาวหมู่บ้านช้วน่ากลับมาเหมือนเดิมได้อีก

ใบความรู้ที่ 1

เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมในภูมิภาคเอเชียออสเตรเลีย และโอเชียเนีย

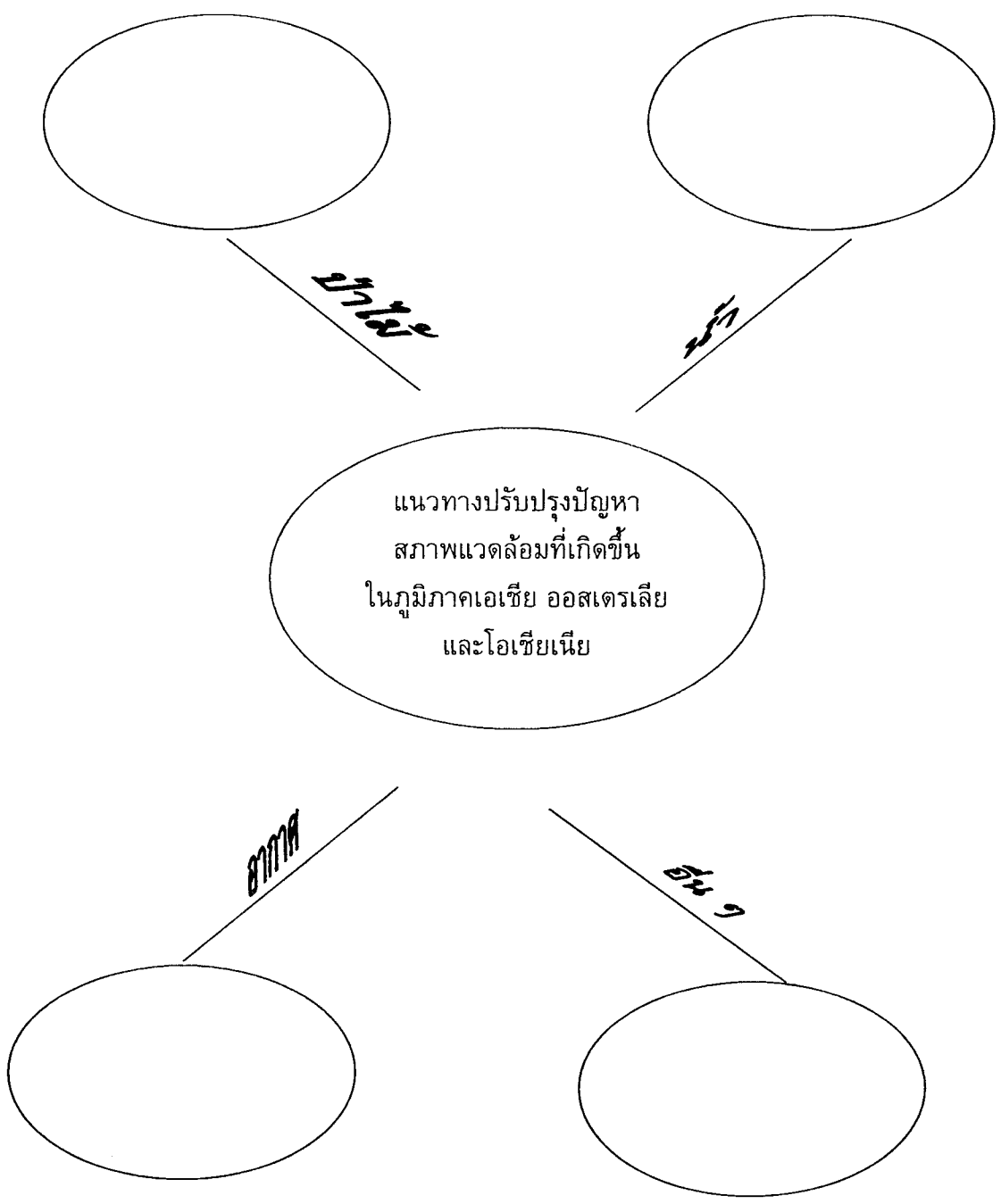
ปัจจุบันทวีปเอเชีย ออสเตรเลีย และโอเชียเนียประสบปัญหารุนแรงด้านสิ่งแวดล้อม แม้จะดูเหมือนเป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ แต่สาเหตุส่วนใหญ่มักเกิดจากพฤติกรรมของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นการทำลายป่าไม้ การใช้ดินที่ผิดประเภท ทำให้ระบบธรรมชาติเปลี่ยนแปลงไป ปรากฏการณ์เอลนีโญ เป็นตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนว่าบริเวณที่เคยมีฝนตกชุก กลับแห้งแล้ง แต่บริเวณที่เคยแห้งแล้งกลับมีฝนตกชุก ภาวะเรือนกระจกทำให้อุณหภูมิของผิวโลกร้อนขึ้นเพราะโอโซนในบรรยากาศน้อยลง รังสีคลื่นสั้นส่องผ่านโอโซนมายังผิวโลกได้มากขึ้น ฝนกรดก่อมลพิษต่อผู้บริโภคน้ำฝน ทำให้ธาตุอาหารในดินบางชนิดถูกทำลาย การขาดแคลนน้ำจืด มีผลกระทบต่อการใช้บริโภคของประชาชน ขณะเดียวกันการเกษตรกรรมที่ต้องการน้ำฝน ก็ได้รับความเสียหายด้วย ภาวะดินเค็ม ทำให้พื้นที่เกษตรกรรมน้อยลง ผลผลิตจึงลดลงด้วย ส่วนมลพิษทางอากาศและน้ำ ล้วนเป็นผลกระทบโดยตรงต่อสุขภาพและการดำรงชีวิตอยู่ของประชากรในทวีปเอเชีย ออสเตรเลียและโอเชียเนีย

วิกฤตการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมที่สำคัญของประเทศในทวีปเอเชีย ออสเตรเลีย และโอเชียเนีย ได้แก่ ปรากฏการณ์เอลนีโญ ในมหาสมุทรแปซิฟิก ภาวะเรือนกระจก ที่เกิดจากก๊าซเรือนกระจก ซึ่งถ่ายความร้อนที่สะสมไว้จากการดูดซึมรังสีอินฟราเรดเอาไว้ ฝนกรดที่เกิดจากพฤติกรรมของมนุษย์ที่ปล่อยให้มีควัน ละอองไอเสีย และก๊าซมีพิษเข้าสู่บรรยากาศ การขาดแคลนน้ำจืด เนื่องจากมีการใช้น้ำเพื่อการเกษตรจำนวนมาก ภาวะดินเค็มที่เกิดจากการเปิดหน้าดินและการตัดไม้ทำลายป่า มลพิษทางอากาศ ที่เกิดขึ้นในเขตเมืองใหญ่ที่มีประชากรหนาแน่นและมลพิษทางน้ำ อันเกิดจากการใช้สารเคมี น้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม โดยไม่มีการกำจัดอย่างถูกวิธี

วิกฤตการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมได้กลายมาเป็นภัยคุกคามโลกมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 และในอนาคต ไม่ว่าจะเป็นปัญหาโลกร้อนขึ้น การละลายของน้ำแข็ง การตัดไม้ทำลายป่า ภาวะฝนแล้ง การจับสัตว์น้ำมากเกินไป การขาดแคลนน้ำจืด เป็นต้น องค์การสหประชาชาติคาดว่า พ.ศ. 2568 หรืออีกราว 22 ปีข้างหน้า ประชากรโลกจะขาดแคลนน้ำถึง 2,700 ล้านคน ถ้ายังมีอัตราการใช้น้ำอย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ โดยเฉพาะพื้นที่ที่จะได้รับผลกระทบมากที่สุด คือ ภูมิภาคหรือประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลายในทวีปเอเชีย แอฟริกา และละตินอเมริกา น้ำจืดของโลกมีแนวโน้มลดลงและไม่สะอาด มีสารพิษเจือปน ประมาณว่ามีคนตายปีละประมาณ 5 ล้านคน อันมีสาเหตุมาจากการขาดแคลนน้ำและเชื้อโรคที่มากับน้ำ นอกจากนี้ การสูบน้ำบาดาลขึ้นมาใช้ในปริมาณมาก ๆ จะยังผลให้แผ่นดินทรุดอีกด้วย ซึ่งได้เกิดขึ้นแล้วในหลายประเทศ

ใบ Mind Mapping
เรื่องแนวทางปรับปรุงปัญหาสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นในภูมิภาคเอเชีย ออสเตรเลีย
และโอเชียเนีย

คำสั่ง ให้นักเรียนทำ Mind Mapping เรื่อง

บัตรกำหนดงาน

1. แบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 – 7 คน แบ่งหน้าที่ มีประธานกลุ่ม เลขานุการ ผู้รายงาน และผู้สังเกตการณ์ กลุ่มละ 1 คน
 2. ตัวแทนกลุ่มรับแฟ้มเอกสารซึ่งประกอบด้วยบัตรกำหนดงาน บัตรบทบาท เหตุการณ์สมมติแบบสังเกตการณ์
 3. ผู้สังเกตการณ์รับแบบสังเกตการณ์ ไปทำหน้าที่บันทึกการสังเกตเพื่อรายงานในการวิเคราะห์ประสบการณ์
 4. ขอบอาสาสมัครกลุ่มละ 2 คน
 5. อาสาสมัครศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์สมมติและบทบาทที่ได้รับเพื่อแสดงบทบาท
 6. ตัวแทนกลุ่มที่เป็นอาสาสมัครแสดงบทบาท โดยการอภิปราย
 7. ประธานกลุ่มเปิดประเด็นการวิเคราะห์ ประสบการณ์การเรียนรู้ ตามบัตรงานที่ 1
 8. อาสาสมัครผู้ดำเนินการอภิปราย ทำหน้าที่ดำเนินการอภิปราย
 9. ผู้รายงานแต่ละกลุ่มนำเสนอข้อมูล โดยการเข้าร่วมอภิปราย
 10. ประธานกลุ่มเปิดประเด็น การอภิปราย การประยุกต์ใช้ประสบการณ์จากบัตรงาน
- ที่ 2
11. ตัวแทนกลุ่มนำเสนอหน้าชั้นเรียน

แบบบันทึกการประเมินผลการทำงานกลุ่ม

เรื่อง กลุ่ม

พฤติกรรมของนักเรียน	มาก	ปานกลาง	น้อย
1. ประธานมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่			
2. เลขานุการทำงานตามหน้าที่			
3. มีการวางแผนการปฏิบัติงาน			
4. ใช้คำพูดที่สุภาพไม่ส่งเสียงดัง			
5. สมาชิกในกลุ่มสนใจที่จะแสดงความคิดเห็น			
6. สมาชิกรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น			
7. ให้เหตุผลในการตัดสินใจ			
8. ยอมรับความคิดเห็นของกลุ่ม			
9. สมาชิกในกลุ่มมีความสามัคคีกัน			
10. สมาชิกพยายามทำงานให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์			

สรุปการประเมินผล

ปัญหาการทำงานครั้งนี้ คือ

1.
2.
3.

การทำงานครั้งนี้ นักเรียนสามารถนำหลักธรรมข้อใดบ้างไปใช้ให้เกิดประโยชน์
ในชีวิตของนักเรียนได้

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

ผู้สังเกตการณ์

กลุ่มที่

วันที่เดือน พ.ศ.

แผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ

สาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
เรื่อง การจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม	
ในภูมิภาคเอเชีย ออสเตรเลีย และโอเชียเนีย	เวลา 4 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

การเพิ่มประชากรและความเจริญทางด้านเทคโนโลยี ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของประชากร จึงจำเป็นต้องใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติให้ยั่งยืน เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของประชากร จึงมีความตระหนักในการบริหารจัดการที่ถูกต้อง เพื่อเป็นการรักษาทรัพยากรสิ่งแวดล้อมทั้งหลายให้ดำรงอยู่ตลอดไป

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายสถานการณ์สิ่งแวดล้อมในปัจจุบันได้
2. วิเคราะห์ถึงผลของความเจริญทางด้านเทคโนโลยีที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชากรได้
3. เสนอแนวในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่ถูกต้องได้
4. นักเรียนเสนอโครงการในการแก้ปัญหาการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมได้

สาระสำคัญ

- สถานการณ์สิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน
- วิธีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติแบบยั่งยืน
- ผลของความเจริญทางด้านเทคโนโลยี
- การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ขั้นเตรียม

- ครูแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 5 – 6 คน โดยความสมัครใจ ให้แต่ละกลุ่มเลือกประธาน เลขานุการ และผู้รายงาน ครูอธิบายบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่มให้นักเรียนทราบ

ชั้นนำ

- ครูให้นักเรียนดู VDO เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงในโครงการพระราชดำริ แล้วซักถามนักเรียนในสิ่งที่นักเรียนได้เห็น นักเรียนเกิดความรู้สึกกับสิ่งเหล่านั้นหรือไม่

ขั้นกำหนดจุดมุ่งหมาย

- นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกปัญหาในกลุ่มละ 1 ด้าน โดยให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม ดำเนินการดังนี้

1. ร่วมกันอภิปรายสาเหตุของปัญหาว่ามาจากสาเหตุใดบ้าง (นักเรียนส่งตัวแทน รับแบบบันทึกการอภิปรายกลุ่ม และเอกสารประกอบการเรียน)
2. ประเมินผลกระทบที่เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม จากปัญหาที่เกิดขึ้นต่อตนเองและสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันและอนาคต

ขั้นวางแผน

- ให้นักเรียนวางแผนทำโครงการแก้ปัญหา รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสาเหตุของปัญหาจากเอกสารประกอบการเรียน เรื่อง สถานการณ์สิ่งแวดล้อมในภูมิภาคเอเชีย ออสเตรเลีย และโอเชียเนีย เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาและรวบรวมมาอภิปรายร่วมกัน ในการหาทางแก้ปัญหาทางทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งเสนอแนวทางแก้ปัญหา

ขั้นดำเนินการ

- นักเรียนทำโครงการแก้ปัญหาทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมตามที่กลุ่มได้กำหนดปัญหา และพิจารณาแนวทางในการแก้ปัญหา โดยคำนึงถึงผลดีและผลเสีย และความเป็นไปได้ เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาของตนเองและเพื่อนในห้อง โดย

1. เสนอแนวทางในการแก้ปัญหา โดยพิจารณาจากสาเหตุของปัญหานั้น ที่นักเรียนสามารถปฏิบัติได้จริง โดยบันทึกลงในแบบฟอร์มการเขียนโครงการ
2. เสนอโครงการในการป้องกันปัญหา กลุ่มละ 1 โครงการ
3. สรุปผลการปฏิบัติตามโครงการ และประเมินโครงการตามแบบประเมิน
4. ส่งตัวแทนรายงานผลการปฏิบัติงานกลุ่ม

ขั้นประเมิน

- ครูและนักเรียนร่วมกันพิจารณาผลการปฏิบัติงานของแต่ละกลุ่ม โดยการจัดให้นักเรียนร่วมกันอภิปราย

สื่อการเรียน

1. สไลด์เรื่องทรัพยากรป่าไม้
2. เอกสารประกอบการเรียน เรื่องสถานการณ์สิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน
3. วิกฤตการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4. แบบบันทึกการอภิปรายกลุ่ม
5. รูปแบบการเขียนโครงการ
6. แบบฟอร์มการเขียนโครงการ

การประเมินผล

1. ประเมินผลจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน
 - การตอบคำถาม
 - การอภิปราย
 - การให้ข้อเสนอแนะ
 - การตั้งใจในการทำงาน
2. ประเมินจากผลงาน
 - คุณภาพและประโยชน์ที่ได้รับ

ใบความรู้ที่ 1

เรื่องสถานการณ์สิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน

ในปัจจุบันมนุษย์ได้ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติมากยิ่งขึ้น เนื่องจากปรากฏการณ์ ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ได้ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตมนุษย์อย่างมาก ดังจะเห็นได้จากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในภูมิภาคของโลกและได้สร้างความเสียหายให้แก่มนุษย์ทั้งชีวิตทรัพย์สิน การประกอบอาชีพ การศึกษาหรือติดตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อมทั้งในอดีตและปัจจุบันคือ

ปัญหาอากาศเป็นพิษ

การเกิดอากาศเป็นพิษที่ทำให้มนุษย์ต้องเสียชีวิต และได้รับความเจ็บปวดครั้งสำคัญ ได้แก่ก๊าซพิษรั่วจากโรงงานผลิตยาฆ่าแมลงเมื่อปี 2528 ที่เมืองโฆปาล ประเทศอินเดีย จนทำให้คนงานในโรงงานและประชาชนที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับโรงงานเสียชีวิต บาดเจ็บ และพิการ นับพันคน หรือเมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2534 ได้เกิดเหตุการณ์ไฟไหม้โกดังสินค้าที่การทำเรือแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นโกดังสารพิษ ทำให้ประชาชนที่อยู่อาศัยบริเวณใกล้เคียงได้รับอันตรายจากสารพิษและสารพิษเหล่านั้นไหลลงปะปนกับน้ำในแม่น้ำ ในปี พ.ศ. 2534 กากสารพิษจากอุตสาหกรรมจะมีเป็นจำนวนถึง 1.9 ล้านตันต่อปี ภายในปี พ.ศ.2539 จะมีปริมาณกากสารพิษถึง 3.5 ล้านตันต่อปี ปี พ.ศ. 2544 จะเพิ่มเป็น 6 ล้านตันต่อปี

ปัญหาขยะมูลฝอย

ปัญหาขยะมูลฝอยเป็นปัญหาสำคัญในเมืองใหญ่ ๆ อีกประการหนึ่งคือ การกำจัดขยะจากบ้านที่อยู่อาศัยและขยะอุตสาหกรรมในแต่ละวันซึ่งมีนับเป็นพัน ๆ ตัน การขาดแคลนเครื่องมือเก็บขยะและโรงงานกำจัดขยะจนทำให้เกิดปัญหาขยะตกค้างและที่บวมกันมากมายจนกลายเป็นที่อยู่อาศัยของหนู แมลงวัน แมลงสาป และเป็นแหล่งแพร่เชื้อโรค

น้ำเสีย

ได้มีการประมาณการไว้ว่าในปี 2534 จะมีน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมในรูปของ BOD 0.5 ล้านตันต่อปี ร้อยละ 33 เกิดจากโรงงานน้ำตาล ร้อยละ 24 เกิดจากโรงงานสุรา เบียร์ และ เครื่องดื่ม ร้อยละ 16 เกิดจากโรงงานกระดาษ จากการประมาณการของการเติบโตทางเศรษฐกิจและของภาคอุตสาหกรรม ภายในปี 2539 จะมีน้ำเสีย BOD สูงถึง 0.73 ล้านตันต่อปี

ปัญหาป่าไม้ถูกทำลาย

การมีประชากรจำนวนมากขึ้นเท่ากับเป็นการเพิ่มแรงกดดันในเรื่องที่ดิน และเพิ่มความต้องการพื้นที่เพาะปลูกขนาดใหญ่ ทำให้ประชากรที่มีที่ดินน้อย หรือไม่มีที่ดินบุกเบิกป่า เพื่อเสาะแสวงหาที่ดินทำกินเพิ่มขึ้นในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การเปลี่ยนพื้นที่ป่าไม้ให้เป็นที่เพาะปลูก การทำไร่เลื่อนลอย การเผา การทำฟืน การค้าซุง ทำให้พื้นที่ป่าไม้ถูกทำลายอย่างรวดเร็ว เกิดการสูญเสียบ่าไม้ ป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ที่สุดในโลกมีมากในแอฟริกา เอเชีย และบริเวณหมู่เกาะต่าง ๆ ในเขตร้อน ในปี 2532 พื้นที่ป่าไม้ของโลกมีอยู่ทั้งหมด 81.725 ล้านไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 30 ของพื้นที่โลกที่เป็นพื้นดิน

การสูญเสียบ่าไม้ในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลกจะส่งผลกระทบต่อกระบวนการเปลี่ยนแปลงของดินฟ้าอากาศ ทำให้อากาศร้อน เกิดความแห้งแล้ง และทำให้ดินเสื่อมคุณภาพ

รูปแบบการเขียนโครงการ

ชื่อโครงการ บอกชื่อโครงการที่นักเรียนจะทำ

หลักการและเหตุผล บอกเหตุผลที่ต้องจัดทำโครงการนั้น

วัตถุประสงค์หรือความมุ่งหมาย การปฏิบัติงานครั้งนี้จะมีผลดีอย่างไร

สถานที่ที่ใช้ในการดำเนินการ ใช้สถานที่ใดในการดำเนินการ

ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการ จะใช้เวลากี่วัน เริ่มงานวัน เดือน ปีใด
และจะเสร็จสิ้นในวัน เดือน ปีใด

ขั้นตอนในการดำเนินการ บอกขั้นตอนและวิธีการดำเนินการ
มีวิธีการอย่างไรบ้าง

วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ ต้องใช้วัสดุอุปกรณ์อะไรบ้าง
(บอกรายละเอียด)

งบประมาณในการดำเนินการ จะต้องใช้งบประมาณเท่าไรเป็น
ค่าใช้จ่ายในเรื่องใดบ้าง

แหล่งที่คาดว่าจะได้รับความช่วยเหลือ จะขอความช่วยเหลือจากใคร หรือ
จากหน่วยงานใดบ้าง

ผลที่คาดว่าจะได้รับ คาดว่าโครงการที่ทำจะสามารถป้องกันปัญหา
อะไรบ้าง และจะได้รับผลจากการดำเนินการครั้งนี้มากน้อยเพียงใด

แบบฟอร์มการเขียนโครงการ

กลุ่ม คำขวัญ สัญลักษณ์

ชื่อโครงการ

1. หลักการและเหตุผล

.....

2. วัตถุประสงค์

2.1

2.2

2.3

3. ผู้รับผิดชอบโครงการ

3.1

3.2

3.3

3.4

3.5

4. สถานที่ดำเนินการ

.....

5. ระยะเวลาในการดำเนินการ เริ่มวันที่ เดือน พ.ศ.

ถึงวันที่ เดือน พ.ศ.

6. ขั้นตอนในการดำเนินการ

6.1

6.2

6.3

6.4

6.5

6.6

7. วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้

7.1

7.2

7.3

7.4

7.5

7.6

8. งบประมาณ

9. แหล่งที่คาดว่าจะได้รับความช่วยเหลือ

10. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

.....

.....

.....

.....

.....

แบบประเมินโครงการ

ชื่อกลุ่ม

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่เป็นจริงและระบายละเอียด
ในช่องว่างที่มีไว้

1. ชื่อโครงการ
2. โครงการที่จัดทำในครั้งนี้อาจสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือไม่
 สำเร็จ ไม่สำเร็จ
3. ในการดำเนินงานครั้งนี้มีปัญหาด้านใดบ้าง
 ผู้ร่วมงาน งบประมาณ
 อุปกรณ์ สถานที่ เวลา
4. ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น (โปรดระบายละเอียดพร้อมทั้งวิธีการแก้ปัญหา
ของกลุ่ม)

1. ปัญหา
- วิธีแก้ปัญหา
2. ปัญหา
- วิธีแก้ปัญหา

5. ผลงานในเหมาะสมกับงบประมาณ เวลาและแรงงานในการดำเนินงานหรือไม่

เหมาะสม ไม่เหมาะสม

6. ภายในกลุ่มมีความร่วมมือกันมากน้อยเพียงใด

มาก ปานกลาง น้อย

7. โครงการที่นักเรียนคิดว่าควรจะทำต่อเนื่องจากโครงการนี้

ชื่อโครงการ.....

เหตุผลในการจัดทำ

1.
2.

แบบประเมินโครงการ

ชื่อกลุ่ม

ชื่อโครงการที่จัดทำ

ตรวจสอบเมื่อ ผู้ตรวจสอบ

ลำดับที่	เรื่อง	ดีมาก (4)	ดี (3)	พอใช้ (2)	ต้องปรับปรุง (1)	รวม คะแนน
1	การปฏิบัติงาน					
	1.1 ความคิดริเริ่มในการวางโครงการ					
	1.2 ความตั้งใจในการทำงาน					
	1.3 ทำงานเสร็จตามกำหนด					
	1.4 ความร่วมมือภายในกลุ่ม					
	1.5 ปฏิบัติงานได้ถูกต้องตามขั้นตอนการตรวจผลงาน					
2	2.1 ผลงานที่ทำมีคุณภาพ					
	2.2 ผลงานที่ทำมีประโยชน์					
	2.3 การเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างประหยัด					
	2.4 ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์					
	2.5 เวลา/เหมาะสมกับผลงาน					
	รวมคะแนน					

ภาคผนวก

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นที่ปรึกษาและตรวจปริญาานิพนธ์

1. รองศาสตราจารย์ ดร.เนตร อัจฉสวัสดิ์ กศ.บ. (มัธยมศึกษา), M.S. in Ed. (Sec. Ed)
ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. อาจารย์ ดร.สุพร เข้มเฮง กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา), Ph.D.
ภาควิชาการวัดผลและการวิจัยการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นายสมศักดิ์ นุชมิตร
วัน เดือน ปีเกิด	2 พฤษภาคม 2499
สถานที่เกิด	อ. พระแสง จ. สุราษฎร์ธานี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	99/419 ซ. 13/ข ถ. กรุงเทพกรีฑา แขวงสะพานสูง เขตสะพานสูง กทม. 10240
สถานที่ทำงานในปัจจุบัน	โรงเรียนเซนต์ดอมินิก 1562 ถ.เพชรบุรีตัดใหม่ เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2514	ระดับประถมศึกษา โรงเรียนบ้านไผ่ปูน จ.สุราษฎร์ธานี
พ.ศ. 2517	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพระแสงวิทยา จ. สุราษฎร์ธานี
พ.ศ. 2520	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสิงหราชพิทยาคม กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2524	ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง วิทยาลัยครูธนบุรี กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2527	ระดับปริญญาตรี (กศ.บ.) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางเขน กทม.
พ.ศ. 2546	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาการมัธยมศึกษา (การสอนสังคมศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ